

RUCH TURYSTYCZNY NA MAZOWSZU. STAN OBECNY I ROZWÓJ W LATACH 2007 - 2012.

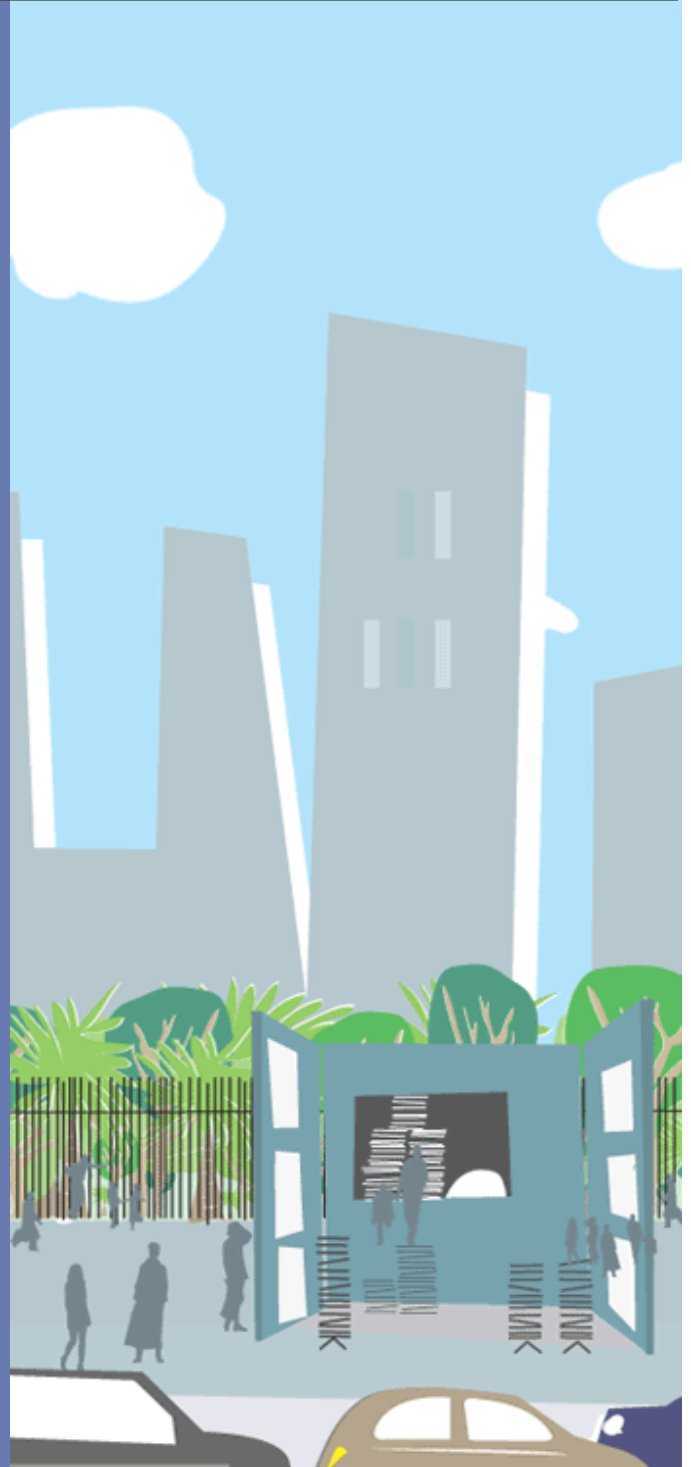
Przygotowany dla:

Urzędu Marszałkowskiego
Województwa
Mazowieckiego w Warszawie

Data: 18.11.2013

Ipsos Sp. z o.o., Domaniewska 34A, 02-672 Warszawa
info.poland@ipsos.com, www.ipsos.pl

NIP: 525 219 92 97, REGON: 010819809, KRS 0000023371
Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy - XIII Wydział Gospodarczy
Krajowego Rejestru Sądowego
Kapitał: 8 048 000,00 PLN

Spis treści

Streszczenie	2
1. Ruch turystyczny na Mazowszu	3
1.1 Charakterystyka badań i źródła danych.....	3
1.2 Pozycja gospodarcza Mazowsza na tle kraju	4
1.3 Atrakcyjność Mazowsza na mapie turystycznej kraju i zróżnicowania preferencji turystów .	6
1.4 Mazowiecka baza turystyczna i jej wykorzystanie na tle kraju.....	12
1.4.1 Mazowiecka baza turystyczna na tle kraju	13
1.4.2 Wykorzystanie mazowieckiej bazy turystycznej na tle kraju	18
1.5 Mazowiecka baza turystyczna i jej wykorzystanie. Stan obecny.	22
1.6 Rozwój mazowieckiej bazy turystycznej w latach 2007-2012	27
1.6.1 Baza noclegowa.....	27
1.6.2 Wykorzystanie bazy noclegowej	30
1.6.3 Dynamika wzrostu bazy noclegowej i jej wykorzystania	31
1.6.4 Turyści zagraniczni korzystający z mazowieckiej bazy noclegowej	33
1.7 Podregiony i powiaty	35
1.7.1 Podregion Ciechanowsko-Płocki	36
1.7.2 Podregion Ostrołęcko-Siedlecki.....	38
1.7.3 Podregion Radomski.....	40
1.7.4 Podregion Warszawski Wschodni.....	43
1.7.5 Podregion Warszawski Zachodni.....	44
1.8 Turystyczna pozycja Warszawy	46
1.9 Wstępne dane obrazujące turystykę na Mazowszu w 2013 r.	48
1.10 Szacunkowa liczba gości odwiedzających Mazowsze	48
1.11 Struktura i dynamika ruchu turystycznego na Mazowszu	52
1.12 Określenie głównych rynków emisyjnych dla Mazowsza	53
2. Segmenty ruchu turystycznego na Mazowszu	54
2.1 Dotychczasowe badania dla województwa mazowieckiego: motywy przyjazdów turystycznych.....	54
2.2 Potencjał rozwojowy motywacji przyjazdów turystycznych	56
2.3 Segmentacja turystów w województwie mazowieckim	56
2.3.1 Rozrywka	58
2.3.2 Odwiedziny	61
2.3.3 Biznes	64
2.3.4 Wycieczka.....	67
2.3.5 Zakupy i inne	70
2.4 Metodologia Badania Ruchu Turystycznego w Warszawie 2011-2012.....	73
2.5 Badana populacja	73
2.6 Punkty realizacji badania.....	73
Podsumowanie: wnioski i rekomendacje	74
Źródła danych i wykorzystane opracowania:	77

Streszczenie

Mazowiecki ruch turystyczny charakteryzuje się szczupłą, choć jakościowo dobrze rozwiniętą, bazą noclegową oraz wysokim stopniem wykorzystania tej bazy przez turystów. Spośród wszystkich regionów kraju Mazowsze przyciąga największą liczbę turystów z kraju i z zagranicy. Na bazę noclegową składają się przede wszystkim obiekty hotelowe, w tym zwłaszcza hotele. W ostatnich latach następuje bardzo szybki przyrost hosteli oraz innych obiektów spełniających funkcje hotelowe, jak gościńce, zajazdy czy zamki. Stopień wykorzystania obiektów hotelowych przez turystów jest wyższy niż ich udział w ogólnej liczbie obiektów i oferowanych miejsc noclegowych. Udział innych niż hotelowe obiektów noclegowych jest już znacznie niższy także w porównaniu z innymi regionami kraju.

W latach 2007-2012 mazowiecka baza turystyczna rozwijała się w szybkim tempie, a w jeszcze wyższym tempie wzrastało jej wykorzystanie przez turystów krajowych i zagranicznych. Z bazy w Mazowieckiem korzysta 14,9% wszystkich turystów korzystających z obiektów noclegowych w kraju, w tym 21,6% turystów zagranicznych. Całkowite rozmiary ruchu turystycznego na Mazowszu szacuje się na 14,8 mln osób, w tym 10,45 mln turystów łącznie z 3,25 mln turystów zagranicznych.

Mazowiecki ruch turystyczny charakteryzuje się dysproporcjami. Pierwszą z tych dysproporcji jest dominacja Warszawy z jej udziałem dochodzącym do 4/5 mazowieckiego ruchu turystycznego. Udział Warszawy w zapewnianiu miejsc noclegowych turystom na terenie Mazowsza sięga 3/4, a w wypadku turystów zagranicznych przekracza 90%.

Kolejną dysproporcją przejawiającą się w podregionach jest zdecydowana dominacja ich centrów nad pozostałymi obszarami przynajmniej w podregionach Ciechanowsko-Płockim i Radomskim. Płock i Radom dominują w ruchu turystycznym tych podregionów, ale sam ruch przemieszcza z tych miast w ich okolice. W pozostałych podregionach wybijają się powiaty wyszkowski (podr. Ostrołęcko-Siedlecki) z bardzo wysoką dynamiką, legionowski (podr. Warszawski Wschodni) wchłaniający połowę ruchu turystycznego podregionu oraz pruszkowski, piaseczyński i z bardzo wysoką dynamiką żyrardowski (podr. Warszawski Zachodni).

Spośród wszystkich regionów kraju Mazowieckie odwiedza bez wątpienia największa ilość gości krajowych i zagranicznych każdego roku. Z naturalnych względów oszacowania wielkości ruchu turystycznego nie spełniają wymogu precyzji, pozwalają jednak na orientację w regionalnym rozlokowaniu ruchu turystycznego w kraju. Mazowiecki ruch turystyczny wzrasta w ostatnich latach w tempie przynajmniej umiarkowanym. Główny strumień tego ruchu kieruje się do Warszawy.

Mazowsze może liczyć na turystów ze Śląska, Małopolski, Pomorza oraz Dolnego Śląska oraz z samego Mazowsza w większym stopniu niż na turystów z innych regionów kraju. Wśród turystów zagranicznych dominują turyści z USA, Niemiec, W. Brytanii, Francji, Hiszpanii, Australii i Kanady. Turyści z krajów zamorskich reprezentują wyższą dynamikę wzrostu niż z krajów europejskich. Wzrasta też w szybkim tempie ruch turystyczny z Rosji, Ukrainy i Białorusi przy stagnacji ruchu turystycznego z krajów bałtyckich, Czech, Słowacji i Węgier.

Spośród wyszczególnionych w opracowaniu segmentów ruchu turystycznego największy potencjał wzrostowy reprezentują turystyka miejska i kulturowa, turystyka aktywna oraz turystyka na obszarach wiejskich, dotąd słabo rozwinięta.

Wnioski i rekomendacje wypunktowane są w podsumowaniu.

1. Ruch turystyczny na Mazowszu

1.1 Charakterystyka badań i źródła danych

Celem opracowania jest charakterystyka i tendencje ruchu turystycznego krajowego i zagranicznego w Województwie Mazowieckim w latach 2007-2012 na podstawie dostępnych materiałów wtórnych.

Głównym źródłem danych są statystyki wielkości rejestrowanego ruchu turystycznego w bazie noclegowej podawane przez Główny Urząd Statystyczny (GUS) i Urząd Statystyczny w Warszawie (WUS). Urzędy statystyczne rejestrują wielkość ruchu turystycznego w oparciu o sprawozdania o wykorzystaniu turystycznego obiektu noclegowego KT-1 składanego przez podmioty prowadzące działalność hotelarską zgodnie z klasyfikacją REGON. Jednostki sprawozdawcze podają dokładną lokalizację, rodzaj i kategorię obiektu oraz liczbę: pokoi, miejsc noclegowych i placówek gastronomicznych. Ponadto informują one o wykorzystaniu obiektu w poszczególnych miesiącach, tj. o liczbie dni działalności obiektu, nominalnej liczbie noclegów i/lub pokoi, a także o liczbie osób korzystających z zakwaterowania oraz liczbie udzielonych noclegów i wynajętych pokoi (z wyodrębnieniem turystów zagranicznych). Od 2012 r. nastąpiła zmiana zakresu prezentowanych danych przez włączenie informacji na temat pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. Dane za 2011 r. (łącznie z informacjami dot. placówek gastronomicznych) zostały skorygowane w stosunku do wcześniej opublikowanych.

GUS podaje dane o corocznej bazie noclegowej (liczba obiektów i miejsc noclegowych) według stanu w dniu 31 VII każdego roku oraz obiekty nieczynne w tym dniu, ale czynne w innych dniach badanego miesiąca; przyjęto dla nich maksymalną liczbę miejsc. Od 2009 r. do pozostałych obiektów niesklasyfikowanych zaliczane są ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego. W statystyce miesięcznej „korzystający z noclegów” to liczba turystów, którzy rozpoczęli pobyt, tj. zostali zameldowani w obiekcie w danym miesiącu, przy czym osoby przebywające na przełomie miesięcy są liczone tylko jeden raz. Z kolei liczba udzielonych noclegów to rzeczywista liczba noclegów udzielonych w danym miesiącu.

Narzędzia stosowane przez urzędy statystyczne pozwalają na dokładne określenie rozmiarów ruchu turystycznego na obszarze całego kraju, zarówno w ujęciu ogólnopolskim, jak regionalnym i lokalnym w odniesieniu do tych zbiorowości turystów, które korzystają z bazy noclegowej. Statystyki nie obejmują tym samym turystów jednodniowych (tzw. odwiedzający), jak również turystów wielodniowych korzystających z noclegów u rodziny, znajomych oraz obiektach noclegowych dysponujących mniejszą niż 10 liczbą miejsc noclegowych.

Institut Turystyki Szkoły Głównej Turystyki i Rekreacji w Warszawie (obecnie Grupa Uczelni Vistula) prowadzi od lat szacunki całościowych rozmiarów ruchu turystycznego, obejmujące wszystkich turystów, tzn. zarówno rejestrowanych, jak nierejestrowanych w bazie noclegowej oraz jednodniowych odwiedzających. Szacunki te są siłą rzeczy przybliżone i trudno też o weryfikację ich poprawności.

Źródłem wspomagającym są dane Urzędu Lotnictwa Cywilnego (UCL), który co kwartał sporządza statystyki przylotów na i odlotów z krajowych lotnisk. Dane te służyć mogą wyłącznie definiowaniu ogólnych tendencji, tzn. nasilania się bądź osłabiania

rozmiarów ruchu turystycznego i to przede wszystkim zagranicznego. Tylko część turystów przybywa drogą lotniczą.

Opracowania Polskiej Organizacji Turystycznej (POT), Ministerstwa Sportu i Turystyki RP oraz strategię rozwoju turystyki woj. Mazowieckiego stanowią także podstawy szacunków ruchu turystycznego w regionie.

Segmentacja turystów w województwie mazowieckim, znajdująca się w końcowej części raportu, przeprowadzona została w oparciu o badania ruchu turystycznego Ipsos na zlecenie Urzędu m. st. Warszawy, prowadzone w latach 2011-2012. Wyniki badań zostały udostępnione przez Urząd Miasta na potrzeby niniejszego opracowania.

1.2 Pozycja gospodarcza Mazowsza na tle kraju

Województwo mazowieckie zajmuje obszar 35,6 tys. km², co stanowi 11,4% powierzchni całego kraju. W sensie administracyjnym obszar ten jest podzielony na 37 powiatów (314 w całym kraju), 5 miast na prawach powiatu (65 w kraju) oraz 314 gmin na 2 479 w całym kraju. W regionie jest 85 miast (908 w kraju) oraz 8 554 wsi (52 744 w kraju), co odpowiednio oznacza wskaźniki 9,4% wszystkich miast w kraju i 16,2% wszystkich miejscowości wiejskich w kraju. Tak ujęte wskaźniki dają obraz niskiego stanu urbanizacji województwa na tle całego kraju.

Na obszarze województwa zamieszkuje 5 302 tys. ludności, tj. 13,8% ludności kraju (dane na koniec roku 2012). Jest to tym samym najludniejszy region w Polsce. Również dynamika wzrostu populacji należy do najwyższych. Ludność zwiększyła się w latach 2000-2012 o 187 tys. przy wzroście o 288 tys. w całym kraju w tym samym okresie czasu. W większości województw ludność się zmniejsza.

Miasta zamieszkuje 3 403 tys. ludności Mazowsza (64,2%), a wieś 1 899 tys. (35,8%). Odpowiednie wskaźniki procentowe dla kraju wynoszą 60,6% oraz 39,4%. W takim ujęciu stan urbanizacji regionu prezentuje się jako wyższy niż przeciętny. Ponad połowa populacji zamieszkuje aglomerację warszawską, a 1/3 samą Warszawę.

Województwo mazowieckie jest zdecydowanie najzamożniejszym regionem Polski. Reprezentując 13,8% ludności kraju wytwarza ono ok. 21% krajowego rocznego PKB. W rezultacie PKB na mieszkańca Mazowsza jest o ponad 50% wyższy niż na przeciętnego mieszkańca kraju. Oczywiście, istnieją różnicowania wewnętrzne i pod tym względem aglomeracja Warszawy wyróżnia się zdecydowanie od pozostałej części województwa.

$\frac{3}{4}$ PKB Mazowsza jest wytwarzane w sektorze usług. Odpowiedni wskaźnik dla kraju wynosi ok. $\frac{2}{3}$. Aktywność usług jest w regionie skoncentrowana przede wszystkim na finansach, obsłudze nieruchomości i firm oraz w administracji. Przy tak rozwiniętych usługach powyżej wymienionych aktywności gospodarcze charakteryzujące ruch turystyczny, jak działalność handlowa, hotelarska i gastronomiczna odgrywają relatywnie mniejszą rolę.

Udział przemysłu w strukturze PKB regionu mazowieckiego skurczył się z $\frac{1}{4}$ w 2000 r. do $\frac{1}{5}$ obecnie. Dla porównania udział przemysłu w PKB regionu śląskiego (najwyższy wskaźnik w Polsce) przekracza $\frac{2}{5}$.

Oczywiście podane wskaźniki udziału usług, przemysłu, a także rolnictwa (ok. 4%) odnoszą się do województwa mazowieckiego jako całości. W poszczególnych obszarach

regionu decydujące znaczenie gospodarcze ma przemysł (np. Płock, Radom) bądź rolnictwo (np. Grójec). Na Mazowszu zlokalizowana jest największa krajowa firma według sprzedaży, PKN Orlen S.A. Mazowsze zajmuje czołowe lokaty w kraju w produkcji sadowniczej i mleczarskiej.

Region jest mocno przestrzennie zróżnicowany pod względem poziomu i tempa rozwoju. Poszczególne obszary bardzo się różnią się pod względem cech demograficznych, charakterystyki rynku pracy czy poziomu inwestycji. Podstawowy podział zarysowuje się pomiędzy liczącą ok. 3 mln mieszkańców (ponad połowa ludności regionu) aglomeracją warszawską a resztą. Sama Warszawa przyciąga licznych mieszkańców całego regionu przybywających w celach zarobkowych lub edukacyjnych.

Aglomeracja charakteryzuje się całkiem odmiennymi wskaźnikami niż reszta województwa. Zawyża ona istotnie statystyki podawane dla Mazowsza. I tak, zatrudnieni w sektorze usług stanowią 4/5 wszystkich pracowników aglomeracji warszawskiej, a w samej Warszawie nawet 85%. Ewidentnie lepsza w aglomeracji jest sytuacja na rynku pracy, znacznie wyższe wynagrodzenia. W pozostałych częściach województwa stopa bezrobocia jest częstokroć wyższa niż średnia w kraju, a wygradzenia niższe.

O pozycji gospodarczej województwa mazowieckiego w obrębie kraju przesądzają inwestycje podmiotów gospodarczych. Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w województwie mazowieckim stanowią ok 30 proc. inwestycji przedsiębiorstw w całym kraju. Najwyższe inwestycje notowane są w przemyśle, obsłudze rynku nieruchomości oraz informacji i komunikacji. Istnieją jednak wyraźne różnice w poziomie realizowanych inwestycji pomiędzy aglomeracją warszawską i pozostałymi obszarami regionu. W aglomeracji warszawskiej poziom inwestycji podmiotów gospodarczych jest czterokrotnie wyższy w przeliczeniu na mieszkańca niż w pozostałej części województwa.

Pozycję inwestycyjną Mazowsza na mapie regionów kraju określa w znaczącej mierze inwestycyjny udział kapitału zagranicznego. Według danych PAIILZ na Mazowszu realizuje się niemal połowa wszystkich bezpośrednich inwestycji zagranicznych według wartości w naszym kraju. Co trzecia spółka z udziałem kapitału zagranicznego jest zarejestrowana na Mazowszu. Pod względem przyciągania kapitału zagranicznego region mazowiecki jest w kraju bezkonkurencyjny.

Region mazowiecki charakteryzuje się wyższymi niż średnio w kraju rozmiarami inwestycji w infrastrukturę publiczną (drogi, szkoły, szpitale, obiekty kultury, urzędy administracji itp.). Łączna ich wartość jest na ogół w corocznych zestawieniach o 1/3 wyższa na Mazowszu niż przeciętnie w całym kraju. Od roku 2004 ważnym stymulatorem rozbudowy infrastruktury publicznej są fundusze strukturalne UE. Organizacja mistrzostw Europy w piłce nożnej w ubiegłym roku przyspieszyła wyraźnie niektóre spośród inwestycji publicznych na Mazowszu, przyczyniła się także do ożywienia ruchu turystycznego, zwłaszcza w samej Warszawie.

Według najświeższych danych GUS obrazujących rynek pracy w końcu lipca 2013 bez pracy pozostaje 2 093,1 tys. osób w całym kraju, co tworzy 13,1%-stopę bezrobocia. Najniższą stopę bezrobocia notuje województwo wielkopolskie – 9,6%. Mazowieckie i Śląskie lokują się na kolejnych pozycjach najniższego bezrobocia w kraju ze wskaźnikiem 11,1% stopy bezrobocia. Wśród miast Poznań (4,4%), Sopot (4,8%) oraz Warszawa (4,9%) odznaczają się najniższą stopą bezrobocia w kraju. Jednak bezrobocie w regionie jest mocno zróżnicowane, co ilustruje poniższa tabela.

Tabela 1.1 Bezrobocie w województwie mazowieckim w końcu lipca 2013 według podregionów i wybranych powiatów.

Wyszczególnienie	Bezrobotni w tys.	Stopa bezrobocia w %
POLSKA	2093,1	13,1
MAZOWIECKIE	281,8	11,1
Ciechanowsko-płocki	46,4	18,1
Sierpecki	4,6	24,1
m. Płock	8,5	12,9
Ostrołęcko-siedlecki	49,9	16,0
Makowski	4,8	25,4
Pułtusi	5,0	23,6
Radomski	61,4	24,0
Szydłowiecki	5,8	37,1
Radomski	16,6	30,0
m. Radom	21,1	22,6
Podregion m. st. Warszawa	55,5	4,9
Warszawski-wschodni	38,4	14,3
Otwocki	4,5	10,0
Wołomiński	12,9	17,3
Warszawski-zachodni	30,2	9,4
Warszawski-zachodni	3,5	6,9
Grodziski	2,6	8,0
Grójecki	3,6	8,4
Piaseczyński	6,2	8,6
Żyrardowski	4,5	16,4

GUS

Tabela powyższa pokazuje syntetycznie wewnętrzne zróżnicowania na rynku pracy w województwie. Z jednej strony wskaźniki stopy bezrobocia należą do najniższych w kraju (Warszawa i podregion warszawsko-zachodni), z drugiej są na tle kraju rekordowo wysokie (powiat szydłowiecki w podregionie radomskim).

1.3 Atrakcyjność Mazowsza na mapie turystycznej kraju i zróżnicowania preferencji turystów

O atrakcyjności turystycznej poszczególnych regionów decydują w zróżnicowanym stopniu ich walory przyrodnicze, dobra kultury i dziedzictwa narodowego oraz infrastruktura turystyczno-rekreacyjna. Należy uwzględnić również infrastrukturę komunikacyjną, szczególnie sieć dróg, ponieważ środki transportu drogowego są najczęściej wykorzystywane przez turystów.

Pod względem walorów przyrodniczych Świętokrzyskie jest regionem o najwyższym odsetku powierzchni prawnie chronionej z uwagi na szczególne walory przyrodnicze. Odsetek ten jest tam dwukrotnie wyższy (64,5%) niż średnio w kraju (32,5%). Wysokim odsetkiem powierzchni prawnie chronionej odznacza się również Małopolska (52,1%), Warmińsko-Mazurskie (46,7%) oraz Podkarpacie (44,7%). Mazowsze ze wskaźnikiem 29,7% lokuje się blisko średniej krajowej.

Mazowsze uzyskuje najniższy w kraju wskaźnik szlaków turystycznych na 100 km². Jest on dwukrotnie niższy niż średnia w kraju (11,1 wobec 23,5 km/100 km²). Pod tym względem najlepiej prezentują się Małopolska (60,7), Śląsk (50,4) i Lubuskie (42,4).

Także ilość obiektów zabytkowych (wpisanych do rejestru) na 100 km² powierzchni kształtuje się na Mazowszu (18,2) poniżej średniej w kraju (22,2). Zdecydowanie lepiej wypadają Dolny Śląsk (41,0), Małopolska (33,2), Opolskie (31,9) i Śląsk (30,9).

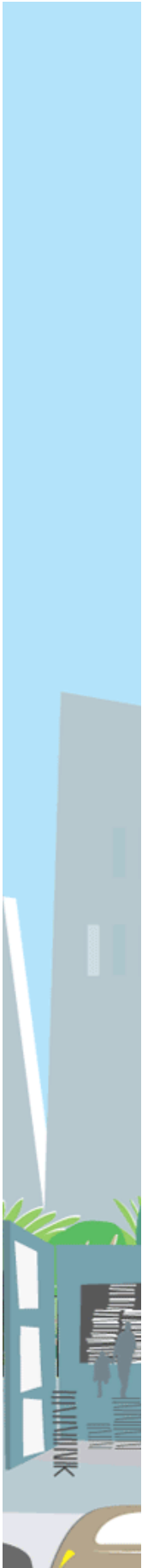
Muzea w kraju odwiedza średnio 693 osób na 1 000 ludności. Muzea zlokalizowane na Mazowszu odwiedza 1 258 osób na 1 000 ludności i jest to drugi najwyższy wskaźnik w kraju po muzeach małopolskich (2 253/1 000). Oba regiony dominują pod tym względem w kraju. Kolejne w rankingu Pomorskie przyciąga 767 zwiedzających na 1 000 ludności. Najniższy wynik notuje Opolskie (181/1000).

Sieć placówek gastronomicznych jest najgęstsza na Śląsku i Mazowszu, w obu wypadkach trzykrotnie wyższa niż średnia w kraju. Sieć hoteli i innych obiektów noclegowych jest omówiona osobno poniżej. Warto jednak już obecnie odnotować, że pod względem liczby miejsc noclegowych oraz udzielonych noclegów w porównaniu do liczby mieszkańców przodują województwa Zachodniopomorskie, Pomorskie i Małopolskie, a Mazowsze lokuje się poniżej tych województw. Turystyczne obiekty noclegowe (posiadające 10 lub więcej miejsc noclegowych) zrelatywizowane do powierzchni (100 km²) osiągają średni wskaźnik dla kraju 3,0/100 km². W 2012 r. średni wskaźnik był przekroczony w województwach: Małopolskie (9,2), Pomorskie (7,0), Zachodniopomorskie (5,3), Śląskie (5,0), Dolnośląskie (4,7) oraz Mazowieckie (4,1).

Mazowsze to przede wszystkim tereny nizinne, w tym głównie Równina Środkowopolska. Poprzez jego środkową część przebiega dolina Wisły, występują również akweny, jak Pojezierze Gostyńskie i Zalew Żegrzyński. Pozbawione jest naturalnych uroków morza, gór czy rozległych jezior. Turystyka rozwija się dzięki dobrym połączeniom z miastami europejskimi, wysokiemu poziomowi usług hotelowych, komunikacyjnych, telekomunikacyjnych i finansowych, a także łatwemu dostępowi do wielu interesujących miejsc i obiektów ziemi mazowieckiej.

Warszawa pełni funkcję centrum turystycznego, z szeroką ofertą noclegów oraz bogactwem zabytków i pamiątek przeszłości. Znajdują się tu obiekty zabytkowe najwyższej klasy, między innymi: zespoły pałacowo-parkowe, Łazienki Królewskie i Pałac w Wilanowie oraz Warszawskie Stare Miasto, które wpisane jest na listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego, a także odbudowany w latach 70tych Zamek Królewski, liczne kościoły z różnych epok, ogrody botaniczny i zoologiczny. Miasto posiada punkty widokowe w PKiN, wieży kościoła św. Anny i na lotnisku Okęcie. W dyspozycji turystów pozostają trasy wycieczkowe, jak turystyczna linia tramwajowa w sezonie letnim, turystyczna linia autobusowa, kolejka staromiejska, rejsy spacerowe statkiem po Wiśle i ponad 100 km ścieżek rowerowych. Spośród ponad 40 muzeów o niesłychanie zróżnicowanej palecie eksponatów najczęściej odwiedzanymi są Muzeum Powstania Warszawskiego, Narodowe, Wojska Polskiego, Muzeum Żydowskiego Instytutu Historycznego, Muzeum Łazienki Królewskie, Mauzoleum Walki i Męczeństwa, Muzeum Archidiecezji Warszawskiej.

Zabytki zlokalizowane poza stolicą obejmują zamki, dwory, zespoły pałacowo-parkowe, architekturę obronną, kościoły, ratusze, muzea i skanseny. Zwykle turyści zwracają uwagę na Katedrę w Płocku z początku XII wieku, Zamek Biskupi w Pułtusku z przełomu XIV i XV wieku, relikty Zamku Królewskiego z drugiej połowy XIV stulecia w Radomiu, zamki Książąt Mazowieckich z XV wieku w Ciechanowie i Czersku, zamek szlachecki Szydłowieckich z XV wieku w Szydłowcu, Zespół Klasztorny z przełomu XVII i XVIII wieku w Warce, Muzeum Romantyzmu w Opinogórze znajdujące się w neogotyckim zameczku rodziny Krasińskich z XIX wieku, Twierdzę Modlin zbudowaną z rozkazu Napoleona z grudnia 1806 r., Muzeum Jana Kochanowskiego w Czarnolasie, Centrum

Rzeźby Polskiej w pałacu w Orońsku, Muzeum Fryderyka Chopina w Żelazowej Woli oraz skansen bojowy I Armii Wojska Polskiego w Mniszewie, Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu, Muzeum Wsi Radomskiej. Na terenie województwa mazowieckiego położony jest Kampinoski Park Narodowy, drugi, co do wielkości w kraju, wchodzący obecnie w skład obszaru sieci Natura 2000. Na Mazowszu znajdują się też parki krajobrazowe, jak Nadbużański Park Krajobrazowy czy Kozienicki Park Krajobrazowy z licznymi rezerwatami przyrody.

W swojej ofercie turystycznej Mazowsze może się odwoływać do dawnej tradycji folkloru i kultury ludowej, rustykalnego wdzięku z naturalnymi krajobrazami (skanseny wiejskie), ale też do tradycji drobnej szlachty, dotąd słabo wyeksponowanej. Cały region Mazowiecki był w przeszłości I Rzeczypospolitej zdominowany przez szlachtę drobną, która swoimi skromnymi dworami i nawykami kształtowała charakter regionu. Na Mazowszu (Kamion/Kamionek i Wola) odbyły się wszystkie wolne elekcje władców Rzeczypospolitej. Takie elementy tradycji, podobnie zresztą jak zabytki po-przemysłowe (Żyrardów) warto wykorzystać w promocji turystycznej regionu.

Mazowiecki ruch turystyczny rozwija się w cieniu Warszawy przytłaczającej potencjałem całą resztę obszaru regionu. Warszawa „zatrzymuje” zdecydowaną większość turystów trafiających na Mazowsze. A warto zwrócić uwagę na wynikający z krajowej infrastruktury transportowej fakt, że większość turystów przybywających z zagranicy musi się znaleźć na obszarze Mazowieckiego. Można zakładać, że większość turystów krajowych i zagranicznych nie trafia poza Warszawę z powodu tego przytłaczającego ciężenia, w wyniku czego różne atrakcje województwa poza stolicą nie przebijają się do świadomości turystów. Centralne położenie Mazowsza i jego komunikacyjna dostępność z zewnątrz nie wpływa dotąd na skalę podobnej dostępności wewnątrz regionu. Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej łączącej Warszawę z resztą województwa poprzedzone radykalną poprawą spójności wewnętrznej wysłoby na korzyść i Mazowszu, i Warszawie. Oba obszary nie są przecież skazane na konkurencję. Do wykorzystania w celach spójności i zintensyfikowania atrakcyjności turystycznej Mazowsza pozostaje np. sieć rzeczna łącząca Wisłę, Narew i Bug z istotnym dodatkiem Zalewu Zegrzyńskiego. Połączenie rzeczne poprzez stałe rejsy statków z Warszawy do Płocka z pewnością ożywiłoby ruch turystyczny na obszarach obu miast.

Brak integracji Warszawy z pozostałą częścią regionu jest jedną ze słabych stron mazowieckiego rynku turystycznego. Są też inne, jak choćby słabe wykorzystanie znacznego potencjału w obszarze agroturystyki, czy w ogólności, niski stopień wykorzystania potencjalnych możliwości rozwoju ruchu turystycznego.

Obok tych słabości należy odnotować atuty, które region wykorzystuje, jak dogodne położenie w centrum kraju i Europy, bardzo dobra zewnętrzna dostępność komunikacyjna, obecność największego w kraju portu lotniczego obsługującego połowę krajowego pasażerskiego ruchu lotniczego.

Mazowieckie dysponuje bogatymi walorami naturalnymi. Obok wymienionych już Zalewu i rzek zasobnych w wodę obecne są liczne obszary prawnie chronionego krajobrazu, jak Kampinoski Park Narodowy, 9 parków krajobrazowych, 176 rezerwatów przyrody, 29 obszarów chronionego krajobrazu. Z danych rocznika Ochrona Środowiska 2012 wynika, że tylko Kampinoski PN (drugi pod względem obszaru park narodowy kraju) odwiedza rocznie milion turystów. Jest to co prawda dwukrotnie mniej niż liczba odwiedzin w najczęściej wizytowanych parkach górskich (Tatrzański i Karkonoski), jednakże

Kampinos pozbawiony jest uroków górskiego krajobrazu. Prawdopodobnie KPN spośród wszystkich atrakcji naturalnych województwa ściąga największą ilość gości.

Bogatsze niż naturalne wydają się walory kulturowe wplecione w mazowieckie dziedzictwo historyczne. Są one bardzo liczne, nie znaczy to jednak, że są one równie licznie odwiedzane. Turyści, co naturalne, trafiają w pewne miejsca częściej, w inne rzadziej. Nie prowadzi się pomiarów ilości odwiedzających, jak w parkach narodowych. Trudno, zatem, stwierdzić, czy turyści preferują Zamek Książąt Mazowieckich w Czersku czy raczej podobny w Ciechanowie.

Kierunkową orientację w zakresie preferowania pewnych miejsc na Mazowszu przez turystów może stanowić materiał z badań zrealizowanych pod auspicjami Polskiej Organizacji Turystycznej (POT) przed 10 laty, a więc nieświeży i obejmujący tylko instytucje muzealne i para-muzealne, jak ogrody zoologiczne, botaniczne, skanseny itp. Poniżej są zamieszczone miejsca odwiedzin turystycznych zlokalizowanych na Mazowszu (oddzielnie dla Warszawy i reszty), wyselekcjonowane z ówczesnego krajowego rynku atrakcji turystycznych.

Tabela 1.2 Najczęściej odwiedzane mazowieckie muzea o ośrodki para-muzealne w 2003 r.

Warszawa	w tys.	Mazowsze (bez Warszawy)	w tys.
ZOO	585,0	Muzeum Chopina Żelazowa Wola	120,1
Zamek Królewski	414,8	Muzeum Regionalne w Siedlcach	71,5
Muzeum Narodowe	337,2	Muzeum Malczewskiego Radom	59,4
Pałac w Wilanowie	247,6	Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu	45,9
Ogród Botaniczny	177,5	Muzeum Mazowieckie w Płocku	45,3
Muzeum Techniki	126,2	Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu	42,4
Muzeum Historyczne	121,6	MWiM Treblinka	32,0
Teatr Wielki	120,0	Muzeum Szlachty Mazowieckiej Ciechanów	28,0
Muzeum Wojska Polskiego	74,2	Muzeum Kochanowskiego Czarnolas	21,2
Łazienki Królewskie	46,8		
Muzeum Literatury	33,2		

POT, Krajowy rynek atrakcji turystycznych 2004

Choć brak w zestawieniu takich miejsc, jak Zalew Zegrzyński, nad który już w końcu lat 90tych wyjeżdżało 27% warszawiaków w wieku ponad 15 lat, podczas gdy do Puszczy Kampinoskiej czy Zalesia Górnego udawało się po 11% warszawiaków (IT, Wyjazdy turystyczne mieszkańców Warszawy ze szczególnym uwzględnieniem województwa mazowieckiego, 1998), to jednak materiał ten pozwala na orientację, jakie miejsca na Mazowszu i w samej Warszawie turyści preferowali w swoich wyborach przed 10 laty.

Te preferencje mogły się naturalnie zmienić. Nie funkcjonowało wówczas choćby Muzeum Powstania Warszawskiego czy Centrum Nauki Kopernik. Niemniej zebrany wówczas materiał pokazuje wyraźnie, w jakie miejsca turyści gotowi byli się udawać wówczas. Warto takie pomiary aktualizować także w miejscach w tabeli niewyszczególnionych, jak katedra w Płocku, zespoły pałacowo-parkowe, zabytki przemysłowe, miejsca kultu religijnego itp.

Geografia odwiedzanych przed laty atrakcji turystycznych pokrywa się w znacznej mierze z obszarami intensyfikacji ruchu turystycznego rejestrowanego w mazowieckiej bazie noclegowej obecnie, co miałoby znaczyć, że preferencje turystów nie zmieniły się istotnie, jednak pomiar dałby o wiele bardziej dokładne zdefiniowanie tych preferencji.

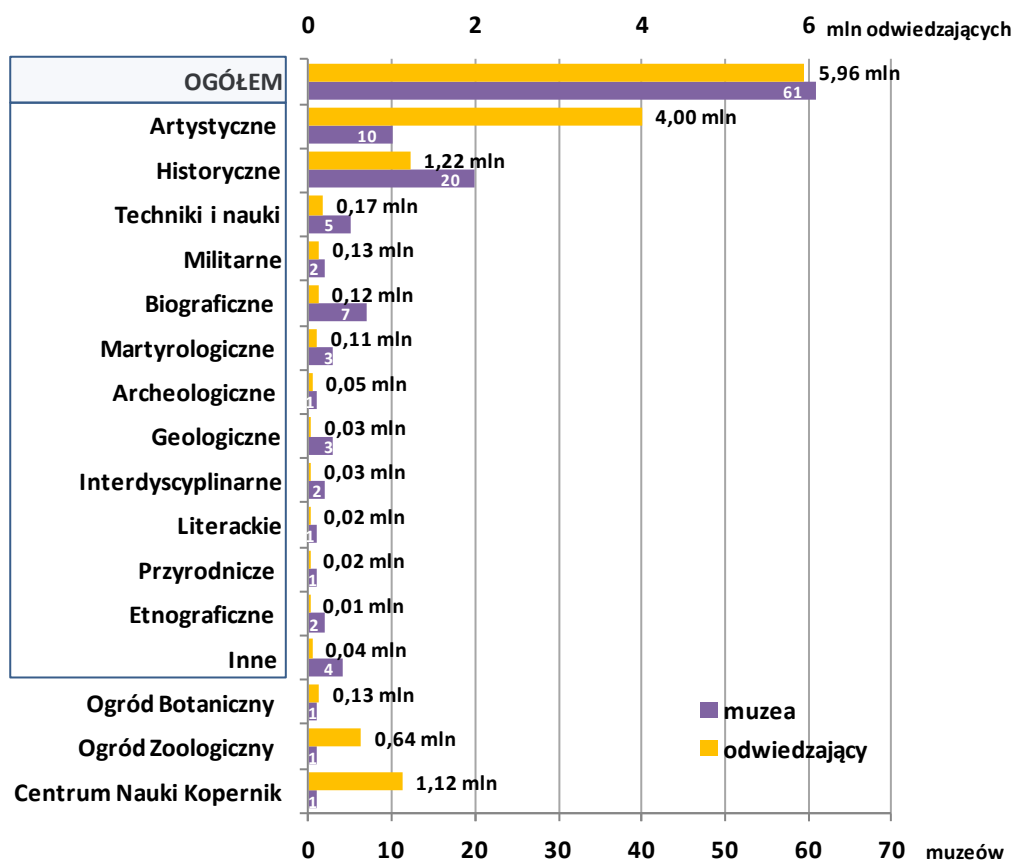
Bardziej aktualne dane GUS pokazują łączną frekwencję w muzeach w województwie mazowieckim i poszczególnych podregionach w latach 2008 – 2012. Najbardziej aktualne pomiary wskazują na niewielki wzrost liczby odwiedzających muzea w 2011 roku w stosunku do roku 2010 i wyraźny wzrost rok później. Należy jednak zaznaczyć, że za wzrost liczby odwiedzających muzea w województwie odpowiedzialna jest głównie Warszawa – w pozostałych podregionach województwa mazowieckiego liczba odwiedzających muzea spadła w 2012 roku.

Tabela 1.3. Liczba muzeów i odwiedzających w powiatach woj. mazowieckiego 2008-2012

	Liczba muzeów					Liczba odwiedzających muzea				
	2008	2009	2010	2011	2012	2008	2009	2010	2011	2012
MAZOWIECKIE	102	113	115	116	115	3 233 246	3 329 614	4 685 546	4 713 048	6 657 867
m. Warszawa	54	61	61	61	61	2 592 302	2 618 843	3 886 571	3 950 644	5 955 521
Podregion warszawski zachodni	12	12	13	13	14	182 006	224 875	353 937	268 254	244 486
Powiat sochaczewski	3	4	4	4	4	132 979	173 399	294 246	234 209	208 425
Powiat warszawski zachodni	1	1	2	2	2	17 250	17 390	38 048	12 921	14 049
Powiat piaseczyński	1	1	1	1	1	1 671	11 561	7 650	9 229	7 588
Powiat żyrardowski	2	2	2	2	2	4 556	5 143	5 538	4 709	5 426
Powiat pruszkowski	2	1	1	1	2	12 555	2 973	2 612	1 482	3 821
Powiat grodziski	1	1	1	1	1	2 801	3 004	1 918	4 389	3 668
Powiat grójecki	2	2	2	2	2	10 194	11 405	3 925	1 315	1 509
Podregion ciechanowsko-płocki	8	8	8	8	8	163 842	168 640	170 958	181 833	164 004
Powiat m. Płock	2	2	2	2	2	47 599	57 932	52 348	73 556	74 432
Powiat sierpecki	1	1	1	1	1	68 550	58 269	67 256	70 439	52 032
Powiat ciechanowski	3	3	3	3	3	35 682	41 648	39 697	28 528	26 675
Powiat mławski	1	1	1	1	1	9 665	8 775	9 808	7 231	9 199
Powiat żuromiński	1	1	1	1	1	2 346	2 016	1 849	2 079	1 666
Podregion radomski	10	13	14	12	12	119 008	147 053	139 714	153 866	140 794
Powiat m. Radom	3	3	4	3	3	57 415	69 384	65 677	81 588	69 274
Powiat zwoleński	2	2	2	2	2	36 740	39 677	32 089	30 224	31 247
Powiat szydłowiecki	1	3	3	2	2	8 923	19 581	21 549	13 097	15 313
Powiat radomski	1	2	2	2	2	7 545	9 150	12 942	15 658	11 950
Powiat kozienicki	2	2	2	2	2	6 086	5 352	4 972	10 518	9 270
Powiat przysuski	1	1	1	1	1	2 299	3 909	2 485	2 781	3 740
Podregion ostrołęcko-siedlecki	10	10	10	11	10	130 854	132 811	107 469	108 864	103 735
Powiat sokołowski	1	1	1	1	1	45 872	46 684	49 615	46 680	51 682
Powiat węgrowski	2	2	2	2	2	21 351	22 462	24 672	20 580	14 219
Powiat m. Ostrołęka	1	1	1	1	1	7 780	6 462	6 404	5 467	11 490
Powiat ostrołęcki	1	1	1	1	1	9 515	8 461	9 331	9 448	7 400
Powiat m. Siedlce	2	2	1	2	1	35 281	36 676	5 467	15 705	7 171
Powiat pułtuski	1	1	1	1	1	7 932	10 752	7 702	5 695	7 165
Powiat przasnyski	1	1	1	1	1	2 672	941	2 209	3 410	2 767
Powiat makowski	0	0	1	1	1	-	-	1 500	1 400	1 200
Powiat siedlecki	1	1	1	1	1	451	373	569	479	641
Podregion warszawski wschodni	8	9	9	11	10	45 234	37 392	26 897	49 587	49 327
Powiat nowodworski	1	1	1	1	1	27 523	10 177	b/d	21 280	20 423
Powiat miński	2	2	2	4	4	5 065	3 527	3 754	16 327	12 699
Powiat legionowski	1	1	1	1	1	2 888	1 920	1 645	b/d	7 169
Powiat otwocki	2	2	2	2	1	7 086	11 525	8 742	8 121	4 976
Powiat wołomiński	1	2	2	2	2	1 672	9 043	11 756	2 659	2 660
Powiat garwoliński	1	1	1	1	1	1 000	1 200	1 000	1 200	1 400

Pola zielone: przyrost w stosunku do poprzedniego roku
Pola czerwone: spadek w stosunku do poprzedniego roku

Wykres 1.1. Liczba muzeów i odwiedzających wg. kategorii – Warszawa 2012

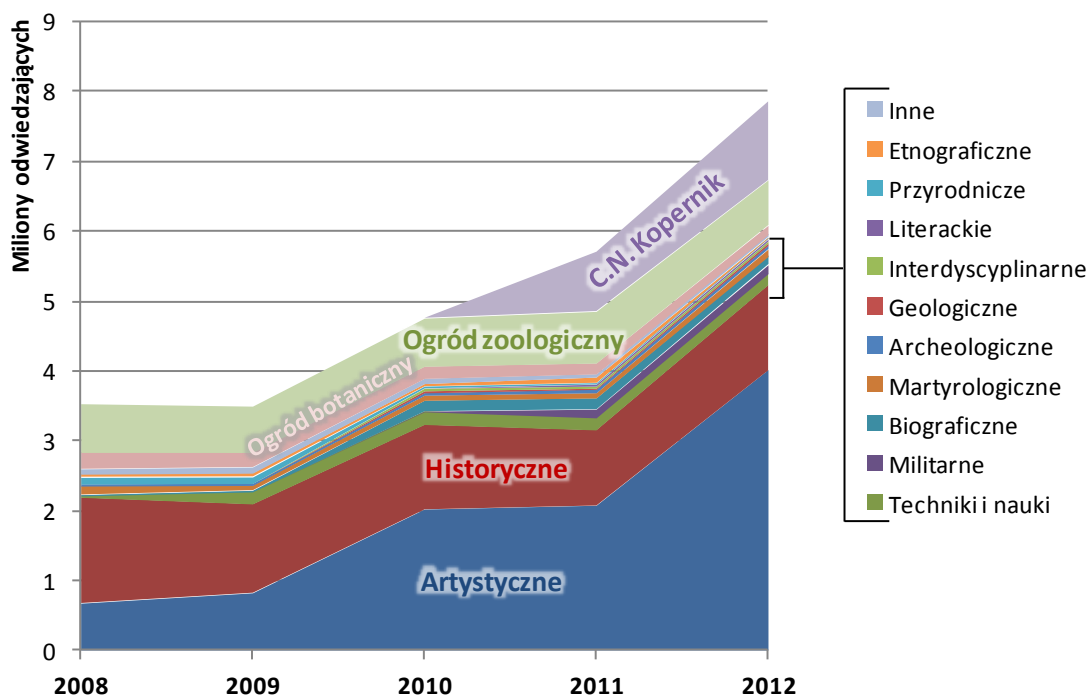

GUS

W roku 2012 w Warszawie funkcjonowało 61 muzeów oraz 3 obiekty paramuzealne: Ogród Botaniczny, Ogród Zoologiczny oraz Centrum Nauki Kopernik. Największą popularnością wśród zwiedzających cieszyły się muzea o profilu artystycznym – odwiedziło je około 4 milionów zwiedzających. Muzea historyczne, które stanowią 1/3 wszystkich muzeów w Warszawie, odwiedziło ok. 1,2 mln gości.

Dane GUS wskazują na możliwe braki w raportowanej przez obiekty muzealne liczbie zwiedzających, przynajmniej przed 2012 rokiem – z tego względu dwukrotny wzrost liczby gości w muzeach i instytucjach paramuzealnych w Warszawie pomiędzy rokiem 2009 a 2012 należy traktować z pewnym dystansem. Dane pokazują jednak dosyć wyraźny trend w zainteresowaniach odwiedzających muzea – spada zainteresowanie instytucjami o profilu historycznym, a wzrasta – muzeami artystycznymi. Daje się zauważyć także wyraźny wpływ Centrum Nauki Kopernik na ogólny wzrost liczby odwiedzających warszawskie muzea.

Wykres 1.2 Odwiedzający muzea w Warszawie wg rodzaju muzeum 2008-2012

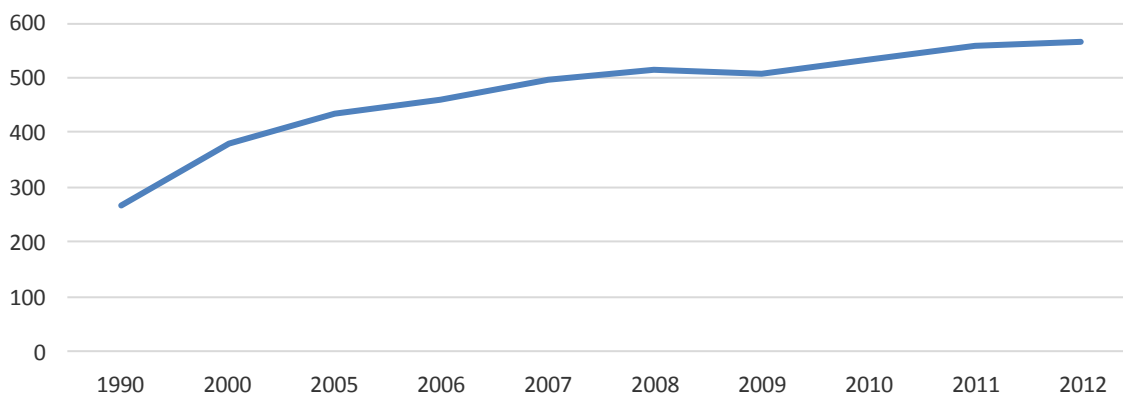

GUS

1.4 Mazowiecka baza turystyczna i jej wykorzystanie na tle kraju

W długim okresie czasu, wyznaczonym przykładowo ramami transformacji gospodarczej zaznaczają się w kraju dwie przeciwstawne tendencje: spadek liczby miejsc noclegowych oraz wzrost korzystających z tych miejsc. Liczba miejsc noclegowych w obiektach turystycznych wyrażana wskaźnikiem na 10 tys. mieszk. systematycznie obniżała się z poziomu 178/10000 w 1990 r. do 149/10000 w 2005 r., by następnie powoli wzrastać do 158/1000 w 2012 r. Natomiast liczba korzystających z noclegów liczona na 1000 mieszk. nieprzerwanie w tym czasie wzrasta osiągając wskaźnik w 2012 r. ponad dwukrotnie wyższy niż w 1990 r.

Wykres 2 Turyści korzystający z miejsc noclegowych na 1000 ludn. w kraju

GUS

1.4.1 Mazowiecka baza turystyczna na tle kraju

W ostatnim dniu lipca 2012 r. GUS rejestrował 9 483 turystyczne obiekty noclegowe na terenie całego kraju z 675,4 tys. miejsc noclegowych. Wśród wszystkich przebadanych obiektów noclegowych, 6 629 obiektów oferowało wypoczynek całoroczny. Baza noclegowa objęta badaniem GUS dotyczy 19 rodzajów turystycznych obiektów noclegowych, z których 3 414 to obiekty hotelowe, a 6 069 to pozostałe obiekty noclegowe. Tradycyjnie najwięcej miejsc noclegowych oferowały hotele – 198,1 tys. miejsc, co stanowiło 29,3% ogólnej liczby dostępnych miejsc noclegowych według stanu w dniu 31 lipca 2012 r.

W porównaniu z danymi w 2011 r. nastąpił wzrost liczby turystycznych obiektów noclegowych o 362, tj. o 4,0%. Również o 4,0% zwiększyła się liczba miejsc noclegowych. W porównaniu z 2011 r. najwięcej obiektów noclegowych przybyło w województwie Pomorskim (32,4%), Zachodniopomorskim (11,2%), Dolnośląskim 10,9% i Łódzkim 10,0%. W pozostałych województwach liczba obiektów noclegowych objętych sprawozdawczością GUS wzrosła w mniejszym stopniu, z wyjątkiem województw gdzie odnotowano spadki, jak Śląskie (2,9%), Opolskie (2,9%) i Lubuskie (0,7%).

Wśród turystycznych obiektów noclegowych w Polsce dominują obiekty hotelowe z udziałem 36% wśród ogółu obiektów noclegowych. W Mazowieckim obiekty hotelowe stanowią ok. 60% wszystkich obiektów noclegowych. Ponad 50%-udział obiektów hotelowych jest notowany w Łódzkim i Świętokrzyskim. Dla odmiany w Zachodniopomorskim udział obiektów hotelowych wynosi zaledwie 18%.

Kolejną po obiektach hotelowych znaczącą grupę obiektów noclegowych w kraju stanowią pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne (24% wszystkich obiektów). Najgęstsza ich sieć występuje w województwach Małopolskim i Pomorskim, gdzie ich udział w całości obiektów jest znacznie wyższy i znacząco przekracza 1/3 turystycznych obiektów noclegowych w tych województwach. Te rodzaje obiektów mają na Mazowszu znaczenie niewielkie.

Wreszcie ośrodki wczasowe, szkoleniowo-wypoczynkowe, kolonijne, domy wycieczkowe stanowią 18% ogółu obiektów noclegowych. Ale np. w Zachodniopomorskim ich udział wynosi 32%.

W dniu 31 lipca 2012 r. w województwie mazowieckim było 466 turystycznych obiektów noclegowych, które sporządziły sprawozdania, w tym 423 oferowało miejsca całoroczne. Do dyspozycji turystów przygotowano 17 156 pokoi w obiektach hotelowych, z których 97,8% było wyposażonych we własną łazienkę i WC. Na bazę noclegową składało się 273 obiekty hotelowe oraz 193 pozostałe obiekty. Najliczniejszą grupę wśród obiektów hotelowych, podobnie jak w latach poprzednich, stanowiły hotele – 173 obiekty. Następną grupą pod względem liczebności były inne obiekty hotelowe, którym nie została nadana żadna kategoria, a także domy gościnne, zajazdy, wille i zamki świadczące usługi hotelowe (80) oraz motele (14) i pensjonaty (6).

Wśród pozostałych obiektów najliczniej reprezentowane były obiekty pozostałe niesklasyfikowane, których było 41. Zaliczają się do nich m.in. internaty, domy studenckie, hotele robotnicze, które w okresie niepełnego wykorzystania zgodnie z przeznaczeniem pełnią funkcję obiektu noclegowego dla turystyki.

Tabela 2 Baza noclegowa turystyki Mazowsza na tle kraju

Obiekty	Mazowsze			Kraj		
	2005	2011	2012	2005	2011	2012
Razem; <i>w tym:</i>	332	459	466	6723	9121	9483
Hotele	120	162	173	1231	1883	2014
Motele	13	15	14	116	123	116
Pensjonaty i inne hotelowe	51	82	86	238	289	311
Domy wycieczkowe	5	3	2	78	54	53
Schroniska, hostele	18	20	24	403	327	326
Kempingi, pola biwakowe	9	7	6	383	323	323
Ośrodki wczasowe, szkol. i in.	116	170	161	1391	1080	1079
Miejsca noclegowe w tys.	2005	2011	2012	2005	2011	2012
Razem	37,0	44,0	45,8	569,9	649,5	675,4
<i>w tym: całoroczne</i>	32,5	39,7	41,7	343,7	439,0	456,3

GUS

Liczebność obiektów turystycznych Mazowsza stanowi 4,9% wszystkich obiektów w kraju (2012). Lepiej wygląda pozycja Mazowsza w strukturze skategoryzowanych hoteli z udziałem 8,6%. Bardziej miarodajnym wskaźnikiem pozycji Mazowsza w turystycznej strukturze noclegowej jest jednak jego udział w oferowanych miejscach noclegowych. Udział ten wynoszący 6,8% lokuje się na poziomie średniej województw.

Dynamika rozwoju bazy turystycznej Mazowsza jest niższa niż ogółem w kraju. Całkowita ilość obiektów noclegowych wzrosła na Mazowszu o 1,5% w 2012 r. w porównaniu z 2011 r. W kraju odpowiednia dynamika wyniosła 4,0%. Ilość skategoryzowanych hoteli wzrosła w tym samym czasie o 6,8% w Mazowieckim oraz o 7,0% w kraju. Dynamika przyrostu miejsc noclegowych była zbliżona oscylując wokół 4%.

Najbardziej rozwiniętą turystyczną bazą noclegową charakteryzują się województwa Małopolskie, Pomorskie, Zachodniopomorskie i Dolnośląskie. Liczba obiektów noclegowych w każdym z nich przekracza wyraźnie tysiąc bądź dochodzi do tysiąca (Dolnośląskie). Pod tym względem notują one znaczną przewagę nad Mazowszem, gdzie tego rodzaju obiektów jest niespełna pół tysiąca: trzy razy mniej niż w Małopolsce, ponad dwa i pół razy mniej niż w obu województwach nadmorskich i dwa razy mniej niż na Dolnym Śląsku.

Tabela 3 Turystyczne obiekty noclegowe. Porównanie Mazowsza z województwami o najbardziej rozwiniętej bazie turystycznej w 2012 r.

Obiekty noclegowe	Maz.	M-polskie	Pom.	Z-Pom.	D-śląskie
Ogółem	466	1 400	1 275	1 219	946
Obiekty hotelowe	273	429	292	222	377
Hotele	173	287	170	104	218
Motele	14	8	4	3	6
Pensjonaty	6	60	38	32	59
Inne obiekty hotelowe	80	74	80	83	94
Pozostałe obiekty noclegowe	193	971	983	997	569
Domy wycieczkowe	2	11	2	1	6
Schroniska	0	24	1	1	14
Schroniska młodzieżowe	1	5	5	3	6
Szkolne schroniska	12	24	15	21	21
Ośrodki wczasowe	11	104	214	321	92
Ośrodki kolonijne	2	8	20	22	14
Ośrodki szkol.-wypoczynkowe	25	59	42	49	35
Domy pracy twórczej	6	12	3	1	4
Zespoły domków turystycznych	11	16	80	61	13
Kempingi	1	9	26	27	13
Pola biwakowe	5	8	28	33	6
Hostele	11	37	6	5	15
Zakłady uzdrowiskowe	0	36	8	40	35
Pokoje gościnne	26	462	365	314	157
Kwatery agroturystyczne	39	67	87	35	62
Pozostałe niesklasyfikowane	41	89	81	63	76

GUS

Powyższa tabela nasuwa pewne wnioski w odniesieniu do struktury turystycznych obiektów noclegowych w województwie Mazowieckim na tle województw z o wiele bardziej rozwiniętą bazą noclegową:

- Udział obiektów hotelowych w całości obiektów noclegowych, a zwłaszcza samych hoteli dysponujących relatywnie większą ilością miejsc noclegowych, jest na Mazowszu zdecydowanie wyższy niż w województwach pozostałych. Hotele na Mazowszu stanowią 37,1% wszystkich obiektów. Ich udział w całości obiektów Małopolski i Dolnego Śląska przekracza niewiele 20%, na Pomorzu Gd. 13%, a na Zach. Pomorzu 8,5%.
- Przy tak znacznym udziale hoteli i obiektów hotelowych naturalny jest na Mazowszu relatywny niedorozwój wielu innych rodzajów bazy noclegowej, jak ośrodki wczasowe (co rozumiałe), pokoje gościnne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, kwatery agroturystyczne, kempingi, rozmaite rodzaje schronisk, ale także pensjonaty spośród obiektów hotelowych. Wyszczególnione powyżej województwa rozporządzają wielokrotnie wyższą liczbą takich obiektów niż Mazowsze.

Wnioski powyższe uzyskują wzmocnienie przy rozpatrywaniu liczebności miejsc noclegowych w obiektach turystycznych. Najwięcej takich miejsc w kraju oferuje Zachodniopomorskie. Struktura miejsc noclegowych wg rodzajów obiektów jest w wyszczególnionych województwach w naturalny sposób zróżnicowana. Województwa nadmorskie dostarczają najwięcej miejsc noclegowych w ośrodkach wczasowych. Na Pomorzu ponad ¼ wszystkich miejsc noclegowych lokuje się w ośrodkach wczasowych, na Pomorzu Zach. jest to nawet 2/5. Oczywiście nie są to miejsca wypoczynku całorocznego. Oba województwa spośród omawianych oferują najmniej miejsc noclegowych w hotelach.

Tylko 18% wszystkich miejsc noclegowych Pomorza Gd. ulokowanych jest w hotelach, na Pomorzu Zach. zaledwie 12%.

Tabela 4 Miejsca noclegowe. Porównanie Mazowsza z województwami o najbardziej rozwiniętej bazie turystycznej w 2012 r.

Obiekty noclegowe	Maz.	M-polskie	Pom.	Z-Pom.	D-śląskie
Ogółem	45 764	84 713	92 541	119 967	59 072
Obiekty hotelowe	32 099	37 001	22 966	21 049	30 116
Hotele	27 389	29 696	16 674	14 562	22 330
Motele	517	293	155	166	242
Pensjonaty	246	3 362	1 839	1 463	2 390
Inne obiekty hotelowe	3 947	3 650	4 298	4 858	5 154
Pozostałe obiekty noclegowe	13 665	47 712	69 575	98 918	28 956
Domy wycieczkowe	194	587	144	116	622
Schroniska	-	1 384	76	31	813
Schroniska młodzieżowe	79	439	303	160	309
Szkolne schroniska	861	1 551	1 276	1 748	1 184
Ośrodki wczasowe	1 127	8 393	25 194	46 772	6 719
Ośrodki kolonijne	330	514	2 850	5 364	1 246
Ośrodki szkol.-wypoczynkowe	3 001	4 207	6 918	6 531	2 661
Domy pracy twórczej	321	385	155	52	112
Zespoły domków turystycznych	587	944	5 367	3 846	611
Kempingi	51	916	6 164	5 771	1 699
Pola biwakowe	800	585	2 887	4 655	457
Hostele	2 048	1 853	139	623	717
Zakłady uzdrowiskowe	-	4 887	1 555	9 266	3 671
Pokoje gościnne	581	11 820	7 778	7 777	3 316
Kwatery agroturystyczne	609	1 111	1 613	657	1 036
Pozostałe niesklasyfikowane	3 076	8 136	7 156	5 549	3 783

GUS

W pozostałych województwach dominują hotele, jednakże w różnych proporcjach. Hotele na Mazowszu zapewniają prawie 60% wszystkich miejsc noclegowych (obiekty hotelowe ogółem nawet 70%) przy analogicznym wskaźniku dla Małopolski 35,1%, a dla Dolnego Śląska 37,7%. Wśród pięciu województw Mazowsze dysponuje najmniejszą bazą miejsc noclegowych, jednak w hotelach zapewnia prawie tyle samo miejsc, co Małopolska, która jest liderem w kraju pod tym względem.

Poza obiektami hotelowymi oferta miejsc noclegowych na Mazowszu jest mało urozmaicona. Hostele, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe oraz pozostałe obiekty niesklasyfikowane oferują łącznie ponad 8 tys. miejsc noclegowych, co stanowi ok. 18% miejsc noclegowych Mazowsza. Znaczenie pozostałych obiektów w zakresie zapewnienia miejsca do noclegu jest niewielkie. Dla porównania, w Małopolsce istnieje szeroka oferta miejsc noclegowych w pokojach gościnnych, ośrodkach wczasowych czy zakładach uzdrowiskowych.

Rozpatrując same obiekty hotelowe (hotele, motele, pensjonaty itp.) należy stwierdzić, że pozycja Mazowsza jest w kraju wiodąca i jedynie Małopolska jest pod tym względem porównywalna. Wprawdzie w Małopolsce jest więcej obiektów hotelowych i samych hoteli niż na Mazowszu, jednak Mazowsze nie ustępuje bądź ustępuje nieznacznie w liczbie pokoi w obiektach hotelowych i samych hotelach. W poniższej tabeli wzięte zostały pod uwagę jedynie te województwa, które oferują ponad 10 tys. pokoi w obiektach hotelowych.

Tabela 5 Pokoje w obiektach hotelowych wybranych województw kraju w 2012 r.

Województwo	Ogółem	Hotele	Motele	Pensjonaty	Inne
Kraj	129 095	100 100	2 133	5 852	21 010
Mazowieckie	17 156	14 944	244	100	1 868
Małopolskie	17 185	14 108	153	1 434	1 490
Dolnośląskie	14 242	10 883	123	1 009	2 227
Śląskie	11 483	8 893	80	173	2 337
Pomorskie	10 992	8 229	82	751	1 930
Wielkopolskie	10 347	8 222	367	293	1 465

GUS

Z tabeli wynika, że Mazowsze i Małopolska skupiają ok. 30% pokoi we wszystkich hotelach kraju. Pensjonaty, o czym już nadmieniono, są na Mazowszu bardzo słabo rozwinięte z porównaniu z innymi regionami.

W całym kraju jest 2 014 hoteli skategoryzowanych bądź w trakcie kategoryzacji. Pod względem ich liczby Mazowieckie zajmuje czwartą lokatę za Małopolskim, Dolnośląskim i Wielkopolskim. Jednakże liczba oferowanych miejsc noclegowych w hotelach poszczególnych kategorii stawia Mazowieckie na drugiej i niemal równorzędnej pozycji z Małopolską. Interesująca jest też struktura hoteli według kategorii oraz znajdujących się w nich miejsc noclegowych. Dystans obu województw wobec reszty kraju jest na tyle znaczący, że w tabeli poniżej można sobie pozwolić na uwzględnienie jedynie tych dwu województw.

Tabela 6 Hotele, miejsca noclegowe i pokoje w 2012 r.

Hotele	Kraj	Mazowsze	Małopolska
Ogółem	2 014	173	287
*****	45	10	14
****	180	19	46
***	845	72	156
**	518	47	50
*	174	15	13
W trakcie kat.	121	10	8
Miejsca noclegowe	198 093	27 389	29 696
*****	11 907	4 535	2 158
****	47 581	6 072	7 862
***	81 430	9 226	13 579
**	39 556	4 554	4 901
*	11 863	2 540	718
W trakcie kat.	5 756	462	478
Pokoje hotelowe	100 100	14 944	14 108
*****	6 575	2 921	1 119
****	24 013	3 309	3 820
***	41 444	4 920	6 362
**	19 699	2 386	2 291
*	5 642	1 184	300
W trakcie kat.	2 727	224	216

GUS

Dane zawarte w powyższej tabeli pozwalają na przyjęcie następujących wniosków:

- W obu województwach zlokalizowanych jest 22,8% wszystkich hoteli kraju, ale ponad połowa wszystkich hoteli najwyższej kategorii i ponad 1/3 hoteli czterogwiazdkowych
- Oba województwa łącznie oferują ok. 30% wszystkich pokoi hotelowych i miejsc noclegowych w hotelach kraju
- Wprawdzie hoteli na Mazowszu jest znacznie mniej niż w Małopolsce, jednakże oferują one porównywalną ilość miejsc noclegowych i nieco więcej pokoi hotelowych
- Mazowsze uzyskuje przewagę nad Małopolską pod względem liczby pokoi i miejsc noclegowych w hotelach dwóch najwyższych kategorii, choć takich hoteli jest na Mazowszu zdecydowanie mniej niż w Małopolsce

1.4.2 Wykorzystanie mazowieckiej bazy turystycznej na tle kraju

Rozmiary bazy noclegowej w Mazowieckim należy, zatem, uznać za umiarkowane na tle kraju. Odmiennie wygląda sprawa z wykorzystaniem istniejącej bazy przez turystów krajowych i zagranicznych. Definiując strukturę wykorzystania obiektów noclegowych w oparciu o dane z roku 2012, należy stwierdzić, że 14,9% wszystkich uczestników ruchu turystycznego w kraju skorzystało z bazy noclegowej w Mazowieckim. Odsetek korzystających z mazowieckiej bazy noclegowej wśród turystów zagranicznych jest jeszcze wyższy i wynosi 21,6%. Zatem, co piąty turysta zagraniczny w naszym kraju zatrzymuje się na Mazowszu. Z porównania rozmiarów bazy noclegowej z jej wykorzystaniem na Mazowszu i w kraju w oczywisty sposób wynika znacznie wyższy stopień jej wykorzystania w województwie Mazowieckim, co ilustruje poniższa tabela.

Tabela 7 Wykorzystanie mazowieckiej bazy noclegowej na tle kraju

Korzystający w tys.	Mazowsze			Kraj		
	2005	2011	2012	2005	2011	2012
Razem	2 162	3 312	3 376	16 597	22 012	22 635
w tym: turyści zagraniczni	795	977	1 077	4 310	4 442	4 979
Stopień wykorzystania w %	2005	2011	2012	2005	2011	2012
	37,2	39,0	38,3	35,0	33,6	33,6

GUS

Dynamika przyrostu korzystających z krajowej bazy turystycznej wyniosła 2,8% w 2012 r. w relacji do 2011 r. Analogiczny przyrost korzystających z bazy turystów zagranicznych wyniósł 12,1%. Turyści zagraniczni stanowili 22,0% korzystających z bazy noclegowej w 2012 r. oraz 20,2% w 2011 r. W obu wypadkach Mazowsze zanotowało w tym samym okresie dynamikę niższą niż średnia w kraju: wzrost o 1,9% korzystających ogółem i wzrost o 10,2% korzystających turystów zagranicznych. Turyści zagraniczni stanowili 31,9% korzystających z bazy noclegowej Mazowsza w 2012 r. oraz 29,5% w 2011 r.

Dynamika rozpatrywana w dłuższym okresie czasu obrazuje szybszy wzrost korzystających z bazy noclegowej na Mazowszu niż w reszcie kraju. W latach 2005-2012 liczba korzystających z bazy zwiększyła się o 56,2% na Mazowszu, gdy w całym kraju o 35,5%. Liczba korzystających w tym samym czasie turystów zagranicznych zwiększyła się o 36,4% na Mazowszu i o 15,5% w kraju. Wynika stąd, że po okresie szybkiego wzrostu wykorzystania mazowieckiej bazy noclegowej następuje obecnie spowolnienie. Udział

turystów zagranicznych wśród ogółu turystów korzystających z bazy noclegowej spada w dłuższym okresie czasu. W 2005 r. stanowili oni 26,9% ogółu korzystających z bazy w kraju (22,0% w 2012 r.) oraz 36,8% na Mazowszu (31,9% w 2012 r.). Jest to związane zapewne z nasilaniem się krajowego ruchu turystycznego.

Z danych GUS wynika, że większość turystów w naszym kraju korzysta z obiektów hotelowych (16,5 mln turystów w 2012 r., tj. 71,2%), w tym z samych skategoryzowanych hoteli 13,5 mln turystów (59,7% w 2012 r.). Podobne proporcje ustaliły się także na Mazowszu. Korzystający z obiektów hotelowych, a zwłaszcza z hoteli, stanowią najszybciej rosnącą populację wśród turystów. Turyści zagraniczni prawie wyłącznie korzystają z obiektów hotelowych (87,8%).

Wszystkie turystyczne obiekty noclegowe w kraju udzieliły 62 mln noclegów w 2012 r. wobec 59 mln w 2011 r. (wzrost o 5,2%). Połowę noclegów (30,9 mln) zapewniły obiekty hotelowe (wzrost o 5,9% w stosunku do 2011 r.), z czego 24,9 mln w hotelach (wzrost 7,7% do 2011 r.).

Pod względem liczby udzielonych noclegów przoduje wśród województw Zachodniopomorskie, gdzie udzielono 10,9 mln noclegów (17,6% wszystkich w kraju). Małopolska udzieliła 9,6 mln noclegów (15,4%), Pomorskie – 6,4 mln (10,3%), Mazowsze – 5,9 mln (9,5%), Dolny Śląsk – 5,7 mln (9,3%). Te pięć województw skomasowało 62,1% wszystkich udzielonych noclegów. Najwyższy odsetek noclegów udzielonych turystom zagranicznym w ogólnej liczbie noclegów odnotowano jednak w województwach Mazowieckim (33,3%) oraz Małopolskim (26,0%). Wśród miast najwięcej noclegów udzieliła w 2012 r. Warszawa (4,3 mln) i Kraków (3,7 mln). Na te dwa miasta przypada 12,9% wszystkich udzielonych noclegów w 2012 r.

Mazowieckie jako region-województwo lokuje się w ścisłej czołówce kraju pod względem wykorzystania turystycznej bazy noclegowej. Jest krajowym liderem w przyciąganiu turystów korzystających z obiektów noclegowych wyprzedzając, jednak nieznacznie, Małopolskę. Oba województwa uzyskały także wyraźną przewagę nad resztą pod względem liczby wynajmowanych pokoi w obiektach hotelowych. Także w tym wypadku Mazowsze jest liderem. Pod względem udzielonych noclegów lokuje się na czwartej pozycji w kraju. Pod względem stopnia wykorzystania miejsc noclegowych zajmuje trzecią pozycję za Zachodniopomorskim i Kujawsko-pomorskim. Stopień wykorzystania pokoi w obiektach hotelowych lokuje województwo Mazowieckie na samym szczycie (52,4%) przed Zachodniopomorskim (50,1%) i Małopolskim (47,2%).

Tabela 8 Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych w latach 2011 i 2012

Województwo	Korzystający w tys.		Udzielone noclegi w tys.		Wynajęte pokoje w tys.*		Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w %
	2011	2012	2011	2012	2011	2012	2012
Polska	22 012	22 635	58 974	62 015	18 019	18 888	33,6
Dolnośląskie	2 027	2 099	5 213	5 718	1 801	1 931	28,7
Kujawsko-pomorskie	821	834	2 850	3 145	625	620	41,7
Lubelskie	655	669	1 518	1 532	436	461	30,4
Lubuskie	677	670	1 359	1 310	500	465	26,5
Łódzkie	1 048	1 067	2 034	2 137	885	967	29,2
Małopolskie	3 135	3 270	8 906	9 564	2 678	2 895	34,4
Mazowieckie	3 312	3 376	5 702	5 899	3 277	3 280	38,3
Opolskie	242	243	573	613	185	182	26,1
Podkarpackie	735	719	2 173	2 284	499	496	32,2
Podlaskie	474	486	937	985	323	337	29,2
Pomorskie	1 661	1 731	5 955	6 401	1 330	1 513	34,7
Śląskie	1 877	1 805	4 752	4 632	1 580	1 535	30,9
Świętokrzyskie	435	438	1 263	1 347	400	409	32,7
Warmińsko-mazurskie	959	971	2 507	2 555	804	815	27,4
Wielkopolskie	1 664	1 650	3 061	2 954	1 348	1 300	24,9
Zachodniopomorskie	1 864	1 911	10 172	10 937	1 347	1 681	44,0

*Dotyczy tylko hoteli, moteli, pensjonatów i innych obiektów hotelowych
GUS

Pozostając w ścisłej czołówce krajowej w różnych aspektach wykorzystania bazy noclegowej Mazowsze charakteryzuje się w ostatnich latach słabą dynamiką na tle kraju. Biorąc wyszczególnione w powyższej tabeli aspekty wykorzystania bazy noclegowej Mazowsze ustępuje pod względem ich dynamiki Małopolsce i kilku innym wiodącym turystycznie regionom kraju, jak Pomorskie z najwyższą dynamiką wzrostu, Dolnośląskie, Zachodniopomorskie czy Łódzkie. Z drugiej strony niektóre regiony o wysokim natężeniu ruchu turystycznego, jak Wielkopolska czy Śląsk charakteryzują się dynamiką ujemną.

Rozpatrując wykorzystanie pokoi i miejsc noclegowych w samych hotelach warto uwzględnić wyłącznie dwa województwa, Mazowsze i Małopolskę prezentując je na tle kraju ze względu na dystans dzielący je od reszty. Liczba korzystających w każdym z obu województw jest co najmniej dwukrotnie wyższa niż w jakimkolwiek z województw pozostałych.

Tabela 9 Turyści korzystający z miejsc noclegowych w hotelach w 2012 r.

Turyści korzystający w tys.	Kraj	Mazowsze	Małopolska
Ogółem	13 461,3	2 744,7	2 100,3
*****	1 096,3	587,4	175,8
****	3 412,3	760,8	671,6
***	5 318,6	702,2	946,3
**	2 543,6	433,2	245,9
*	775,6	239,2	43,1
w trakcie kat.	314,9	21,9	17,7
w tym: zagraniczni w tys.	4 022,2	999,2	857,6
*****	623,8	356,8	116,2
****	1 258,6	331,3	296,1
***	1 468,7	188,8	361,9
**	508,5	87,7	66,1
*	103,5	32,8	10,7
w trakcie kat.	59,1	1,8	6,7

GUS

Zawartość tabeli upoważnia do następujących wniosków:

- Oba województwa razem przyciągają 36% wszystkich turystów korzystających z hoteli kraju i ok. połowy korzystających z bazy hotelowej turystów zagranicznych.
- Turyści korzystający z bazy hotelowej Mazowsza stanowią 1/5 wszystkich korzystających z bazy hotelowej kraju. Analogiczny odsetek zastosowany do korzystających z hoteli turystów zagranicznych stanowi ¼.
- Turyści korzystający z bazy hotelowej kraju preferują średnie kategorie hoteli. Hotele trzygwiazdkowe cieszą się największą popularnością zarówno wśród turystów krajowych, jak zagranicznych. Podobne preferencje i w zbliżonych proporcjach notowane są wśród turystów korzystających z bazy hotelowej w Małopolsce, ale już nie na Mazowszu.
- Na Mazowszu, odmiennie niż w reszcie kraju, częściej wybierany jest wyższy standard hoteli. Największą popularnością cieszą się hotele czterogwiazdkowe, a wśród turystów zagranicznych pięciogwiazdkowe. Turyści zagraniczni korzystający z bazy na Mazowszu wybierają najwyższy standard trzy razy częściej niż turyści zagraniczni korzystający z bazy hotelowej w Małopolsce, choć sumaryczna liczba korzystających na Mazowszu jest w wypadku turystów zagranicznych tylko o 16,4% wyższa niż w Małopolsce. Jest to zapewne związane z wysoką reprezentacją przedsiębiorców wśród turystów zagranicznych w Warszawie.

We wszystkich hotelach kraju wynajęto turystom 15,7 mln pokoi w 2012 r. W tej liczbie 5,5 mln pokoi (35,0%) wynajęto turystom zagranicznym. Na Mazowszu i w Małopolsce pokoje wynajęte turystom zagranicznym stanowiły ponad 2/5 wszystkich wynajętych przez turystów pokoi.

Tabela 10 Pokoje wynajęte turystom w hotelach w 2012 r.

Pokoje wynajęte turystom w tys.	Kraj	Mazowsze	Małopolska
Ogółem	15 694,8	3 043,0	2 485,5
*****	1 442,1	724,6	250,8
****	4 329,9	877,9	792,9
***	6 101,2	786,5	1 097,3
**	2 642,6	411,9	276,3
*	813,5	221,0	39,8
w trakcie kat.	365,5	21,1	28,3
w tym: zagranicznym w tys.	5 519,0	1 295,3	1 118,2
*****	892,3	467,3	180,9
****	1 838,5	442,3	359,5
***	1 971,9	257,6	478,7
**	571,7	88,5	79,5
*	138,9	37,5	10,1
w trakcie kat.	105,7	2,2	9,5

GUS

Struktura wynajmowanych przez turystów pokoi hotelowych na Mazowszu i w Małopolsce różni się znacząco. Na Mazowszu pokoje są wynajmowane przede wszystkim w hotelach o najwyższym standardzie ze sporym jednak udziałem hoteli o standardzie niskim. Udział obiektów trzygwiazdkowych (standard średni) najczęściej wybieranych w kraju i, zwłaszcza, w Małopolsce jest niższy. Udział wynajętych pokoi w hotelach o średnim standardzie stanowił na Mazowszu ¼, gdy w Małopolsce wyniósł 44%. Odpowiednie udziały w przypadku najwyższego i najniższego standardu wyniosły 23,8% i 7,3% na Mazowszu wobec 10,1% oraz 1,6% w Małopolsce.

Stopień wykorzystania pokoi hotelowych w 2012 r. wyniósł 43,6% w całym kraju. W Mazowieckiem okazał się on najwyższy osiągając 55,6%, a w hotelach o najwyższych kategoriach: 74,5% oraz 62,4% (pięć i cztery gwiazdki odpowiednio) wobec 63,4% oraz 50,1% średnio w kraju.

Wszystkie hotele w Polsce udzieliły 24,9 mln noclegów w 2012 r., tj. 2/5 wszystkich noclegów udzielonych w bazie noclegowej kraju. 8,5 mln noclegów udzielono turystom zagranicznym, co stanowi ponad 1/3 wszystkich udzielonych noclegów.

Tabela 11 Noclegi udzielone turystom w hotelach w 2012 r.

Noclegi udzielone turystom w tys.	Kraj	Mazowsze	Małopolska
Ogółem	24 876,8	4 360,5	4 385,3
*****	2 149,2	992,0	399,9
****	6 877,0	1 234,4	1 403,4
***	9 631,5	1 123,2	1 959,1
**	4 183,5	605,1	484,3
*	1 403,9	374,7	83,7
w trakcie kat.	631,8	31,0	54,9
w tym: zagranicznym w tys.	8 499,5	1 782,5	1 942,1
*****	1 275,3	622,8	280,2
****	2 822,4	614,4	619,6
***	3 082,1	362,2	847,2
**	908,9	121,5	154,4
*	236,4	58,9	22,0
w trakcie kat.	174,4	2,8	18,7

GUS

Choć na Mazowszu turystów korzystających z hoteli było więcej o 30,7% niż w Małopolsce, to jednak liczebności udzielonych noclegów w obu regionach się zrównały, ponieważ na każdego statystycznego turystę korzystającego z hotelu na Mazowszu przypadało 1,6 noclegu, gdy w wypadku Małopolski było to 2,1 noclegu. Podobne relacje odnoszące się do korzystających turystów zagranicznych poskutkowały większą ilością noclegów udzielonych tym turystom w Małopolsce niż na Mazowszu. W każdym z rozpatrywanych województw 2/5 udzielonych noclegów stanowiły noclegi udzielone turystom zagranicznym. Odpowiedni wskaźnik dla kraju przekracza 1/3.

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2012 r. wyniósł 35,2% w całym kraju. Mazowieckie odnotowało pod tym względem drugi rezultat w kraju (43,7%) po Zachodniopomorskiem (45,5%). W hotelach o najwyższych kategoriach w Mazowieckiem stopień wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł 64,4% (pięć gwiazdek) oraz 49,2% (cztery gwiazdki) przy średnich dla kraju 52,9% oraz 40,9% odpowiednio.

1.5 Mazowiecka baza turystyczna i jej wykorzystanie. Stan obecny.

Na bazę noclegową Mazowsza składa się według stanu na koniec lipca 2012 r. 466 obiektów dysponujących łącznie 45 764 miejscami noclegowymi. W tej liczbie mieści się 273 obiektów hotelowych, w tym 173 hoteli. Hotele zapewniają 27 389 miejsc noclegowych, co stanowi 59,8% miejsc w bazie noclegowej.

W ogólnej liczbie miejsc noclegowych 91,2% stanowiły miejsca całoroczne. Średnio jeden obiekt w województwie dysponował 98 miejscami noclegowymi (96 w 2011 r.).

W 2012 r. z bazy noclegowej skorzystało 3 376,0 tys. turystów, w tym 1 076,9 tys. turystów zagranicznych. Turyści zagraniczni stanowili 31,9% turystów korzystających z bazy.

Z bazy hotelowej (hotele wyłącznie) skorzystało na Mazowszu 2 744,7 tys. turystów w 2012 r., co stanowiło nieco ponad 4/5 wszystkich turystów korzystających z bazy noclegowej Mazowsza. Hotele zdecydowanie dominują nad pozostałymi rodzajami miejsc noclegowych.

Spośród 1 076,9 tys. turystów zagranicznych korzystających z mazowieckiej bazy noclegowej 999,2 tys. skorzystało z noclegów w hotelach (92,8%). W tym wypadku dominacja hoteli jest zdecydowanie wyższa. Ok. 70% turystów zagranicznych wybrało noclegi w hotelach cztero- i pięcigwiazdkowych.

W mazowieckiej bazie noclegowej udzielono 5,9 mln noclegów w 2012 r., w tym ok. 2 mln noclegów dla turystów zagranicznych (33,9%). Hotele udzieliły 4,4 mln noclegów, tzn. ok. ¾ wszystkich. Noclegi udzielone przez hotele mazowieckie turystom zagranicznym stanowiły ok. 41% noclegów zrealizowanych w tych hotelach.

Turyści ogółem wynajęli w 2012 r. 3 279,7 tys. pokoi w mazowieckich obiektach hotelowych (hotele, motele, pensjonaty itp.), w tym 3 043,0 tys. pokoi zostało wynajęte w hotelach, co stanowiło 92,8% wszystkich wynajętych pokoi. Turyści zagraniczni wynajęli w obiektach hotelowych 1 321,0 tys. pokoi (34,8% wszystkich wynajętych pokoi), w tym 1 295,3 tys. w hotelach (42,6% wynajętych pokoi).

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w całym województwie w 2012 r. wyniósł 38,3%, stopień wykorzystania pokoi hotelowych – 52,4%. Poszczególne parametry obrazujące wojewódzką bazę noclegową i jej wykorzystanie z wyodrębnieniem hoteli poniżej:

Tabela 12 Mazowiecka baza noclegowa i jej wykorzystanie.

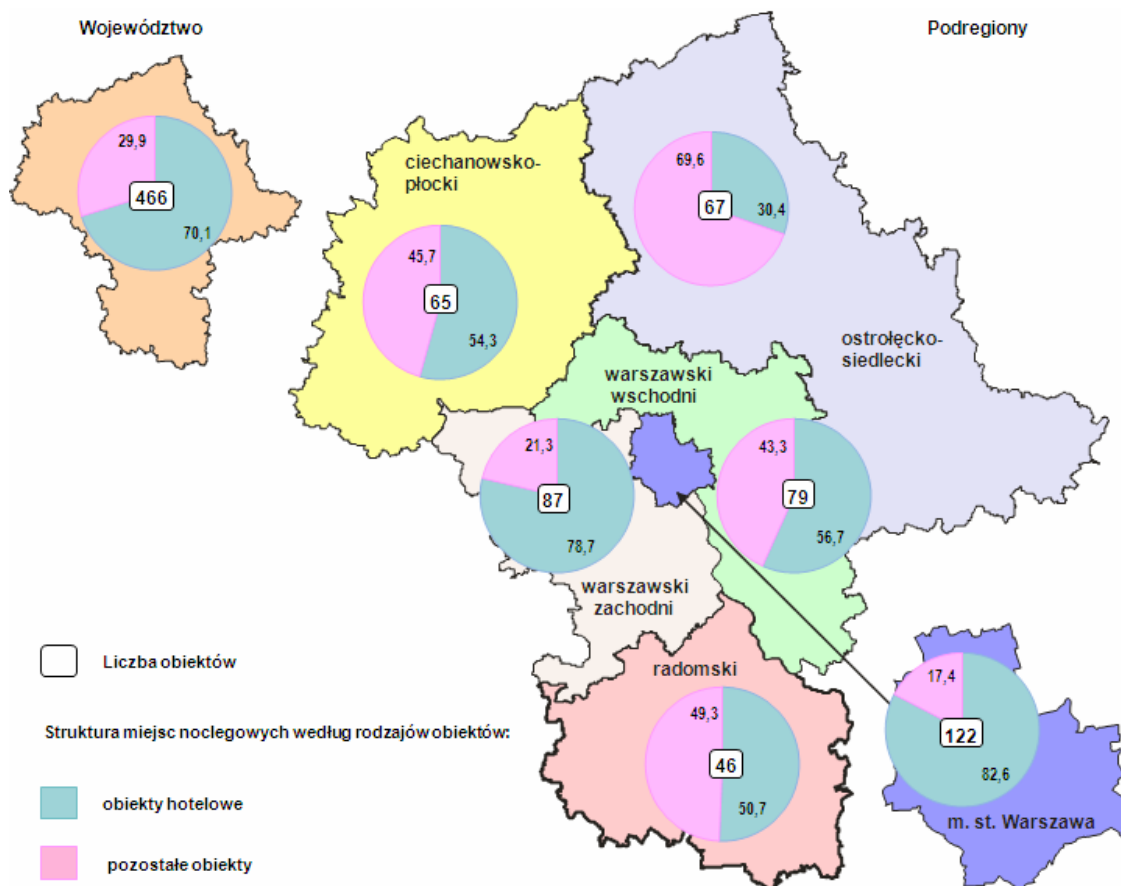
Wyszczególnienie	Ogółem	Hotele
Obiekty noclegowe	466	173
Miejsca noclegowe	45 764	27 389
Turyści korzystający w tys.	3 376,0	2 744,7
<i>w tym: zagraniczni</i>	1 076,9	999,2
Noclegi udzielone w tys.	5 898,8	4 360,5
<i>w tym: zagranicznym</i>	1 963,9	1 782,5
Wynajęte pokoje w obiektach hotelowych w tys.	3 279,7	3 043,0
<i>w tym: zagranicznym</i>	1 321,0	1 295,3
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w %	38,3	43,7
Stopień wykorzystania pokoi hotelowych w %	52,4	55,6

GUS

W całym województwie dominują zdecydowanie obiekty hotelowe w zakresie zapewnienia miejsc noclegowych. Obiekty hotelowe łącznie zapewniają 70% miejsc noclegowych, w tym ok. 60% same hotele.

Struktura oferty z podziałem na podregiony jest jednak zróżnicowana. Spośród sześciu podregionów (NUTS-3) największy udział obiektów hotelowych ma miejsce w m. st. Warszawa (82,6%). Również podregion Warszawski Zachodni charakteryzuje się zbliżonymi proporcjami. Dla odmiany podregion Ostrołęka-Siedlce zapewnia znaczną większość miejsc w nie-hotelowych obiektach noclegowych. W pozostałych podregionach proporcje są wyrównane.

Rys. 1 Baza noclegowa w woj. Mazowieckim wg stanu na 31.VII.2012

Baza noclegowa województwa jest wyjątkowo nierównomiernie rozmieszczona. Prawie cały potencjał ruchu turystycznego wchłania m. st. Warszawa, co obrazują dane w tabeli poniżej:

Tabela 13 Baza noclegowa i jej wykorzystanie na Mazowszu według podregionów w 2012 r.

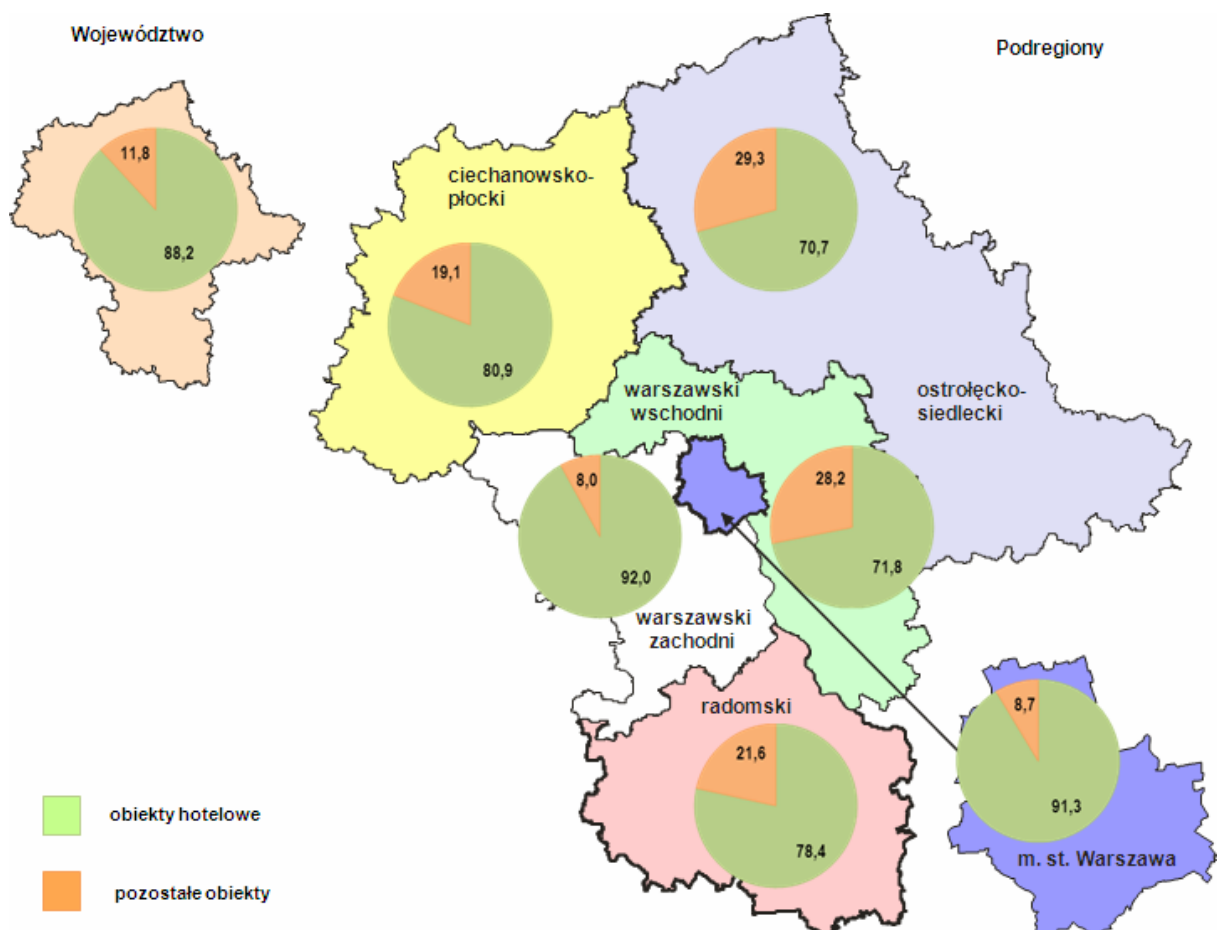
Wyszczególnienie	m. st. W-wa	W. Wsch.	W. Zach.	Ostrołęka-Siedlce	Ciech.-Płock	Radom
Obiekty noclegowe	122	79	87	67	65	46
Miejsca noclegowe	25 382	6 105	4 377	4 484	3 126	2 290
Korzystający w tys.	2 495,5	322,5	257,4	114,3	96,2	90,2
Korzystający turyści zagraniczni w tys.	990,2	22,4	32,8	14,9	6,4	10,1
Noclegi udzielone w tys.	4 326,2	543,5	435,6	233,7	180,9	178,9
Noclegi udzielone zagranicznym w tys.	1 792,8	40,1	60,0	34,0	12,9	24,1
Wynajęte pokoje w tys.	2 594,4	202,4	236,4	83,7	88,2	74,6
Wynajęte pokoje zagranicznym w tys.	1 214,5	22,0	42,0	20,0	9,9	12,5
Stopień wykorzystania miejsc nocl. / %	47,6	25,7	28,9	22,6	20,3	23,9
Stopień wykorzystania pokoi / %	61,3	32,3	37,5	34,2	29,2	33,3

Udział **Warszawy** w poszczególnych parametrach wynosi:

- Obiekty noclegowe: 26,2%
- Miejsca noclegowe: 55,5%
- Korzystający: 73,9%
- Korzystający zagraniczni: 91,9%
- Udzielone noclegi: 73,3%
- Udzielone noclegi zagranicznym: 91,3%
- Wynajęte pokoje: 79,1%
- Wynajęte pokoje zagranicznym: 92,0%

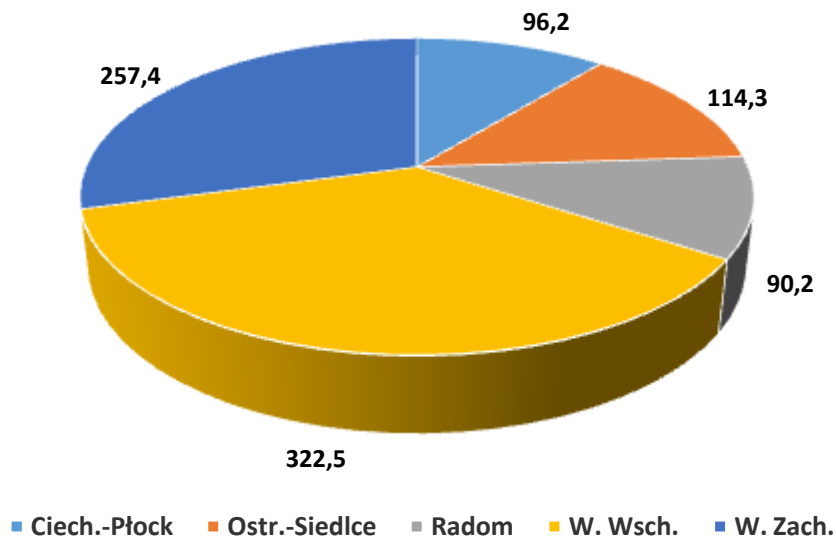
Jak widać, przytłaczająca dominacja m. st. Warszawy dotyczy w mniejszym stopniu rozmiarów samej bazy (obiekty i miejsca noclegowe), a w znacznie większym rozmiarów jej wykorzystania. Można stwierdzić, że Warszawa monopolizuje $\frac{3}{4}$ mazowieckiego ruchu turystycznego w aspekcie wykorzystania bazy noclegowej. W wypadku zagranicznego ruchu turystycznego udział Warszawy w tym aspekcie przekracza 90%. Warto dodać, że stopień wykorzystania miejsc noclegowych i pokoi hotelowych kształtuje się w Warszawie na poziomie dwukrotnie wyższym niż w pozostałych subregionach.

Rys. 2 Struktura korzystających z noclegów w turystycznych obiektach noclegowych według rodzajów w 2012 r.

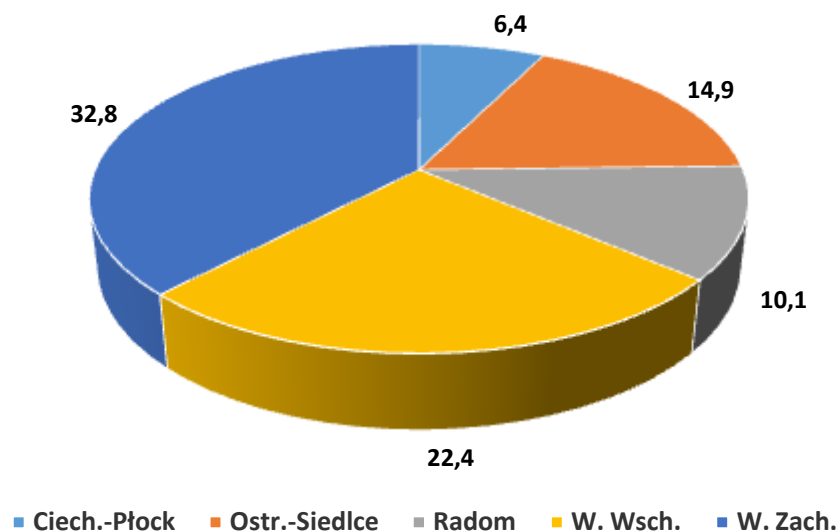

Jeśli wyłączyć podregion m. st. Warszawy można pozostałe pięć podregionów województwa poddać porównaniom. Baza noclegowa (istniejące obiekty i miejsca noclegowe) także w porównaniu wyłączającym Warszawę okazuje się dość mocno zróżnicowana. Podregiony warszawskie Wschodni i Zachodni dysponują lepiej rozwiniętą bazą noclegową niż pozostałe podregiony. Przede wszystkim jednak przyciągają one 2-3 razy więcej turystów, zarówno krajowych, jak zagranicznych niż trzy pozostałe podregiony.

Wykres 3 Turyści korzystający w tys.

Wykres 4 Korzystający turyści zagraniczni

Na podstawie danych WUS

Trzy podregiony odległe od Warszawy przyciągają razem wzięte mniej turystów niż sam podregion Warszawski Wschodni i mniej turystów zagranicznych niż sam podregion

Warszawski Zachodni. Jest przy tym interesujące, że oba podregiony warszawskie różnią się między sobą odmiennymi tendencjami w przyciąganiu turystów krajowych i zagranicznych. W kolejnej części nadarza się okazja, aby tę regularność zweryfikować w odniesieniu do lat przeszłych.

1.6 Rozwój mazowieckiej bazy turystycznej w latach 2007-2012

1.6.1 Baza noclegowa

W latach 2005-2012 liczba turystycznych obiektów noclegowych zwiększyła się na Mazowszu o 40,4% wobec 41,1%-przyrostu w kraju. Liczba hoteli zwiększyła się w tym czasie na Mazowszu o 44,2% wobec przyrostu o 63,6% w kraju. Tylko dynamika przyrostu miejsc noclegowych była na Mazowszu wyższa w porównaniu z krajem. Odpowiednie wskaźniki wzrostu to 23,8% na Mazowszu i 18,5% w kraju.

W okresie nieco krótszym obejmującym sześć lat (2007-2012) liczba obiektów noclegowych przyrosła na Mazowszu o 45,6%, liczba hoteli o 47,9%, a liczba miejsc noclegowych o 27,8%. Porównanie obu zestawów danych ilustrujących przyrosty bazy noclegowej prowadzi do wniosku, że w okresie ostatnich sześciu lat rozwój bazy noclegowej uległ zdynamizowaniu po przejściowym spadku w latach 2007-2008 w porównaniu z latami 2005-2006. W latach 2005 i 2006 było na Mazowszu więcej obiektów i miejsc noclegowych niż w 2007 i 2008 r.

Tabela 14 Rozwój bazy turystycznej w latach 2007-2012

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania	320	325	376	405	459	466
w tym: hotele	117	135	148	156	162	173
Miejsca noclegowe na 10000 ludności	69,0	77,9	78,0	82,3	80,9	84,1
Korzystający z noclegów na 1000 ludności	482	521	534	606	628	640

GUS

Powyższa tabela ukazuje tylko nieznaczny przyrost obiektów noclegowych (o 7 sztuk) w 2012 r. w stosunku do 2011 r. W istocie zmiany były głębsze, ponieważ przybyło (między lipcem 2011 a lipcem 2012) 14 obiektów hotelowych, w tym 11 hoteli, a ubyło siedem obiektów nie-hotelowych, ale także jeden motel. Zakończyły działalność dwa obiekty oferujące pokoje gościnne, dom wycieczkowy, ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy, zespół domków turystycznych, kemping i kwatera agroturystyczna. W zamian rozpoczęły działalność cztery hostele. Informacje te są istotne, ponieważ odzwierciedlają one w miarę trwale tendencje rozwoju bazy noclegowej na Mazowszu.

Zmiany w liczebności obiektów poszczególnych rodzajów przełożyły się na zmiany liczebności miejsc noclegowych w 2012 r. w relacji do 2011 r. Liczba miejsc noclegowych wzrosła w 6 rodzajach obiektów. Największy wzrost miał miejsce w hostelach (o 290,8%), pensjonatach (o 27,5%) i ośrodkach wczasowych (o 10,6%). Hotele zwiększyły liczbę miejsc noclegowych o 3,6%. Oferta miejsc noclegowych zmniejszyła się w 9 rodzajach obiektów. Największy spadek miejsc zaobserwowano na kempingach (o 66,2%), w zespołach domków turystycznych (o 26,7%) i domach wycieczkowych (o 19,2%).

Tabela 15 Turystyczne obiekty noclegowe w latach 2007-2012

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	320	325	376	405	459	466
Obiekty hotelowe	178	196	217	251	259	273
Hotele	117	135	148	156	162	173
Motele	12	9	12	14	15	14
Pensjonaty	4	3	3	4	5	6
Inne hotelowe	45	49	54	77	77	80
Pozostałe obiekty	142	129	159	154	200	193
Domy wycieczkowe	5	5	4	4	3	2
Schroniska	17	16	13	11	13	13
Ośrodki wczasowe	15	12	11	12	11	11
Ośrodki kolonijne	2	1	2	3	2	2
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	24	26	24	31	26	25
Domy pracy twórczej	7	6	6	6	6	6
Zespoły domków turystycznych	8	10	11	12	12	11
Kempingi	3	3	4	3	2	1
Pola biwakowe	6	4	5	5	5	5
Hostele	-	-	1	5	7	11
Pokoje gościnne	x	X	x	x	28	26
Kwatery agroturystyczne	x	X	x	x	40	39
Pozostałe niesklasyfikowane	55	46	78	62	45	41

WUS

Liczba turystycznych obiektów noclegowych ujętych sumarycznie konsekwentnie wzrasta w omawianym okresie (choć, jak zaznaczono, w latach 2005-2006 było ich więcej niż w latach 2007-2008). Konsekwentnemu wzrostowi liczby obiektów jako całości towarzyszą zmiany w ich strukturze wewnętrznej.

Trwałe tendencje w zakresie liczebności obiektów noclegowych w omawianym okresie to:

- Wzrost liczby hoteli z dynamiką 47,9% w całym omawianym okresie
- Umiarkowany wzrost liczby moteli i pensjonatów
- Wyraźny wzrost liczby „pozostałych obiektów hotelowych” (domy gościnne, zajazdy, wille i zamki świadczące usługi hotelowe) z dynamiką 77,8% w 2007-2012
- Gwałtowny wzrost liczby hosteli, z których pierwszy na Mazowszu powstał w 2009 r.
- Postępujący spadek liczby domów wycieczkowych, schronisk różnego rodzaju i kempingów

W rezultacie wzrastają udziały niektórych kategorii obiektów w ich ogólnej liczbie, a udziały innych rodzajów spadają. Udział hoteli w ogólnej liczbie obiektów noclegowych wzrósł z 36,6% w 2007 r. do 37,1% w 2012 r. Udział „pozostałych obiektów hotelowych” wzrósł 14,1% w 2007 r. do 17,2% w 2012 r., a udział hosteli wzrósł z poziomu zerowego do 2,4%. Udział różnego rodzaju schronisk spadł z 5,3% do 2,8% w latach 2007-2012.

Większe znaczenie niż liczba obiektów zdaje się mieć liczba miejsc noclegowych, które te obiekty zapewniają. Pod tym względem występują tendencje paralelne do liczebności obiektów. Liczba miejsc noclegowych systematycznie wzrasta, ale też szybkim wzrostem w niektórych rodzajach obiektów towarzyszą spadki w innych.

Ogólna liczba miejsc noclegowych wzrosła w omawianym okresie o 27,8%. Towarzyszył temu procesowi wzrost liczby miejsc noclegowych w obiektach hotelowych o 32,4%, w hotelach o 24,5%, a w „pozostałych obiektach hotelowych” aż o 126,6%. To

liczbowa ilustracja, w jak szybkim tempie przyrasta potencjał domów gościnnych, zajazdów, willi i zamków świadczących usługi hotelowe na Mazowszu. Gwałtownie przyrasta również udział hosteli w ofercie miejsc noclegowych. Udział ten wyniósł 4,5% w 2012 r. wobec zerowego poziomu jeszcze w 2008 r. i z pewnością będzie wzrastał nadal.

Z drugiej strony spadła bezwzględna liczba miejsc noclegowych oferowanych przez domy wycieczkowe, schroniska, ośrodki wczasowe, zespoły domków turystycznych i kempingi.

Tabela 16 Miejsca noclegowe w latach 2007-2012

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	35 818	40 524	40 740	43 366	43 960	45 764
Obiekty hotelowe	24 235	30 037	28 330	30 198	31 193	32 099
Hotele	22 004	27 074	24 898	25 834	26 437	27 389
Motele	350	266	407	571	585	517
Pensjonaty	139	131	150	147	193	246
Inne hotelowe	1 742	2 566	2 875	3 646	3 978	3 947
Pozostałe obiekty	11 583	10 487	12 410	13 168	12 767	13 665
Domy wycieczkowe	312	328	276	295	240	194
Schroniska	902	1 087	1 033	771	946	940
Ośrodki wczasowe	1 842	1 392	1 290	1 276	1 019	1 127
Ośrodki kolonijne	220	180	226	418	330	330
Ośrodki szkol.-wypoczynkowe	2 348	2 607	2 599	3 978	3 336	3 001
Domy pracy twórczej	310	270	359	275	295	321
Zespoły domków turystycznych	1 018	748	882	856	801	587
Kempingi	225	230	351	230	151	51
Pola biwakowe	940	650	780	800	800	800
Hostele	-	-	36	417	524	2 048
Pokoje gościnne	x	x	x	x	546	581
Kwatery agroturystyczne	x	x	x	x	633	609
Pozostałe niesklasyfikowane	3 223	2 995	4 578	3 852	3 146	3 076

WUS

Tendencje w rozwoju miejsc noclegowych daje się, zatem, opisać w szeregu następujących konkluzji:

- Wzrost znaczenia obiektów hotelowych, a zwłaszcza „pozostałych obiektów hotelowych”
- Szybki wzrost liczby miejsc noclegowych w hostelach
- Spadek znaczenia większości nie-hotelowych obiektów noclegowych

W 2007 r. udział miejsc noclegowych w obiektach hotelowych w całym zbiorze miejsc noclegowych stanowił 67,7%, w 2012 r. już 70,1%. Tym samym baza miejsc noclegowych w obiektach poza-hotelowych ulega relatywnemu skurczeniu. Należy jednak podkreślić, że wzrost znaczenia hotelowej bazy noclegowej jest następstwem szybkiego jej rozwoju w kategorii „pozostałe obiekty hotelowe”. Udział zapewnianych przez same hotele miejsc noclegowych spadł z 61,4% w 2007 r. do 59,8% w 2012 r. Mimo wszystko jednak hotele zapewniają nadal większość miejsc noclegowych w mazowieckiej bazie turystycznej. Ich znaczenie zwiększa się jeszcze w zakresie wykorzystania oferowanych przez nie miejsc noclegowych przez turystów.

1.6.2 Wykorzystanie bazy noclegowej

Liczba turystów korzystających z bazy noclegowej zwiększyła się w 2012 r. tylko o 1,1% w stosunku do roku poprzedzającego, ale w stosunku do początku omawianego okresu (2007) liczba ta zwiększyła się o 35,1%. Jest to najbardziej miarodajny wskaźnik ilustrujący wzrost ruchu turystycznego na Mazowszu w omawianym okresie czasu. Naturalnie wielkości te stosują się wyłącznie do turystów korzystających z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, jednakże będą one brane pod uwagę przy szacowaniu całkowitych rozmiarów ruchu turystycznego.

Tabela 17 Turyści korzystający z noclegów w tys. w latach 2007-2012

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	2 497,9	2 708,1	2 786,6	3 187,3	3 337,4	3 376,0
Obiekty hotelowe	2 187,7	2 392,5	2 441,2	2 760,6	2 947,9	2 977,3
Hotele	2 054,9	2 269,0	2 213,9	2 544,4	2 700,1	2 744,6
Motele	18,1	13,1	17,4	26,7	28,2	24,8
Pensjonaty	5,9	6,1	6,2	8,7	9,5	8,9
Inne hotelowe	108,8	104,4	203,8	180,9	210,1	198,9
Pozostałe obiekty	310,2	315,6	345,4	426,6	389,8	398,7
Domy wycieczkowe	11,1	10,6	12,1	12,3	8,8	6,4
Schroniska	48,8	46,0	53,8	52,0	54,1	45,9
Ośrodki wczasowe	28,0	20,7	20,1	20,3	9,0	9,8
Ośrodki kolonijne	0,1	0,1	0,2	1,3	0,9	0,8
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	122,3	130,0	97,9	183,4	134,3	116,6
Domy pracy twórczej	8,3	8,3	8,8	8,6	7,9	8,1
Zespoły domków turystycznych	7,6	8,0	11,7	11,9	10,2	7,6
Kempingi	1,3	1,0	5,6	1,2	0,7	2,2
Pola biwakowe	0,5	0,4	0,6	0,5	0,3	0,4
Hostele	-	-	1,2	39,9	69,8	116,5
Pokoje gościnne	x	x	x	x	15,7	13,5
Kwatery agroturystyczne	x	x	x	x	10,1	8,4
Pozostałe niesklasyfikowane	82,2	90,4	133,4	95,3	68,0	62,5

WUS

Turyści korzystający z bazy noclegowej kierują się przede wszystkim do obiektów hotelowych (88,2% w 2012), w tym zwłaszcza do hoteli (81,3% w 2012). Udziały te nie ulegają istotnym zmianom w przeciągu badanego okresu. W 2007 r. udział obiektów hotelowych w zakresie wykorzystania miejsc noclegowych wyniósł 87,6%, a samych hoteli 82,3%. Spadek udziału turystów korzystających z hoteli należy tłumaczyć dwukrotnym wzrostem wykorzystania miejsc w „pozostałych obiektach hotelowych” w omawianym okresie, choć w 2012 r. liczba turystów z nich korzystających spadła nieco w porównaniu z 2011 r., podczas gdy liczba korzystających z hoteli nieznacznie wzrosła o 1,6%. Wykorzystanie miejsc w motelach i pensjonatach jest znacząco nieduże.

Z wyliczeń wynika, że liczba korzystających z poza-hotelowych obiektów turystycznych stanowi zaledwie 11,8% (2012), tym samym znaczenie tych obiektów dla ruchu turystycznego jest raczej skromne. Najpoważniejsze pozycje w tej grupie to hostele z gwałtowną dynamiką wzrostu i ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, które wykorzystywane są w coraz mniejszym stopniu. Większość obiektów tej grupy charakteryzuje się tendencjami spadkowymi bądź stagnacją w aspekcie wykorzystania miejsc noclegowych przez turystów. Dotyczy to także wprowadzonych do badań od niedawna kwatery turystycznych i pokoi gościnnych. W każdym razie baza hotelowa wpływa przytłaczająco na wykorzystanie miejsc noclegowych, a tym samym na charakter i rozmiary ruchu turystycznego na Mazowszu.

Liczba udzielonych turystom noclegów spełnia pomocnicze funkcje informacyjne w stosunku liczby korzystających z bazy. Pobyt turystyczny może być krótki bądź długi. Na statystycznego turystę przypadło 1,7 noclegu w 2012 r., podobnie jak w roku poprzedzającym. Wskaźnik ten ulega okresowemu obniżeniu z 1,9 w latach 2007-2009 oraz 1,8 noclegu w 2010 r. Liczba udzielonych noclegów w 2012 r. była wyższa o 3,5% w porównaniu z 2011 r. W porównaniu z 2007 r. była wyższa o 22,5%.

Tabela 18 Udzielone noclegi w tys. w latach 2007-2012

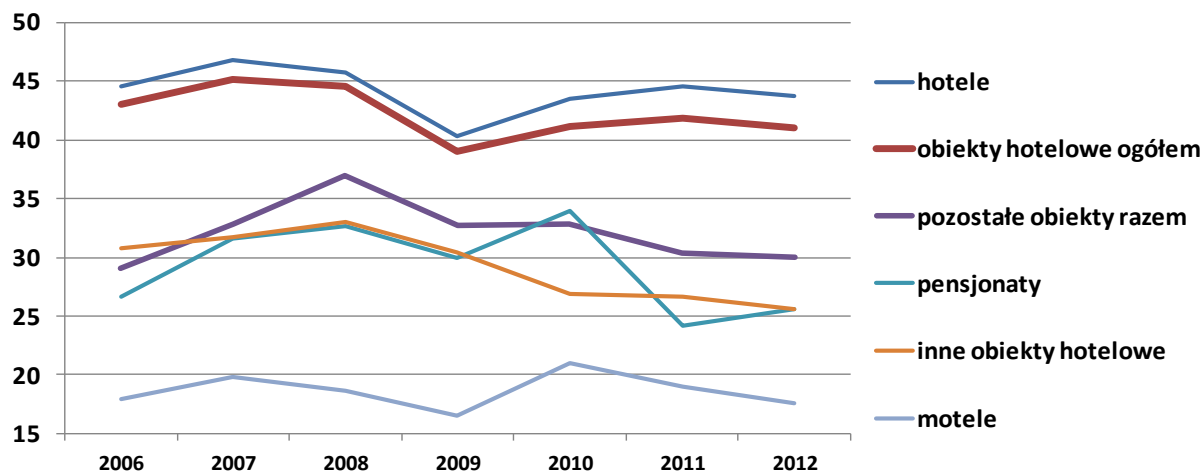
Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem	4 816,2	5 106,8	4 936,3	5 573,0	5 701,9	5 898,8
Obiekty hotelowe	3 936,5	4 131,2	3 909,8	4 453,4	4 727,6	4 773,3
Hotele	3 680,9	3 883,6	3 578,4	4 052,3	4 296,3	4 360,5
Motele	25,2	19,0	23,1	37,0	38,8	33,1
Pensjonaty	14,6	13,4	16,7	20,3	14,7	21,7
Inne hotelowe	215,8	215,6	291,5	343,8	377,8	358,0
Pozostałe obiekty	879,7	975,6	1 026,5	1 119,6	974,3	1 125,6
Domy wycieczkowe	43,0	50,9	43,0	38,2	24,8	21,3
Schroniska	108,2	103,2	109,0	111,3	111,2	102,7
Ośrodki wczasowe	102,7	84,8	79,4	64,4	40,3	44,6
Ośrodki kolonijne	1,3	1,2	3,6	12,4	6,4	4,4
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	253,9	291,5	213,9	417,7	298,4	232,3
Domy pracy twórczej	34,6	33,9	34,3	32,8	31,6	30,8
Zespoły domków turystycznych	15,0	19,9	31,8	28,5	26,1	20,8
Kempingi	2,3	1,5	10,1	2,5	1,6	2,5
Pola biwakowe	1,4	1,2	1,5	1,1	0,8	1,1
Hostele	-	-	2,3	60,1	96,9	377,3
Pokoje gościnne	x	x	X	x	46,5	35,9
Kwatery agroturystyczne	x	x	X	x	32,4	26,7
Pozostałe niesklasyfikowane	317,4	387,4	497,5	350,4	257,3	225,4

WUS

Najwięcej noclegów zapewniają obiekty hotelowe (80,9% w 2012), w tym hotele (73,9% w 2012). Także w zakresie udzielanych noclegów występują tendencje spadkowe w większości obiektów poza-hotelowej bazy noclegowej.

1.6.3 Dynamika wzrostu bazy noclegowej i jej wykorzystania

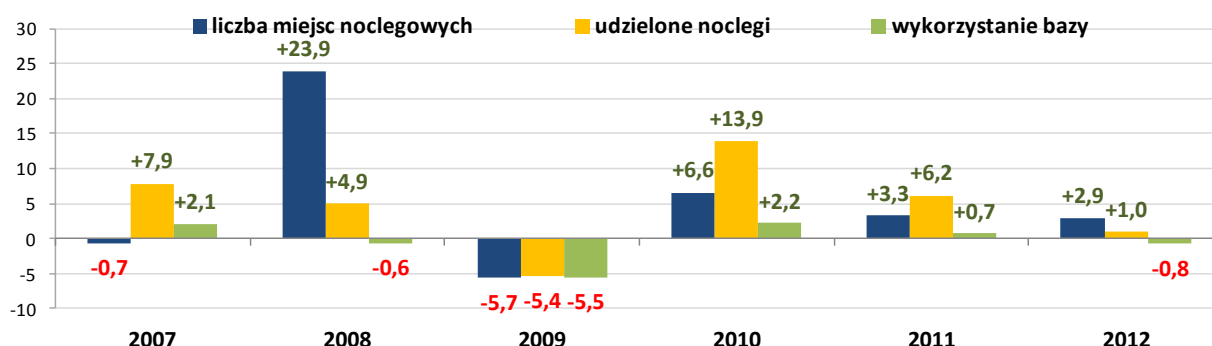
Wykres 5 Wskaźnik wykorzystania bazy noclegowej (w %) w latach 2006-2012 według rodzaju obiektów w woj. mazowieckim

Od roku 2010 stopień wykorzystania bazy noclegowej w woj. mazowieckim jest względnie stabilny – niewielki trend spadkowy da się zaobserwować dla obiektów innych niż hotele. Zanotowany w 2010 roku wyraźny wzrost obłożenia pensjonatów i moteli można tłumaczyć niewystarczającym przyrostem liczby miejsc noclegowych w hotelach w stosunku do zapotrzebowania (wyrażonego w ogólnej liczbie udzielonych noclegów), co prawdopodobnie skłoniło część turystów do noclegów w innych niż hotele obiektach hotelowych. Zjawisko to świadczy o zdolności rynku obiektów hotelowych do samoregulacji ale także wskazuje na fakt, że stopień wykorzystania hoteli w woj. mazowieckim jest wartością bardziej stabilną, niż stopień wykorzystania innych obiektów – różnice w trendach w ruchu turystycznym będą zatem miały większy wpływ na sytuację na rynku innych obiektów hotelowych, niż na rynku samych hoteli.

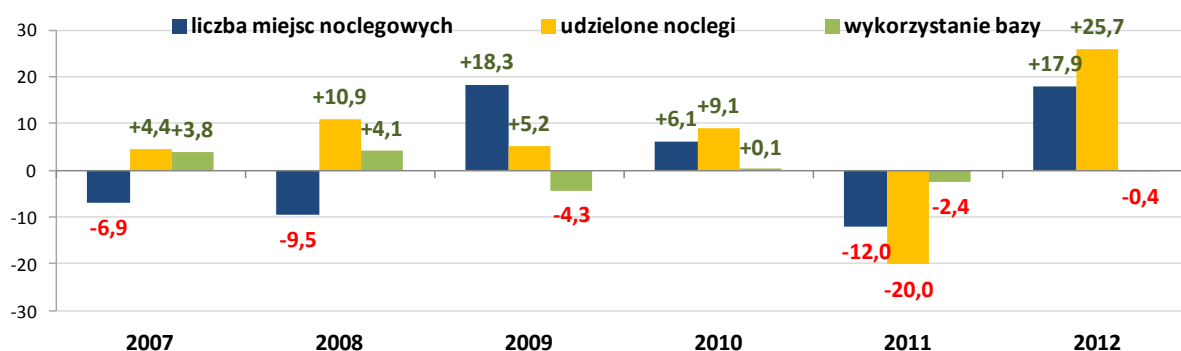
Od roku 2010 doroczny przyrost liczby miejsc noclegowych w obiektach hotelowych w województwie mazowieckim można już jednak interpretować jako odpowiadający zapotrzebowaniu. W latach 2010 i 2011 przyrost liczby miejsc w obiektach hotelowych nie do końca nadążał za przyrostem liczby udzielonych noclegów, czego efektem był nieznaczny wzrost wskaźnika wykorzystania bazy noclegowej. Sytuacja zmieniła się nieco w roku 2012, kiedy przyrost liczby łóżek przekroczył spadający w większym tempie przyrost zapotrzebowania i wykorzystanie bazy spadło nieznacznie.

Wykres 6 Dynamika wzrostu bazy noclegowej: **obiekty hotelowe** (zmiana w pkt % w stosunku do roku poprzedniego)

Nieco inaczej wyglądała dynamika przyrostu bazy i wykorzystania innych obiektów noclegowych. Tutaj zależność pomiędzy stopniem wykorzystania bazy a stosunkiem liczby dostępnych miejsc noclegowych do liczby udzielonych noclegów nie jest tak ewidentna. Dane GUS wskazują na znacznie większe, niż w przypadku obiektów hotelowych, wahania liczby miejsc noclegowych i udzielonych noclegów. Kategoria innych obiektów noclegowych jest silnie zróżnicowana, co czyni ją trudniejszą w analizie, można jednak z pewnym przybliżeniem stwierdzić, że również w przypadku tych obiektów dynamika zmian liczby miejsc odpowiada zapotrzebowaniu, co wyraża się w stosunkowo niewielkich rocznych fluktuacjach wskaźnika wykorzystania bazy.

Wykres 7 Dynamika wzrostu bazy noclegowej: **inne obiekty noclegowe** (zmiana w pkt % w stosunku do roku poprzedniego)

GUS

1.6.4 Turyści zagraniczni korzystający z mazowieckiej bazy noclegowej

W 2012 r. skorzystało z bazy noclegowej na Mazowszu 1 076,9 tys. turystów zagranicznych, tj. o 10,1% więcej niż w roku poprzedzającym oraz o 34,9% więcej niż w 2007 r. Turyści zagraniczni stanowili 31,9% wszystkich turystów korzystających z bazy. Ten wskaźnik lokuje się na poziomie roku 2007, ale od 2011 r. ulega zwiększeniu. Tylko 4,9% turystów zagranicznych skorzystało z miejsc noclegowych w poza-hotelowej bazie noclegowej w 2012 r. Z hoteli skorzystało 92,8% wszystkich turystów zagranicznych korzystających z bazy.

Tabela 19 Turyści zagraniczni korzystający z mazowieckiej bazy noclegowej

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Korzystający z bazy w tys.	798,6	809,6	803,6	894,6	978,1	1 076,9
% korzystających ogółem	32,0	29,9	28,8	28,1	29,3	31,9
w tym: w obiektach hotelowych	780,5	796,0	784,7	860,6	936,1	1 023,7
w tym: w hotelach	765,2	783,7	774,8	840,4	907,5	999,2
w tym: w pozostałych obiektach	18,1	13,6	18,9	34,0	42,0	53,2
Udzielone noclegi w tys.	1 534,0	1 506,4	1 459,4	1 623,2	1 746,8	1 963,9
% udzielonych noclegów	31,8	29,5	29,6	29,1	30,6	33,3
w tym: w obiektach hotelowych	1 500,1	1 474,7	1 418,3	1 551,4	1 660,7	1 828,9
w tym: w pozostałych obiektach	33,9	31,7	41,2	71,9	86,1	135,1

Biorąc pod uwagę dynamikę przyrostu ogólnej liczby turystów korzystających z bazy (1,1% w 2012/2011) łatwo wyliczyć, że wzrost liczby korzystających w 2012 r. należy zawdzięczać wyłącznie turystom zagranicznym. W roku 2012 notowano przyrost liczby turystów zagranicznych o 98,8 tys. w porównaniu z 2011 r., podczas gdy ubyło 60,2 tys. turystów krajowych w tym samym czasie.

$\frac{3}{4}$ ogółu turystów zagranicznych wizytujących Mazowieckie stanowią turyści z Europy (2012; 805,7 tys.). Udział turystów europejskich w całej zbiorowości turystów zagranicznych obniża się powoli w omawianym okresie. Jeszcze w 2008 r. stanowili oni ponad 78% wszystkich turystów. Następną grupę stanowią turyści z Azji (116,0 tys. w 2012), kolejne turyści z Ameryki Płn. (89,1 tys. w 2012), Ameryki Łac. (11,4 tys. w 2012), Oceanii (9,6 tys.) i Afryki (5,6 tys.).

W podziale według nacji najwyższy udział notują Brytyjczycy, choć udział ten spada z roku na rok. Podobna regularność ma miejsce w odniesieniu do turystów z Niemiec (druga pozycja), natomiast udział turystów amerykańskich wzrasta. Udziały procentowe według kryterium kraju pochodzenia poniżej:

Tabela 20. Udziały procentowe turystów zagranicznych w województwie Mazowieckim według kraju.

Kraj	2007	2008	2009	2010	2011	2012
W. Brytania	13,4	16,1	14,8	13,6	12,1	11,5
Niemcy	10,6	10,9	10,6	10,4	10,1	9,8
USA	9	7,6	6,7	7,4	7,4	7,1
Rosja	3	2,8	3,1	4	4,3	6,4
Francja	7	6,5	6,4	6,5	6,8	5,9
Izrael	5,1	4,7	6,1	5,7	5,3	5
Włochy	5,3	5,3	5,1	5,1	5,1	4,7
Hiszpania	5,4	5,3	5,3	4,8	6,1	4,5
Ukraina	3	2,2	2,4	2,5	2,8	3
Niderlandy	2,7	2,7	2,6	2,4	2,7	2,5
Szwecja	3,2	3,2	3	2,6	2,4	2,4

Zwraca uwagę stosunkowo skromny udział turystów z krajów sąsiadujących, jak Czechy, Litwa, Słowacja czy Węgry w dodatku z tendencjami zniżkowymi. Z drogiej strony szybko wzrastają udziały turystów zza wschodniej granicy, choć nie są one jeszcze, poza Rosją (z wysoką dynamiką wzrostu), znaczące. Obecność swoją na Mazowszu zaznaczają coraz wyraźniej turyści z Azji, głównie z Japonii i Chin. Z tego kierunku należy się spodziewać wyraźnego wzrostu w nadchodzących latach. Ruch turystyczny z Azji na Mazowsze rozwijał się dotąd w sposób umiarkowany, prawdopodobnie jednak nasili się w nadchodzących latach.

Turyści zagraniczni wybierają jako miejsce pobytu na Mazowszu Warszawę. Spośród nieco ponad miliona turystów zagranicznych w 2012 r. 990,2 tys. spędzało noclegi w Warszawie, a tylko 86,6 tys. w pozostałych podregionach. Udział Warszawy w przyciąganiu turystów zagranicznych przekracza tym samym 90%. Bardzo powoli udział ten obniża się, czego ilustracją jest poniższa tabela.

Tabela 20 Turyści zagraniczni korzystający z mazowieckiej bazy noclegowej według podregionów

Podregion	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Razem Mazowieckie	798,6	809,6	803,6	894,6	978,1	1 076,9
m. st. Warszawa	746,8	764,5	752,5	833,3	899,6	990,2
Warszawski Zachodni	12,1	13,9	21,8	24,5	32,5	32,8
Warszawski Wschodni	11,1	8,3	8,3	13,4	17,1	22,4
Ciechanowsko-Płocki	8,8	6,8	5,6	6,3	6,3	6,4
Ostrołęcko-Siedlecki	13,3	10,1	8,5	9,8	11,6	14,9
Radomski	6,6	6,0	6,8	7,2	9,7	10,1
W odsetkach	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Razem Mazowieckie	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
m. st. Warszawa	93,5	94,4	93,6	93,1	92,0	91,9
Warszawski Zachodni	1,5	1,7	2,7	2,7	3,3	3,0
Warszawski Wschodni	1,4	1,0	1,0	1,5	1,7	2,1
Ciechanowsko-Płocki	1,1	0,8	0,7	0,7	0,6	0,6
Ostrołęcko-Siedlecki	1,7	1,2	1,1	1,1	1,2	1,4
Radomski	0,8	0,7	0,8	0,8	1,0	0,9

WUS

Przewaga Warszawy wśród sześciu podregionów województwa Mazowieckiego zaznacza się jednak we wszelkich aspektach ruchu turystycznego w regionie.

Poza Warszawą turyści zagraniczni najchętniej wybierają nocleg w podregionie Warszawskim Zachodnim, głównie Piaseczno, Pruszków i małe miejscowości powiatu warszawsko-zachodniego, jak Łomianki, Kampinos, Izabelin, Stare Babice, Leszno, Błonie, Ożarów. Wprawdzie podregion Warszawski Wschodni notuje wyższą dynamikę w przyciąganiu turystów zagranicznych w latach 2009-2012, jednak nadal przyjmuje ich o 10 tys. mniej niż podregion Warszawski Zachodni (przyjmując przy tym więcej turystów ogółem). Udział trzech podregionów oddalonych od Warszawy w przyciąganiu turystów zagranicznych jest już mało znaczący, choć wzrasta z 2,6% w 2009 r. do 2,9% w 2012 r., nie osiąga jednak wyższego udziału z lat 2007 i 2008: 3,6% i 2,7% odpowiednio.

1.7 Podregiony i powiaty

W stopniu, na jaki pozwalają dostępne dane poddany zostaje analizie stan ruchu turystycznego w poszczególnych podregionach i powiatach w zakresie bazy noclegowej oraz jej wykorzystania przez turystów z wyodrębnieniem korzystających z bazy turystów zagranicznych.

Na początku kilka uwag porównawczych odnoszących się do powiatów. Rozmieszczenie zasobów turystycznej bazy noclegowej jest naturalnie nierównomierne. Wyłączając Warszawę najczęściej obiektów noclegowych turystyki było zlokalizowanych w 2012 r. na terenie powiatów: płockiego (22), legionowskiego i piaseczyńskiego (po 21) oraz pruszkowskiego (19). Najwięcej miejsc noclegowych oferowały obiekty znajdujące się w powiatach legionowskim, płockim i łosickim. Najmniej miejsc noclegowych oferowały obiekty turystyczne w powiatach żuromińskim, lipskim i zwoleńskim.

Najwyższy stopień wykorzystania miejsc noclegowych był notowany w 2012 r. w powiecie lipskim (40,4%), Ostrołęce (38,3%), grójeckim (36,3%) i otwockim (35,5%), a najniższy w powiecie żuromińskim (6,2%) i zwoleńskim (8,6%). Oczywiście nie jest to miernik niezawodny. Łatwo zauważyć, że wysoki stopień wykorzystania miejsc noclegowych np. w powiecie lipskim jest następstwem niskiej liczby miejsc noclegowych w tym powiecie (tylko 40 w 2012 r.). Miernikiem lepszym może się okazać liczba korzystających oraz udzielonych noclegów na jeden obiekt. Dostępne dane WUS pozwalają na wyodrębnienie następujących wskaźników wykorzystania miejsc noclegowych i udzielonych noclegów na jeden obiekt w poszczególnych powiatach:

Tabela 21 Powiaty województwa Mazowieckiego według liczby korzystających z noclegów i udzielonych noclegów na jeden obiekt turystyczny w 2012 r.

Korzystający z noclegów na 1 obiekt		Udzielone noclegi na 1 obiekt	
Powiaty		Powiaty	
54 - 1 500	gostyniński, plocki, sierpecki, żuromiński, mławski, ciechanowski, przasnyski, makowski, ostrołęcki, ostrowski, sokołowski, siedlecki, łosicki, przysuski, białobrzeski, radomski, kozienicki, zwoleński, lipski	199 – 1 500	żuromiński, sierpecki, makowski, sokołowski, białobrzeski, radomski, zwoleński, lipski
1 501 - 3 000	m. Płock, Ostrołęka, Siedlce, płoński, nowodworski, sochaczewski, grodziski, piaseczyński, grójecki, garwoliński, szydlowiecki, miński, wołomiński, węgrowski	1 501 – 4 000	m. Płock, gostyniński, plocki, mławski, płoński, nowodworski, przasnyski, ostrołęcki, ciechanowski, ostrowski, węgrowski, wołomiński, siedlecki, łosicki, grodziski, piaseczyński
3 001 – 4 500	m. Radom, pułtuski, żyrardowski, pruszkowski, warsz. zachodni	4 001 – 6 000	m. Ostrołęka, Siedlce, miński, sochaczewski, pruszkowski, warsz. zach., grójecki, kozienicki, garwoliński, szydlowiecki,
4 501 – 8 000	legionowski, wyszkowski	6 001 – 9 000	m. Radom, pułtuski, wyszkowski, żyrardowski, przysuski
Pow. 8 000	otwocki	Pow. 9 000	otwocki, legionowski

Na podstawie danych WUS

Po wyłączeniu Warszawy odznaczającej się skalą nieporównywalną w rozwoju ruchu turystycznego w regionie powiaty otwocki, legionowski, wyszkowski, a w mniejszym stopniu m. Radom, pułtuski i żyrardowski charakteryzują się najwyższymi wskaźnikami wykorzystania bazy noclegowej. Najniższe wskaźniki uzyskują powiaty trzech podregionów najbardziej oddalonych od Warszawy, a zwłaszcza żuromiński, sierpecki (podregion Płock-Ciechanów) zwoleński, lipski, radomski, białobrzeski (podregion Radom), makowski, sokołowski, (podr. Ostrołęka-Siedlce).

Istnieje zatem regularność w skali województwa: im dalszy dystans przestrzenny od stolicy (obrzeża województwa) tym słabsze wykorzystanie bazy turystycznej. Podregiony warszawskie, Zachodni i Wschodni, osiągają o wiele wyższe wskaźniki w zakresie wykorzystania bazy noclegowej. Jednak i w tym ujęciu ujawniają się pewne różnice, o czym świadczą relatywnie lepsze wyniki osiągane w turystyce przez podregion Ostrołęcko-Siedlecki w porównaniu z podregionami Ciechanów-Płock i Radom.

1.7.1 Podregion Ciechanowsko-Płocki

Składający się z ośmiu powiatów, w tym m. Płock na prawach powiatu, podregion charakteryzuje się w ogólności słabą infrastrukturą turystyczną i jej wykorzystaniem na tle województwa.

Składająca się z 65 obiektów baza noclegowa (13,9% zasobów województwa) zapewnia 3,1 tys. miejsc noclegowych (6,8% ogółu miejsc noclegowych w województwie). W latach 2007-2012 przybyło 20 obiektów (wzrost o 44,4%) i 279 miejsc noclegowych (wzrost o 9,8%). W bazie noclegowej dominuje zdecydowanie miasto Płock i powiat plocki

reprezentujące w sumie 53,8% wszystkich obiektów podregionu i 63,1% miejsc noclegowych. Udziały pozostałych powiatów są już mało znaczące. Powiaty żuromiński, gostyniński i sierpecki odznaczają się szczególnym niedorozwojem bazy turystycznej. W latach 2007-2012 spadła liczba miejsc noclegowych w powiatach: ciechanowskim, gostynińskim, mławskim i sierpeckim, czyli w połowie wszystkich powiatów. Ilość miejsc noclegowych w powiecie żuromińskim jest śladowa.

Tabela 22 Baza noclegowa w podregionie Ciechanowsko-Płockim

Wyszczeg.	Obiekty						Miejsca noclegowe					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	51	42	45	52	53	65	3 035	2 343	2 847	2 896	3 045	3 126
Płock	6	5	9	9	9	13	540	422	606	485	490	667
Ciechanowski	9	9	8	9	9	9	534	605	590	572	560	353
Gostyniński	3	2	3	3	3	2	186	86	186	186	186	136
Mławski	4	3	4	4	4	4	183	177	204	170	172	160
Płocki	17	13	12	18	19	22	1 071	748	865	1 168	1 259	1 304
Płoński	5	4	4	5	5	6	207	140	173	233	250	280
Sierpecki	6	5	4	4	4	7	306	157	215	82	113	198
Żuromiński	1	1	1	0	1	2	8	8	8	0	15	28

WUS

Rozwój bazy noclegowej jest notowany w Płocku i powiatach płockim oraz płońskim.

Rys. 3 Podregion Ciechanowsko-Płocki

Z obiektów noclegowych podregionu skorzystało 96,2 tys. turystów w 2012 r. (wzrost o 2,4% w relacji do 2011 r. i o 10,4% w stosunku do 2009 r.), ale spadek w porównaniu z 2007 r. o 8,0%. Podregion osiągał w turystyce wyższe wskaźniki w latach wcześniejszych, 2007 i 2008. Tym samym notuje on tendencje spadkowe w całym rozpatrywanym okresie. Powiat płocki i m. Płock przyciągają razem 63,2% turystów przybywających do podregionu. Powiat płocki odnotowuje najwyższą w podregionie dynamikę wykorzystania miejsc noclegowych. Wyniosła ona 30% w latach 2007-2012, ale już 59,7% w latach 2009-2012. W większości powiatów dynamika była ujemna.

Tabela 23 Wykorzystanie bazy noclegowej w podregionie Ciechanowsko-Płockim

Powiat	Korzystający						w tym: turyści zagraniczni					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	104 639	100 723	87 050	90 437	93 945	96 216	8 760	6 787	5 578	6 350	6 326	6 390
Płock	25 044	21 415	25 159	27 464	27 521	27 925	4 584	3 427	3 076	3 741	3 757	3 846
Ciechanowski	19 735	20 648	13 559	14 119	11 582	9 102	1 477	1 295	724	1 009	751	560
Gostyniński	5 497	3 541	5 302	3 881	4 567	2 839	98	44	206	35	79	101
Mławski	5 782	4 586	7 050	4 271	5 017	4 913	574	312	324	265	345	485
Płocki	25 285	28 527	20 645	24 908	29 263	32 884	325	472	274	311	527	510
Płoński	13 738	14 782	11 664	13 027	13 119	2 138	1 669	1 234	974	989	867	888
Sierpecki	8 502	6 273	3 124	2 767	2 681	6 308	3	0	0	0	0	0
Żuromiński	1 056	951	547	0	195	107	30	3	0	0	0	0

WUS

Spośród wszystkich podregionów województwa podregion Płocko-Ciechanowski przyciąga najmniejszą ilość turystów zagranicznych. Ich liczebność spadła w podregionie aż o 27,3% w latach 2007-2012. Turyści zagraniczni korzystający z noclegów w podregionie kierują się przede wszystkim do Płocka. Jego udział w zapewnieniu miejsc noclegowych turystom zagranicznym wyniósł 60,2% w 2012 r. i w całym omawianym okresie kształtował się powyżej połowy. Powiat płoński okupuje w całym omawianym okresie drugą pozycję w zakresie wykorzystania miejsc noclegowych przez turystów zagranicznych z udziałem 13,9% w 2012 r. oraz 19,3% w 2007 r. Z drugiej strony powiaty sierpecki i żuromiński w ogóle nie oglądają turystów zagranicznych.

1.7.2 Podregion Ostrołęcko-Siedlecki

Złożony z 12 powiatów, w tym dwóch miast na prawach powiatu, subregion Ostrołęka-Siedlce rozporządza bazą noclegową zbliżoną do podregionu Płock-Ciechanów, jednak wykorzystuje ją nieco bardziej efektywnie.

Na bazę noclegową składa się 67 obiektów dysponujących łącznie 4 484 miejscami miejsc noclegowych (2012). W okresie 2007-2012 przybyło 8 obiektów, ale ubyło 256 miejsc noclegowych, co oznacza wzrost 13,6% w zakresie obiektów oraz spadek o 5,4% miejsc noclegowych.

Baza turystyczna w podregionie nie jest zdominowana przez jeden ośrodek (powiat, miasto-powiat), jak ma to miejsce w Płocko-Ciechanowskim. Największą liczbę obiektów i miejsc noclegowych zapewnia powiat łosicki, najmniejszą sokołowski i przasnyski, co w obu wypadkach nie przekłada się na wielkość korzystających z bazy. Dwa miasta na prawach powiatu, Ostrołęka i Siedlce reprezentują odmienny poziom rozwoju bazy noclegowej. Siedlce zapewniają prawie trzy razy więcej miejsc noclegowych i wyraźnie więcej obiektów niż Ostrołęka.

Tabela 24 Baza noclegowa w podregionie Ostrołęcko-Siedleckim

Wyszczeg.	Obiekty						Miejsca noclegowe					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	59	59	56	57	51	67	4 740	4 488	3 926	4 238	4 051	4 484
Ostrołęka	4	4	4	4	4	4	314	314	178	178	229	299
Siedlce	7	6	7	8	6	6	809	653	694	837	816	840
Łosicki	15	15	12	10	10	13	1 506	1 356	1 263	1 130	1 171	1 218
Makowski	2	2	3	3	3	4	64	64	72	79	78	105
Ostrołęcki	0	0	0	0	1	4	0	0	0	0	22	146
Ostrowski	5	5	7	7	5	7	259	266	361	534	332	352
Przasnyski	0	1	1	2	2	5	0	18	19	45	42	74
Pułtowski	4	4	4	3	3	4	376	388	269	248	246	251
Siedlecki	3	3	4	5	5	6	85	85	116	145	150	163
Sokołowski	8	8	3	2	3	3	403	381	77	30	54	54
Węgorzowski	7	7	8	9	4	6	487	495	473	513	392	494
Wyszowski	4	4	3	4	5	5	437	468	404	499	519	488

Rys. 4 Podregion Ostrołęcko-Siedlecki

Wykorzystanie bazy noclegowej przez turystów wizytujących podregion prezentuje się lepiej w porównaniu z podregionem Płocko-Ciechanowskim. Liczba korzystających z bazy zwiększyła się o 9,2% w latach 2007-2012, a liczba korzystających turystów zagranicznych o 12,0%. Podobnie, jak w podregionie uprzednio opisanym, Ostrołęcko-Siedlecki notował pomyślniejsze rezultaty w turystyce w latach 2007-2008, choć w latach 2011-2012 nastąpiło odbicie. Wybija się powiat wyszkowski z największą liczbą korzystających i bardzo wysoką dynamiką wzrostu 68,5% w latach 2009-2012, choć dynamika ta jest obniżona w stosunku do wcześniejszego podokresu (2007-2008). Inne notujące wysoką liczbę korzystających z bazy powiaty podregionu, jak pułtuski i ostrowski odznaczają się spadkami w latach 2007-2012. Również miasto Siedlce pozostające jeszcze na drugiej pozycji w przyciąganiu turystów zmniejsza corocznie ich liczbę z wyjątkiem roku 2009. Liczba korzystających z bazy noclegowej spadła o 11,6% w latach 2007-2012. Podobne tendencje, ale w większym natężeniu, dotyczą Ostrołękę notującą spadek liczby korzystających z bazy noclegowej o 1/5 w latach 2007-2012.

Tabela 25 Wykorzystanie bazy noclegowej w podregionie Ostrołęcko-Siedleckim

Powiat	Korzystający						w tym: turyści zagraniczni					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	104 683	105 353	101 073	106 538	98 102	114 320	13 263	10 137	8 530	9 797	11 571	14 863
Ostrołęka	11 506	13 222	15 334	11 432	10 072	9 235	1 039	859	920	953	1 054	1 377
Siedlce	17 182	17 853	18 221	17 129	16 452	15 163	816	860	740	1 711	1 427	2 245
Łosicki	7 965	6 408	8 151	8 617	8 780	9 256	5	7	17	143	40	104
Makowski	1 407	800	1 224	1 318	1 273	1 611	48	14	1	20	28	28
Ostrołęcki	0	0	0	369	467	5 886	0	0	0	3	7	636
Ostrowski	14 056	13 912	14 396	11 543	9 838	10 328	3 074	3 544	2 786	1 894	1 820	1 990
Przasnyski	249	1 399	1 310	5 886	5 286	5 555	8	29	20	271	170	153
Pułtusk	19 271	17 232	14 290	14 021	10 926	13 284	3 233	1 375	2 187	2 145	2 183	2 682
Siedlecki	2 340	2 049	3 096	6 690	7 174	7 148	111	120	117	408	771	699
Sokołowski	2 628	2 669	1 296	954	1 783	2 574	116	60	54	63	102	102
Węgrowski	3 158	6 413	8 818	8 366	5 293	9 228	294	177	472	247	115	174
Wyszowski	24 921	23 396	14 937	20 213	20 758	25 052	4 519	3 092	1 216	1 939	3 854	4 673

WUS

Warto jednak odnotować gwałtowny skokowy przyrost korzystających (jednorazowy ?) w powiecie ostrołęckim w 2012 r. Ten przyrost miał miejsce również w wypadku turystów zagranicznych w powiecie ostrołęckim. Przyzwrotna dynamika wzrostu jest notowana także w powiecie siedleckim, przylegającym do drugiego wydzielonego miasta na prawach powiatu. Liczba turystów korzystających z bazy noclegowej zwiększyła się tam trzykrotnie w latach 2007-2012. Być może istnieje tendencja do koncentracji ruchu turystycznego raczej w powiatach okalających ośrodki miejskie niż w samych tych ośrodkach. Taka regularność została już odnotowana w poprzednio omówionym podregionie, gdzie gwałtownie wzrasta ruch turystyczny w powiecie płockim przy mniej znaczącym wzroście w samym Płocku.

Wyszków i powiat wyszkowski przyciąga największą w podregionie liczbę turystów zagranicznych. Ponad 30% tych turystów wizytujących podregion nocuje w powiecie wyszkowskim. W latach 2009-2012 liczba turystów zagranicznych w powiecie wyszkowskim wzrosła prawie czterokrotnie, jednakże niewiele w odniesieniu do 2007 r. Pułtusk i powiat pułtuski (druga pozycja w aspekcie przyciągania turystów zagranicznych) nie notuje już tak wyraźnej dynamiki. Wyższy wzrost prezentuje miasto Siedlce (trzecia pozycja), zwłaszcza z wydatnym udziałem powiatu siedleckiego, gdzie napływ turystów zagranicznych zwiększył się sześciokrotnie w omawianym okresie. Powiat ostrowski (lider podregionu w przyciąganiu turystów zagranicznych jeszcze w 2009 r.) notuje wyraźne tendencje spadkowe w ogólności w wykorzystaniu bazy noclegowej przez turystów, a zwłaszcza przez turystów zagranicznych. Wiele powiatów, jak makowski, sokołowski czy łosicki charakteryzuje się niewielką liczbą turystów zagranicznych korzystających z bazy noclegowej.

1.7.3 Podregion Radomski

Spośród wszystkich podregionów Mazowsza podregion Radomski dysponuje najstabszą infrastrukturą turystyczną zarówno pod względem liczby obiektów, jak liczby miejsc noclegowych. Dynamika przyrostu obiektów była w omawianym okresie wysoka i zwiększyła się o połowę stanu z 2007 r. Liczba miejsc noclegowych zwiększyła się tylko o 15,7%.

Osiem powiatów podregion Radomskiego, w tym miasto Radom, reprezentuje zróżnicowany poziom rozwoju bazy noclegowej. Baza ta jest skoncentrowana w centrum podregionu, w mieście Radom i powiecie radomskim. Ich łączny udział zarówno w liczbie

obiektów, jak miejsc noclegowych przekracza wyraźnie połowę. Udział pozostałych powiatów, okalających koncentrycznie Radom jest mało znaczący dla stanu bazy noclegowej podregionu. Powiaty lipski, zwoleński czy białobrzescki utrzymują wręcz symboliczną bazę noclegową.

Rys. 5 Podregion Radomski

WUS

Tabela 26 Baza noclegowa w podregionie Radomskim

Wyszczególnienie	Obiekty						Miejsca noclegowe					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	30	27	38	45	44	46	1 982	1 742	2 380	2 507	2 378	2 290
Radom	7	7	9	13	14	14	673	668	832	989	1 006	994
Białobrzescki	3	4	3	3	4	4	76	137	84	68	88	82
Kozienicki	3	3	5	6	5	6	449	324	423	424	402	332
Lipski	1	1	1	1	2	1	40	40	20	40	58	40
Przysuski	2	2	4	3	2	2	63	63	305	258	174	173
Radomski	10	6	11	12	10	11	452	296	487	432	350	370
Szydłowiecki	4	4	5	6	6	6	229	214	229	272	252	259
Zwoleński	0	0	0	1	1	2	0	0	0	24	48	40

WUS

Dynamika w zakresie wykorzystania miejsc noclegowych wyniosła 21,7% w latach 2007-2012. W odróżnieniu od dwóch poprzednio omówionych podregionów, które najlepszy okres w turystyce notowały w latach 2007-2008 podregion Radomski zwiększał liczbę turystów w kolejnych latach. Jeszcze wyższą dynamiką charakteryzował się zagraniczny ruch turystyczny, który wzrósł aż o 53,0% w tym samym okresie czasu. Pod tym względem podregion Radomski wyróżnia się korzystnie od dwóch poprzednio omówionych podregionów.

W zakresie uczestnictwa turystów w wykorzystaniu bazy noclegowej podregionu zaznaczają się te same proporcje, jak w zróżnicowaniu samej bazy, występują one jednak w jeszcze większym nasileniu. Sam Radom przyciąga ponad połowę turystów

przebywających w podregionie, a łącznie z powiatem radomskim stanowi to 2/3 wszystkich turystów wizytujących podregion. Rola Radomia i powiatu radomskiego w turystyce podregionu nasuwa analogie z rolą Płocka i powiatu płockiego w pierwszym z omówionych podregionów.

Przy tak wyraźnej dominacji centrum podregionu znaczenie pozostałych powiatów jest już niewielkie. Jedynie powiat szydłowiecki ze stabilnym udziałem w ruchu turystycznym posiada jeszcze pewne znaczenie. Powiaty lipski i zwoleński notują bardzo skromny udział w przyciąganiu turystów.

Tabela 27 Wykorzystanie bazy noclegowej w podregionie Radomskim

Powiat	Korzystający						w tym: turyści zagraniczni					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	74 118	71340	81 011	86 268	92 585	90 161	6 593	5 992	6 835	7 186	9 651	10 141
Radom	33 774	33 624	41 413	50 275	56 248	49 573	4 837	4 608	5 475	5 846	7 667	7 620
Białobrzegi	2 888	3 129	3 297	2 885	3 938	4 026	43	71	151	97	183	208
Kozienicki	6 846	6 805	6 826	7 797	6 213	8 632	180	143	99	185	136	250
Lipski	1 501	1 035	360	182	202	140	14	24	0	0	19	0
Przysuski	742	1 454	5 094	3 911	2 480	2 191	25	7	70	6	19	20
Radomski	13 646	13 204	12 634	8 926	9 353	10 405	921	722	636	474	864	1 212
Szydłowiecki	14 721	12 089	11 387	12 172	13 951	14 608	573	417	404	578	763	725
Zwoleński	0	0	0	120	200	586	0	0	0	0	0	106

WUS

Turyści zagraniczni przebywający w podregionie korzystają z noclegów głównie w Radomiu (ponad $\frac{3}{4}$). Jeszcze tylko powiaty radomski i szydłowiecki mają jakieś znaczenie.

W podregionie Radomskim nie można wykluczyć tendencji opisanej w odniesieniu do dwóch poprzednio opisanych podregionów, a mianowicie tendencji przemieszczania się ruchu turystycznego z miast do okalających je powiatów. Dane WUS zamieszczone w tabeli 27 zdają się sugerować stopniowy transfer ruchu turystycznego z Radomia do miejscowości powiatu radomskiego. W latach 2010-2012 wykorzystanie miejsc noclegowych w Radomiu spadło, ale w powiecie radomskim wzrosło. Podobną regularność da się odczytać w wypadku korzystających z miejsc noclegowych turystów zagranicznych.

1.7.4 Podregion Warszawski Wschodni

Podregiony warszawskie Wschodni i Zachodni odgrywają znacznie większą rolę w rozwoju ruchu turystycznego niż podregiony poprzednio omówione, co jest niewątpliwie związane z bliskością przestrzenną Warszawy.

Rys. 6 Podregion Warszawski Wschodni

WUS

Podregion Warszawski Wschodni, obejmujący sześć powiatów, charakteryzuje się w ogólności najlepiej rozwiniętą bazą turystyczną spośród podregionów województwa Mazowieckiego, jeśli naturalnie wyłączyć z analizy m. st. Warszawa. Baza noclegowa obejmuje 79 obiektów i 6,1 tys. miejsc noclegowych. Baza ta przyrosła w latach 2007-2012 o 58,0% w zakresie liczby obiektów i aż o 74,3% w zakresie miejsc noclegowych.

Legionowo (powiat) dysponuje najlepiej rozwiniętą bazą turystyczną w podregionie i charakteryzuje się najwyższą dynamiką w omawianym okresie. Liczba obiektów uległa tam prawie zdublowaniu w latach 2007-2012, a liczba miejsc noclegowych wzrosła o 86,7%. Pozostałe powiaty wykazują zmienną liczbę obiektów i miejsc noclegowych bez uwyrażnienia jakiegś wiodącej tendencji. Jeszcze tylko powiat nowodworski wykazuje

trwałą tendencję poszerzania ilości obiektów i miejsc noclegowych. Jednak w porównaniu z legionowskim jest to baza znacznie mniej rozwinięta, w dodatku jest ona najszcuplejsza w podregionie.

Tabela 28 Baza noclegowa w podregionie Warszawskim Wschodnim

Wyszczeg.	Obiekty						Miejsca noclegowe					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	50	55	60	73	67	79	3 512	4 070	4 749	6 318	5 811	6 105
Garwoliński	7	7	7	9	8	12	589	591	856	972	650	757
Legionowski	11	12	12	21	20	21	1 528	1 813	1 736	2 775	2 767	2 794
Miński	8	9	11	12	10	12	450	481	642	669	757	797
Nowodworski	5	5	6	7	8	10	280	341	351	401	451	490
Otwocki	8	9	8	9	7	7	436	537	635	862	595	607
Wołomiński	11	13	16	15	14	17	229	307	529	639	591	660

WUS

Podregion wykazuje najwyższą w województwie Mazowieckim dynamikę wykorzystania miejsc noclegowych, czyli przyciągania turystów do swojej bazy. W latach 2007-2012 liczba turystów korzystających z noclegów w podregionie wzrosła o 69,6%, a podwoiła się liczba korzystających z bazy turystów zagranicznych. Wszystkie powiaty składające się na podregion wykazują wysoką dynamikę wzrostu. W otwockim liczba korzystających wzrosła w tym okresie ponad dwukrotnie, a liczba korzystających turystów zagranicznych wzrosła ponad siedmiokrotnie. Wołomiński zwiększył liczbę korzystających pięciokrotnie, a korzystających turystów zagranicznych prawie sześciokrotnie.

Powiat legionowski daje nocleg połowie wszystkich korzystających z bazy turystów oraz 1/5 turystów zagranicznych w podregionie. Dynamika w zakresie wykorzystania miejsc noclegowych przez turystów w powiecie legionowskim wyniosła w omawianym okresie 39,2%, a w wypadku turystów zagranicznych 14,3% z „dołkiem” w 2009 r.

Tabela 29 Wykorzystanie bazy noclegowej w podregionie Warszawskim Wschodnim

Powiat	Korzystający						w tym: turyści zagraniczni					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	190 124	209 977	188 457	300 114	307 626	322 467	11 073	8 277	8 310	13 415	17 073	22 390
Garwoliński	10 334	12 789	14 281	25 230	19 689	22 458	806	292	444	870	1 029	967
Legionowski	119 479	129 234	96 109	160 693	155 129	166 320	4 196	2 227	2 119	2 530	3 132	4 800
Miński	17 800	19 700	19 142	22 805	23 980	24 548	3 629	2 769	2 766	3 143	3 241	3 562
Nowodworski	9 342	10 280	11 589	13 211	15 478	15 434	847	745	752	707	724	2 065
Otwocki	25 551	25 263	27 912	47 638	57 468	56 885	942	952	986	4 165	5 866	7 213
Wołomiński	7 618	12 711	19 424	30 537	35 882	36 822	653	1 292	1 243	2 000	3 081	3 783

WUS

Najwięcej turystów zagranicznych przyciąga powiat otwocki wyprzedzając pod tym względem legionowski. Oba powiaty razem dają nocleg ponad połowie turystów zagranicznych korzystających z bazy noclegowej w podregionie.

1.7.5 Podregion Warszawski Zachodni

W okresie 2007-2012 liczba obiektów noclegowych w podregionie Warszawskim Zachodnim, obejmującym siedem powiatów, wzrosła o 47, tzn. uległa podwojeniu. W jeszcze większym stopniu wzrosła liczba miejsc noclegowych. Podregion dysponuje największą po m. st. Warszawa liczbą obiektów noclegowych, jednakże liczba miejsc noclegowych sytuuje go na pozycji czwartej za m. st. Warszawa oraz podregionami Warszawskim Wschodnim i Ostrołęcko-Siedleckim.

Rys. 7 Podregion Warszawski Zachodni

WUS

Baza noclegowa podregionu jest dość równomiernie rozmieszczona. Największą ilością obiektów i miejsc noclegowych rozporządzają powiaty piaseczyński, pruszkowski i warszawski zachodni obejmujący Łomianki, Kampinos, Izabelin, Stare Babice, Leszno, Błonie i Ożarów. Na każdy z tych powiatów przypada 16-21 obiektów noclegowych i ok. 1 000 miejsc noclegowych. Łącznie na te trzy powiaty przypada 56 obiektów (64,4% obiektów podregionu) i 2 766 miejsc noclegowych (63,2% zasobów podregionu) w 2012 r.

Najwyższą dynamiką wzrostu obiektów i miejsc noclegowych charakteryzuje się powiat pruszkowski, który trzykrotnie powiększył swoją bazę noclegową w latach 2007-2012.

Tabela 30 Baza noclegowa w podregionie Warszawskim Zachodnim

Powiat	Obiekty						Miejsca noclegowe					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	40	49	67	61	62	87	1 836	3 265	3 924	3 549	3 666	4 377
Grodziski	4	5	8	5	5	6	173	232	288	267	269	265
Grójecki	5	8	9	8	8	11	104	324	367	315	309	385
Piaseczyński	12	15	19	14	14	21	673	1 065	1 120	667	710	875
Pruszkowski	7	10	14	15	13	19	318	739	983	940	832	976
Sochaczewski	3	2	3	2	4	5	142	131	172	162	271	302
Warszawski zachodni	5	5	10	9	10	16	159	496	714	734	790	915
Żyrardowski	4	4	4	8	8	9	267	278	280	464	485	659

WUS

Również wymienione powyżej trzy powiaty zajmują czołowe pozycje pod względem wykorzystania miejsc noclegowych. W 2012 r. skorzystało z oferty noclegowej w tych powiatach łącznie ok. 160 tys. turystów (62,0% korzystających w podregionie) oraz 22,8 tys. turystów zagranicznych (69,5% korzystających turystów zagranicznych w podregionie). Naturalnie, znaczenie pozostałych powiatów podregionu jest wyraźnie mniejsze. Warto jednak podkreślić bardzo wysoką dynamikę poczynając od 2009 r. korzystających z bazy noclegowej turystów w powiecie żyrardowskim. Ich liczba zwiększyła się trzykrotnie w latach 2009-2012, choć tak wysoka dynamik nie jest obserwowana w całym omawianym okresie.

Tabela 31 Wykorzystanie bazy noclegowej w podregionie Warszawskim Zachodnim

Powiat	Korzystający						w tym: turyści zagraniczni					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podregion	127 914	198 559	218 222	244 709	255 191	257 353	12 102	13 859	21 782	24 510	32 536	32 849
Grodziski	12 315	16 132	14 756	17 206	17 842	15 116	2 426	2 505	2 310	2 460	2 476	2 138
Grójecki	5 338	16 039	19 738	22 444	25 352	30 121	1 354	1 559	1 923	1 751	1 870	4 235
Piaseczyński	17 305	28 564	41 802	39 597	44 224	46 379	578	1 140	3 661	4 660	8 256	9 498
Pruszkowski	50 175	57 769	66 335	72 105	72 260	61 699	3 440	3 421	6 287	6 005	6 384	7 554
Sochaczewski	9 888	10 662	8 246	13 635	12 795	13 360	2 363	2 204	1 992	2 651	2 592	2 970
Warszawski zach.	14 957	51 602	54 360	52 672	50 003	51 468	1 197	2 457	5 169	6 307	5 875	5 814
Żyrardowski	17 936	17 791	12 985	27 050	32 715	39 210	744	573	440	676	5 083	640

WUS

Podregion Warszawski Zachodni przyciąga największą ilość turystów zagranicznych spośród wszystkich podregionów dotąd omówionych. Ich liczba zwiększyła się 2,5-krotnie w latach 2007-2012. Najwięcej turystów zagranicznych przyciąga powiat piaseczyński (20-krotny wzrost w omawianym okresie), pruszkowski (ponad dwukrotny wzrost) i warszawski zachodni (prawie 5-krotny wzrost), choć w latach 2010-2012 warszawski zachodni notuje spadki w przyciąganiu turystów zagranicznych.

1.8 Turystyczna pozycja Warszawy

Mazowiecki ruch turystyczny koncentruje się w m. st. Warszawa, które potraktowane jako wyodrębniony podregion dominuje zdecydowanie nad pozostałymi pięcioma podregionami. Dominacja tego podregionu w obszarze bazy noclegowej nie jest tak wyraźna, jak w zakresie jej wykorzystania. Ponad ¼ wszystkich mazowieckich obiektów i ponad ½ mazowieckich miejsc noclegowych zlokalizowana jest w Warszawie. Z obiektów tych korzysta jednak ok. ¾ wszystkich turystów przybywających na Mazowsze, w tym ponad 90% turystów zagranicznych.

Tabela 32 Baza noclegowa Warszawy i jej wykorzystanie.

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2012 2011=1 00	2012 2007=1 00
Liczba obiektów	90	93	110	117	114	122	107,0	135,6
w tym: hotele	63	67	63	62	62	64	103,2	101,6
Liczba miejsc noclegowych	20 713	24 616	22 914	23 858	23 830	25 382	106,5	122,7
Korzystający z noclegów	1 896 420	2 022 164	2 110 795	2 359 212	2 464 461	2 495 459	101,3	131,6
w tym: zagraniczni	746 845	764 511	752 544	833 296	899 636	990 233	110,1	132,6
Udzielone noclegi	3 528 408	3 665 117	3 575 751	4 021 082	4 132 350	4 326 215	104,7	122,9
w tym: zagranicznym	1 436 866	1 412 451	1 364 017	1 501 402	1 596 593	1 792 801	112,3	128,6

WUS

Warszawa dysponuje infrastrukturą turystyczną o wysokim standardzie. W 2012 r. 37,0% wszystkich hoteli województwa znajdowało się w Warszawie. W stolicy

zlokalizowanych jest 10 spośród wszystkich 47 polskich hoteli 5-gwiazdkowych. Warszawa jest liderem w kraju pod względem liczby noclegów udzielonych turystom i pod tym względem tylko Kraków można z Warszawą porównywać.

Według danych GUS w kraju jest ogółem 538 hoteli we wszystkich 16 miastach wojewódzkich Polski, w tym 130 w Krakowie oraz 64 w Warszawie (2012). Łączny ich udział wśród wszystkich hoteli w miastach wojewódzkich wynosi, zatem, 36,1%, przy czym liczebność hoteli krakowskich jest dwa razy wyższa niż warszawskich. Ich struktura, liczba miejsc noclegowych i stopień wykorzystania przesądzą o lepszej pozycji Warszawy w infrastrukturze hotelowej.

Tabela 33 Infrastruktura hoteli i jej wykorzystanie w Warszawie i Krakowie w 2012 r.

Wyszczególnienie	Razem	*****	****	***	**	*	W trakcie kategor yzacji
1. Obiekty							
- Warszawa	64	10	8	21	14	9	2
- Kraków	130	10	25	70	19	4	2
2. Miejsca noclegowe							
- Warszawa	19 318	4 535	4 220	5 475	2 683	2 271	134
- Kraków	17 085	1 895	4 813	6 820	3 151	331	75
3. Pokoje							
- Warszawa	10 769	2 921	2 439	2 898	1 394	1 051	66
- Kraków	8 336	991	2 384	3 259	1 526	138	38
4. Korzystający w tys.							
- Warszawa	2 181,7	587,4	571,0	461,7	331,2		230,3
- Kraków	1 411,6	158,1	480,7	586,2	154,1		32,5
5. w tym: obcokrajowcy w tys.							
- Warszawa	928,3	356,8	311,9	153,9	74,1		31,5
- Kraków	763,6	112,5	274,6	308,4	55,1		13,0
6. Udzielone noclegi w tys.							
- Warszawa	3 504,2	992,0	963,8	759,0	433,4		356,0
- Kraków	2 895,1	355,8	930,2	1 224,2	321,6		63,2
7. w tym: zagranicznym w tys.							
- Warszawa	1 646,2	622,8	580,3	287,4	98,9		56,9
- Kraków	1 742,7	270,1	571,1	738,0	134,4		29,1
8. Wynajęte pokoje w tys.							
- Warszawa	2 489,2	724,6	707,6	541,5	303,4		212,2
- Kraków	1 686,3	227,8	553,3	695,1	181,3		28,7
9. w tym: zagranicznym w tys.							
- Warszawa	1 199,2	467,3	417,9	205,4	72,1		36,4
- Kraków	1 004,3	175,1	332,3	415,4	67,9		13,5
10. Wykorzystanie miejsc w %							
- Warszawa	50,2	64,4	56,8	41,7	41,3		n. a.
- Kraków	48,5	51,5	53,6	49,5	35,0		41,7
11. Wykorzystania pokoi w %							
- Warszawa	63,4	74,5	69,0	55,2	55,7		n. a.
- Kraków	58,0	62,9	64,3	58,5	42,1		44,3

GUS

W powyższym zestawieniu Warszawa osiąga przewagę nad Krakowem w 9 spośród 11 wskaźników efektywności turystycznej, a oba miasta wypracowały znaczny dystans dzielący je od pozostałych ośrodków w kraju.

Tak, jak Warszawa dominuje na mapie turystycznej województwa, tak wewnątrz Warszawy dominuje ze względu na infrastrukturę turystyczną Śródmieście. Spośród 64 hoteli warszawskich 24 jest zlokalizowanych w dzielnicy Śródmieście (dane za 2012 r.). Z hoteli śródmiejskich skorzystało 1 220,4 tys. turystów w 2012 r., czyli ok. 56% wszystkich turystów korzystających z hoteli warszawskich.

1.9 Wstępne dane obrazujące turystykę na Mazowszu w 2013 r.

W corocznym badaniu bazy noclegowej według stanu na dzień 31 lipca i jej wykorzystania w I półroczu 2013 r. GUS ustalił, że z bazy w I półroczu (styczeń – czerwiec 2013) skorzystało 10,4 mln turystów w całym kraju, w tym 2,3 mln turystów zagranicznych (22,2%). W stosunku do I półroczu 2012 r. nastąpił wzrost wykorzystania miejsc noclegowych o 2,1%, w tym przez turystów zagranicznych o 5,2%.

Z obiektów noclegowych zlokalizowanych w woj. Mazowieckim skorzystała największa zbiorowość turystów wg województw: 1 726,8 tys., w tym 517,2 tys. turystów zagranicznych. Wzrost 7,7% odnotowany w relacji do I półroczu 2012 r. jest drugim wynikiem w kraju po woj. Podlaskim. Oznacza to, że Mazowsze nadal ujawnia wysoką dynamikę w zakresie liczby turystów korzystających z miejsc noclegowych. Tendencje w zakresie wyboru obiektu noclegu nadal przemawiają za hotelami i innymi obiektami hotelowymi z wysokimi przyrostami, zwłaszcza w II kwartale 2013 r. przy spadku wykorzystania miejsc poza-hotelowej bazie.

1.10 Szacunkowa liczba gości odwiedzających Mazowsze

W dotychczasowych ustaleniach chodziło o określenie liczebności turystów, z wyodrębnieniem turystów zagranicznych, korzystających z bazy noclegowej. Wyliczenia takie są w zasadzie precyzyjne, ponieważ obecność turystów w bazie jest rejestrowana. Naturalnie muszą się zdarzać przypadki podwójnej czy potrójnej rejestracji danego turysty, jeśli np. po noclegu spędzonym w Warszawie korzysta z bazy powiedzmy w Ciechanowie. Istnieją też różnice pomiędzy turystą spędzającym jeden nocleg na Mazowszu a turystą przebywającym powiedzmy 10 dni w ośrodku wczasowym. Należy mieć na uwadze takie przypadki. Jeżeli jednak chcemy ustalić liczbę turystów jako sumę jednostek przybywających w danym roku na Mazowsze, a nie np. liczbę udzielanych im noclegów, to warto zwrócić największą uwagę na tę pozycję w zestawieniach statystycznych, która obrazuje coroczną liczbę korzystających, choć naturalnie można ją zestawiać z liczbą udzielanych noclegów.

Tabela 34 Korzystający z noclegów bazy noclegowej i udzielone noclegi

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Dynamika 2007-2012
Korzystający w tys.	2 497,9	2 708,1	2 786,6	3 187,3	3 337,4	3 376,0	35,1
w tym: zagraniczni w tys.	798,6	809,6	803,6	894,6	978,1	1 076,9	34,9
Udzielone noclegi w tys.	4 816,2	5 106,8	4 936,3	5 573,0	5 701,9	5 898,8	22,5
w tym: zagranicznym w tys.	1 534,0	1 506,4	1 459,4	1 623,2	1 746,8	1 963,9	28,0

Na podstawie danych GUS

Na tej podstawie można stwierdzić, że na Mazowszu w 2012 r. przebywało 3,4 mln turystów, którzy skorzystali z rejestrowanej przez GUS i WUS bazy noclegowej. Wśród tych turystów było 1,1 mln gości z zagranicy. W latach 2007-2012 liczba turystów wizytujących Mazowsze i korzystających z rejestrowanej bazy noclegowej wzrosła o 35%.

Warto przy okazji zestawić tę liczbę turystów korzystających z bazy w Mazowieckiem z ogólnokrajową liczbą turystów korzystających z bazy. W 2012 r. w kraju skorzystało z bazy noclegowej 22,6 mln turystów. Tego rodzaju turyści na Mazowszu stanowili 14,9% ogólnokrajowej populacji turystycznej. Ten udział ulegał niewielkim zmianom w ostatnich latach. Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej Mazowieckiego w 2012 r. stanowili natomiast 21,6% ogólnokrajowej zbiorowości turystów zagranicznych (ok. 5 mln). Ten udział zwiększa się nieco w okresie ostatnich lat.

W przytoczonej liczbie turystów 3,4 mln brakuje jednak tych, którzy w ogóle nie korzystają z rejestrowanego noclegu - tzw. odwiedzających jednodniowych (niekorzystających z noclegu) oraz turystów korzystających z noclegu u rodziny, znajomych czy w obiektach nierejestrowanych statystycznie, np. posiadających poniżej 10 miejsc noclegowych. Próba ustalenia rozmiarów tej części zbiorowości turystów nie może być już precyzyjna, lecz oparta na szacunkach.

Instytut Turystyki od wielu lat sporządza szacunki przede wszystkim zagranicznego ruchu turystycznego do naszego kraju, niestety bez podziału na regiony czy województwa. W swoich szacunkach IT opiera się, wobec braku kontroli na granicach wewnętrznych strefy Schengen, na danych publikowanych przez Straż Graniczną, danych GUS o ruchu granicznym oraz danych Urzędu Lotnictwa Cywilnego (ULC) o ruchu w krajowych portach lotniczych.

W corocznych raportach i prognozach przyjazdów obcokrajowców do Polski Instytut Turystyki przyjmuje znacznie wyższą liczbę przyjeżdżających niż liczba obcokrajowców korzystających z bazy noclegowej – szacunki są powiększane o turystów nierejestrowanych – przyjeżdżających na 1 dzień i nie korzystających z noclegu oraz przyjeżdżających w odwiedziny do rodziny lub znajomych, a zatem zatrzymujących się w kwaterach prywatnych. Przypomnijmy, w 2012 r. z bazy noclegowej skorzystało ok. 5 mln turystów zagranicznych. IT natomiast oszacował liczbę odwiedzających nasz kraj w tym samym roku turystów zagranicznych na 14,8 mln (13,4 mln w 2011 r. i 12,5 mln w 2010 r.). Oznacza to, że tylko co trzeci turysta zagraniczny korzysta z rejestrowanej przez GUS bazy noclegowej.

IT przyjmuje te założenia we własnych badaniach ruchu turystycznego w Małopolsce, co jest o tyle ważne, że parametry ruchu turystycznego w tym województwie są właśnie zbliżone do Mazowsza, na co wskazywano już powyżej. W raporcie ilustrującym rok 2011 IT ustalił, że Małopolskę odwiedziło 11,9 mln osób (łącznie z jednodniowymi), w tym Kraków 8,0 mln. Odwiedzający krajowi zostali oszacowani na 9,3 mln, a zagraniczni na 2,6 mln, w tym Kraków 2,3 mln.

Turystom (bez odwiedzających jednodniowych) przypisano w tym raporcie następujące liczebności:

- Ogółem: 8,97 mln
- w tym Kraków: 6,35 mln
- Krajowi: 6,6 mln
- w tym Kraków: 4,1 mln
- Zagraniczni: 2,37 mln
- w tym Kraków: 2,2 mln

Porównanie tych liczebności z danymi dotyczącymi korzystania z bazy noclegowej wskazuje, że przyjęto z grubsza, iż z rejestrowanej bazy noclegowej korzysta co trzeci turysta (po wyeliminowaniu odwiedzających jednodniowych).

Metodologia IT jest jedynym wypracowanym do tej pory narzędziem pomiaru ruchu turystycznego, a kolejny raport o ruchu turystycznym w Małopolsce za rok 2012, przeprowadzony na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego przez EU-Consult Sp. z o. o. nie wnosi żadnych istotnych zmian. Naturalnie wykazana jest dynamika wzrostowa w stosunku do poprzedzających lat. EU-Consult przyjął, że Małopolskę odwiedziło w 2012 r. łącznie 12,1 mln osób, w tym 9,1 mln turystów, w tym 2,4 mln turystów zagranicznych. Odpowiednie ustalenia dla Krakowa przyjęły liczebności w mln: 9,5, 6,4 oraz 2,25. Przypomnijmy, że z bazy noclegowej Małopolski skorzystało 3,27 mln turystów w 2012 r., o 100 tys. mniej niż na Mazowszu.

Wykazując, zatem, całkowite rozmiary ruchu turystycznego na Mazowszu stosujemy się do jedynej upowszechnionej i znanej metodologii badań tego ruchu. Pozwala ona w oszacowaniu na przyjęcie, że zdecydowana większość turystów odwiedzających Mazowsze nie korzysta z bazy monitorowanej przez urzędy statystyczne. Odpowiedni szacunek dla samej Warszawy oparty na metodologii wypracowanej przez IT był już w przeszłości stosowany w badaniach Ipsos i poniższe zestawienie nie wnosi żadnych zmian w odniesieniu do Warszawy, jest natomiast uzupełnione szacunkami dla całego Mazowsza. Przyjmuje się w tych szacunkach udział pozostałej części regionu na $\frac{1}{4}$ mazowieckiego ruchu turystycznego ogółem oraz 8%-udział w zagranicznym ruchu turystycznym na obszarze Mazowsza. Przyjmuje się ponadto ze zrozumiałych względów wyższy udział odwiedzających jednodniowych w podregionach poza Warszawą.

W szacunkach zaprezentowanych w tabeli 35 wskazuje się na obecność 14,8 mln turystów i odwiedzających na Mazowszu w 2012 r., z czego turyści stanowili 10,45 mln osób, w tym turyści zagraniczni 3,25 mln. Jeśli te szacunki są trafne, to należy przyjąć, że mazowiecki ruch turystyczny przewyższa rozmiarami ruch turystyczny w Małopolsce. Nie jest to zaskakujące, skoro również na Mazowszu więcej turystów korzysta z bazy noclegowej.

Tabela 35 Szacunek wielkości ruchu turystycznego na Mazowszu w latach 2009-2012

Rodzaj pobytu	2008	2009	2010	2011	2012		
	w tys.	w tys.	w tys.	w tys.	w tys.	udział w %	zmiana w %
MAZOWIECKIE							
Odwiedzający zagraniczni	235	220	230	245	265	1,8	8,2
Turyści zagraniczni	2 990	2 760	2853	3 040	3 250	21,9	6,9
Łącznie turyści i odwiedzający zagraniczni	3 225	2 980	3 083	3 285	3 515	23,7	7,0
Odwiedzający krajowi	3 620	3 570	3 720	3 900	4 130	27,8	5,9
Turyści krajowi	6 400	6 305	6 530	6 875	7 200	48,5	4,7
Łącznie turyści i odwiedzający krajowi	10 020	9 875	10 250	10 775	11 330	76,3	5,1
Łącznie odwiedzający	3 855	3 790	3 950	4 145	4 395	29,6	6,0
Łącznie turyści	9 410	9 065	9 383	9 915	10 450	70,4	5,4
Łącznie turyści i odwiedzający	13 265	12 855	13 333	14 060	14 845	100,0	5,6
WARSZAWA							
Odwiedzający zagraniczni	210	200	207	220	235	1,9	6,8
Turyści zagraniczni	2 750	2 540	2 623	2 800	3 000	24,5	7,1
Łącznie turyści i odwiedzający zagraniczni	2 960	2 740	2 830	3 020	3 235	26,4	7,1
Odwiedzający krajowi	2 800	2 750	2 860	3 000	3 200	26,2	6,7
Turyści krajowi	5 100	5 030	5 230	5 500	5 800	47,4	5,5
Łącznie turyści i odwiedzający krajowi	7 900	7 780	8 090	8 500	9 000	73,6	5,9
Łącznie odwiedzający	3 010	2 950	3 070	3 220	3 435	28,1	6,7
Łącznie turyści	7 850	7 570	7 853	8 300	8 800	71,9	6,0
Łącznie turyści i odwiedzający	10 860	10 520	10 920	11 520	12 235	100,0	6,2
PODREGIONY Z WYŁĄCZENIEM WARSZAWY							
Odwiedzający zagraniczni	25	20	23	25	30	1,1	20,0
Turyści zagraniczni	240	220	230	240	250	9,6	4,2
Łącznie turyści i odwiedzający zagraniczni	265	240	253	265	280	10,7	5,7
Odwiedzający krajowi	820	820	860	900	930	35,6	3,3
Turyści krajowi	1 300	1 275	1 300	1 375	1 400	53,6	1,8
Łącznie turyści i odwiedzający krajowi	2 120	2 095	2 160	2 275	2 330	89,3	2,4
Łącznie odwiedzający	845	840	883	925	960	36,8	3,8
Łącznie turyści	1 560	1 495	1 530	1 615	1 650	63,2	2,2
Łącznie turyści i odwiedzający	2 405	2 335	2 413	2 540	2 610	100,0	2,8

szacunki własne

1.11 Struktura i dynamika ruchu turystycznego na Mazowszu

Pozostając przy powyższych ustaleniach i biorąc pod uwagę ustalenia z lat ubiegłych (2008-2012) można określić dynamikę ruchu turystycznego w Mazowieckiem (w poniższej tabeli dynamika w 2012 r. odnosi się do roku poprzedzającego). W latach 2008-2012 całkowity ruch turystyczny na Mazowszu obejmujący turystów i odwiedzających zarazem zwiększył się o 11,9%. Należy przy tym uwzględnić przejściowy spadek ruchu turystycznego w 2009 r. w stosunku do 2008 r. o 3,1%. W poszczególnych kategoriach turystów i odwiedzających wzrost w latach 2008-2012 wyniósł:

- Turyści zagraniczni: 8,7%
- Turyści krajowi: 12,5%
- Turyści ogółem: 11,1%
- Odwiedzający zagraniczni: 12,8%
- Odwiedzający krajowi: 14,1%
- Odwiedzający ogółem: 14,9%

Tempo dynamiki odnoszące się do poszczególnych kategorii gości przebywających na Mazowszu wskazywałyby na rosnące udziały turystów krajowych względem zagranicznych oraz rosnące udziały odwiedzających jednodniowych względem turystów. Nie jest to jednak, zwłaszcza w pierwszym przypadku, następstwo tendencji ogólnej tych lat, lecz kryzysowego roku 2009, w którym wystąpił spadek zagranicznego ruchu turystycznego w większym stopniu niż ruchu krajowego.

Turyści krajowi stanowili ok. połowy (48,5%) w strukturze mazowieckiego ruchu turystycznego, turyści zagraniczni ok. 22% (21,9%) przy udziale ok. 30% (29,6%) odwiedzających ogółem.

Strukturę mazowieckiego ruchu turystycznego można opisać również od strony recepcji tego ruchu przez poszczególne ośrodki na Mazowszu. Warto jeszcze raz podkreślić, że mazowiecki ruch turystyczny jest bardzo nierównomiernie rozwinięty i właściwie skoncentrowany w zupełności na Warszawie. W oparciu o przedstawione szacunki można stwierdzić, że:

- 82,4% wszystkich turystów i odwiedzających jednodniowych na Mazowszu przejmuje Warszawa. Na pozostałe podregiony przypada zaledwie 17,6%
- Dominacja Warszawy w przyciąganiu ruchu turystycznego z wyłączeniem odwiedzających jednodniowych wyraża się udziałem 84,2% wobec 15,8% pozostałych podregionów
- W zagranicznym ruchu turystycznym Warszawa przyciąga 92,3% wszystkich turystów zagranicznych wizytujących Mazowsze
- Udział Warszawy w krajowym ruchu turystycznym (z wyłączeniem jednodniowych) na Mazowszu stanowi 80,5% wobec ok. 20% udziału pozostałych podregionów.

Powtórzyć na koniec można, że udziały pozostałych podregionów Mazowieckiego w mazowieckim ruchu turystycznym maleją wraz z rosnącym dystansem przestrzennym od Warszawy. Dalsze obszary województwa są penetrowane przez ruch turystyczny w znacznie mniejszym stopniu niż obszary mniej odległe od Warszawy.

1.12 Określenie głównych rynków emisyjnych dla Mazowsza

Mazowsze jako obszar recepcji turystycznej przyciąga turystów zarówno z kraju, jak z zagranicy. Z uwagi na dominację Warszawy w mazowieckim ruchu turystycznym należy przyjąć, że Warszawa rozstrzyga w zupełności kwestię przyciągania ruchu turystycznego, tzn. ilość wizyt z danego regionu czy danego kraju w Warszawie jest bardzo dobrym wskaźnikiem dla Mazowsza jako całości.

Opierając się na pięcioletnich badaniach IPSOS w odniesieniu do Warszawy, przyjmuje się, że wśród turystów krajowych najwięcej turystów odwiedzających Mazowsze pochodzi z Mazowieckiego. Tym samym Mazowsze jest samo dla siebie najważniejszym rynkiem emisyjnym krajowego ruchu turystycznego. Województwa, z których poza Mazowszem, pochodzą głównie turyści wizytujący ten region to Śląskie, Małopolskie, Pomorskie oraz Dolnośląskie. Udział Śląska czy Małopolski w mazowieckim ruchu turystycznym ustępuje niewiele udziałowi turystów z samego Mazowsza, choć w latach 2008-2011 różnice były wyraźniejsze. Pięć wymienionych regionów kraju wysłała ok. połowy wszystkich turystów przebywających na Mazowszu. Poza nimi jeszcze jakieś znaczenie pow. 5%-udziału posiadają turyści z Łódzkiego, Wielkopolski, Lubelskiego i Zachodniopomorskiego. Rola pozostałych województw w emisji ruchu turystycznego na Mazowsze jest już minimalna.

Nie daje się wyczytać w kolejnych latach jakichś wiodących trendów ruchu turystycznego wg regionalnego pochodzenia poza postępującym spadkiem znaczenia ruchu turystycznego pochodzącego z Wielkopolski, a zwłaszcza z Ziemi Łódzkiej. Jeszcze w 2011 r. oba regiony wysyłały do Warszawy, a zatem na Mazowsze, więcej turystów niż Dolny Śląsk. Cechą charakterystyczną obu regionów jest relatywna bliskość względem Mazowsza i podobne, jak na Mazowszu, ukształtowanie terenu. Być może jest to czynnik zniechęcający do podróży turystycznych.

W zagranicznym ruchu turystycznym na Mazowsze dominują turyści z krajów europejskich, a zwłaszcza z krajów Unii. Dominacja ta ulega jednak stopniowej redukcji, głównie na rzecz krajów z odległych kontynentów, jak przede wszystkim USA, Australia, Kanada, Brazylia, Japonia, Chiny, Korea. Udział tych krajów w emisji ruchu turystycznego na Mazowsze będzie z pewnością wzrastał. Kolejnym obszarem wzrastającego ruchu turystycznego na Mazowsze są Rosja, Ukraina i Białoruś przy minimalnym udziale turystów z krajów bałtyckich i spadkowych tendencjach ruchu turystycznego z Czech, Słowacji i Węgier.

Siedem krajów reprezentuje najliczniejsze populacje turystów stanowiące w sumie ponad połowę mazowieckiego ruchu turystycznego pochodzącego z zagranicy. Są to USA, Niemcy, W. Brytania, Francja, Hiszpania, Australia i Kanada. Trzy z nich to kraje zamorskie przejawiające przy tym, w odróżnieniu od wiodących krajów europejskich, silne tendencje wzrostowe. Jeśli dodać do nich Chiny, Japonię, Koreę i Brazylię z równie silnymi tendencjami wzrostu przyjąć należy, że Mazowsze staje się obszarem przyspieszenia recepcji ruchu turystycznego z licznych krajów zamorskich.

W odniesieniu do obcokrajowców pochodzenia polskiego istnieje wyraźna tendencja przemieszczania się ruchu turystycznego na Mazowsze z kręgów starej emigracji na nową emigrację młodych Polaków osiedlających się przede wszystkim w Wlk. Brytanii. Liczne wskaźniki z różnych badań to potwierdzają, jak choćby liczna rzesza turystów reprezentujących Wlk. Brytanię, zmniejszenie skłonności do odwiedzin krewnych/znajomych wśród turystów zagranicznych, bardzo charakterystyczne dla przedstawicieli starej „amerykańskiej” emigracji itp.

2. Segmenty ruchu turystycznego na Mazowszu

2.1 Dotychczasowe badania dla województwa mazowieckiego: motywy przyjazdów turystycznych

Motywy podejmowania aktywności turystycznej są istotną zmienną z punktu widzenia segmentacji turystów. Potencjalny popyt na poszczególne elementy oferty turystycznej zależy w dużym stopniu od powodów przyjazdu, dużym uproszczeniem byłoby jednak twierdzenie, że jest to zmienna wystarczająca do opisu zachowań przyjezdnych i całkowicie je determinująca. Niemniej jednak dotychczasowe badania segmentacyjne ruchu turystycznego na Mazowszu opierały się wyłącznie na odpowiedziach na pytanie o cel przyjazdu. Poszczególne grupy przyjezdnych, wyodrębniane dotąd w mazowieckim ruchu turystycznym ze względu na motywy przyjazdu, to:

- Wypoczynek, rekreacja
- Odwiedziny u krewnych/znajomych
- Turystyka miejska i kulturowa, z wyszczególnieniem turystyki przemysłowej i religijnej
- Turystyka aktywna z uwzględnieniem turystyki rowerowej i wodnej
- Turystyka biznesowa włączając kongresy, konferencje naukowe itp.
- Agroturystyka
- Turystyka uzdrowiskowo-zdrowotna
- Turystyka tranzytowa i zakupowa

Analizy Instytutu Turystyki odnoszące się do całego kraju w latach 2007-2011 w odniesieniu do gości zagranicznych i w bardziej ogólnie wyodrębnionych grupach wskazują na wzrost udziału podróży służbowych i w interesach w stosunku do lat poprzedzających oraz nasilenie przyjazdów wypoczynkowych. Grupa odwiedzających krewnych lub znajomych również wzrasta, jak zapewnia IT, jeśli wliczyć do niej turystów zagranicznych odwiedzających rodzinne strony (istotne zwłaszcza dla turystów z USA i Izraela). Rozmiary turystyki zakupowej utrzymują się pomimo wahań na stabilnym poziomie, natomiast udział tranzytu turystycznego maleje. Pozostałe cele pobytu: zdrowotne, szkoleniowe, podjęcie dorywczej pracy, sprawy religijne występują bardzo rzadko, choć warto odnotować wyraźny wzrost liczby przyjazdów zdrowotnych (z 400 do 600 tys.).

Poniższe zestawienie obrazuje tendencje w motywach zagranicznego ruchu turystycznego na obszarze całego kraju w latach 2007-2011 (dane w mln odwiedzających):

	2007	2008	2009	2010	2011
Interesy, służbowe	4,04	3,6	3,2	3,1	3,7
Wypoczynek, rekreacja	2,7	3,37	2,9	2,8	3,0
Odwiedziny	2,4	2,46	2,15	2,3	2,4
Zakupy	1,95	0,65	0,95	1,3	1,5
Tranzyt	2,85	1,43	0,9	1,2	1,1
Inne	1,2	1,68	1,75	1,8	1,4

Zestawienie to wskazuje na dominację przyjazdów biznesowych i typowo turystycznych (wypoczynek i rekreacja) wśród gości zagranicznych. Łącznie obie grupy składają się na ponad połowę zagranicznego ruchu turystycznego w naszym kraju. W swoich ocenach perspektyw dalszego rozwoju turystyki IT wskazuje na umocnienie się obu

tych motywacji. IT zakłada, że rynek podróży służbowych ukształtuje się na poziomie 5,8-6,0 mln turystów zagranicznych w nadchodzących latach. W segmencie odwiedzin u krewnych/znajomych ma nastąpić radykalna przemiana polegająca na zmniejszającym się ruchu turystycznym starej emigracji i szybko rosnącym udziale młodych Polaków i ich rodzin wyjeżdżających do pracy w ostatnich latach. Przyjazdy po zdrowie i dobre samopoczucie, choć to segment nadal niewielki, będą dynamicznie rosnać.

Inaczej przedstawiają się udziały poszczególnych grup w przypadku turystów krajowych. Według IT Polacy wzięli w 2011 r. udział w 29,8 mln krajowych podróży (spadek o 12,1% w porównaniu z rokiem poprzedzającym). W tej liczbie 11,9 mln stanowiły podróże krótkie (2-4 dni z przynajmniej jednym noclegiem), a 17,9 mln podróże długie (5 i więcej dni). W okresie lat 2007-2011 IT stwierdza spadkowe tendencje, zwłaszcza w wyjazdach krótkich. Procentowe udziały poszczególnych motywów wyjazdów turystycznych w podziale na podróże krótkie i długie wyglądają następująco:

Tabela 36. Wyjazdy krótkie w %

	2007	2008	2009	2010	2011
Interesy, służbowe	7	8	6	6	10
Wypoczynek, rekreacja	37	40	40	47	40
Odwiedziny	55	53	52	47	50

IT

Tabela 37. Wyjazdy długie w %

	2007	2008	2009	2010	2011
Interesy, służbowe	7	8	6	6	10
Wypoczynek, rekreacja	37	40	40	47	40
Odwiedziny	55	53	52	47	50
Inne	4	3	4	3	2

IT

Należy jednak zaznaczyć, że szacunki IT nie są jednolite. W opracowaniu Jerzego Łaciaka powstałym w Instytucie Turystyki w roku obecnym pojawiają się zupełnie odmienne odsetki w odniesieniu do 2011 r. uzupełnione szacunkami dla 2012 r.

Tabela 38 Cele krajowych podróży Polaków; %

Cel	Podróże długookresowe		Podróże krótkookresowe	
	2011	2012	2011	2012
Turystyczno-wypoczynkowy	52	49	30	31
Odwiedziny u krewnych/znajomych	30	24	52	36
Służbowy	10	16	14	24
Zdrowotny	4	5	1	1
Religijny	1	1	1	2
Inny	3	5	2	6

IT; J. Łaciak, *Aktywność turystyczna mieszkańców Polski w 2012 roku*

Do oszacowania liczebności poszczególnych motywów przyjazdu w turystyce mazowieckiej bardziej są przydatne badania satysfakcji turystów na Mazowszu w 2012, zrealizowane przez Webropol oraz badania IPSOS realizowane w ostatnich latach w odniesieniu do Warszawy, która gromadzi blisko $\frac{3}{4}$ turystów ogółem i ponad 90% turystów zagranicznych przebywających na Mazowszu.

2.2 Potencjał rozwojowy motywacji przyjazdów turystycznych

Należy przyjąć, że w nadchodzących latach kontynuowane będą tendencje ujawnione w latach 2008-2012. Jeśli tak, to należy oczekiwać wzrostu udziału turystów nastawionych na uprawianie turystyki miejskiej i kulturowej ze wzrastającym udziałem turystyki przemysłowej (muzealno-przemysłowej), ale także pielgrzymkowo-religijnej. Z badań IPSOS w odniesieniu do Warszawy wynika, że udział tej grupy niemal się podwoił w latach 2008-2012, przy czym szybszy wzrost następował wśród turystów krajowych, choć, z drugiej strony, udział tego segmentu wśród obcokrajowców jest nadal dwa razy wyższy niż wśród Polaków.

Wzrastać też powinien udział turystyki aktywnej, zwłaszcza w następstwie nowych inwestycji czy wydłużania szlaków rowerowych. Podobne tendencje wzrostowe powinny wystąpić w przypadku turystyki wiejskiej, jeśli liczebność obiektów będzie wzrastać, a towarzyszyć jej będzie wyższa jakość usług i odpowiednia promocja tej formy spędzania czasu. Przy tym agroturystyka reprezentuje większy potencjał wzrostu ze względu na obecnie niski udział. Turystyka zdrowotna z równie niskim udziałem nie ujawnia dotąd tendencji poszerzania się i prawdopodobnie ten stan rzeczy się utrzyma.

Przyjazdy na Mazowsze w celach biznesowo-służbowych nie ujawniają zdecydowanych tendencji wzrostowych w latach 2008-2012 na obszarze samej Warszawy. Trudno też oczekiwać przejawów takich tendencji na obszarze całego Mazowsza. Udział tej grupy wydaje się stabilny pomimo optymistycznych prognoz IT w odniesieniu do całego kraju.

Przyjazdy związane z odwiedzinami u krewnych/znajomych ulegają już stopniowej redukcji i taki trend najprawdopodobniej się utrwali. Spadków spodziewać się można również w liczbach turystów przyjeżdżających w celach wypoczynku i rekreacji oraz zakupów i tranzytu.

2.3 Segmentacja turystów w województwie mazowieckim

Badania ruchu turystycznego w Warszawie prowadzone przez Ipsos na zlecenie Urzędu M. ST. Warszawy w okresie ostatnich kilku lat były realizowane na bardzo licznej próbie 3-4 tys. respondentów, a dodatkową zaletą tych badań jest precyzyjne wyodrębnienie zbiorowości turystów krajowych, zagranicznych i polonijnych. Ograniczeniem tych badań z punktu widzenia oszacowań segmentów mazowieckiego ruchu turystycznego jest ich przestrzenne ograniczenie do Warszawy, która jednak zdecydowanie dominuje w mazowieckim ruchu turystycznym. Inną cechą badań IPSOS, ograniczającą ich porównywalność z badaniami Instytutu Turystyki, jest brak wyszczególnienia form turystyki odbywanej na rowerach, kajakach, motorówkach itp. (turystyka rowerowa i wodna), którą się w niniejszym opracowaniu określa jako turystykę aktywną, a także, ze zrozumiałych powodów, agroturystyki, ponieważ najbliższe kwatery agroturystyczne położone są ponad 10 km od centrum Warszawy.

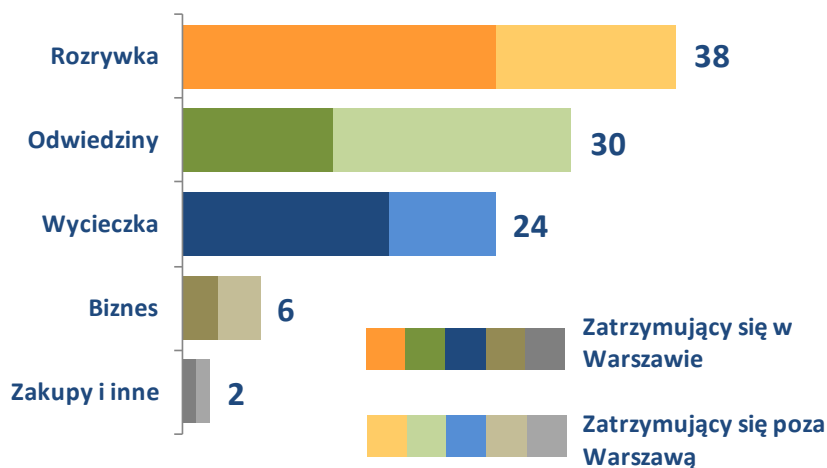
Z drugiej strony poziom szczegółowości kwestionariusza użytego w badaniach Ipsos umożliwia przeprowadzenie segmentacji turystów (respondentów) w oparciu o większą liczbę zmiennych, niż tylko deklarowany, główny cel przyjazdu. Segmentacja Ipsos oparta została w także o pozostałe cele przyjazdu, zmienne demograficzne (jak wiek i zawód), długość pobytu, miejsce noclegu, organizatora wyjazdów i inne. Takie podejście pozwala na trafniejszą klasyfikację turystów, konstrukcję bardziej homogenicznych segmentów i co za tym idzie - lepszą identyfikację potrzeb i zainteresowań poszczególnych grup w stosunku do oferty turystycznej Warszawy i województwa mazowieckiego.

Wadą segmentacji przeprowadzonej na podstawie badań Ipsos jest brak możliwości dokonania szacunku liczebności poszczególnych segmentów w Warszawie i województwie mazowieckim ze względu na przyjętą metodologię. Badanie zrealizowane było na próbie turystów odwiedzających kilka wybranych lokalizacji (miejsc o dużym natężeniu ruchu turystycznego, jak Plac Zamkowy, Pałac Kultury i Nauki, Muzeum Powstania Warszawskiego czy puby i kluby warszawskie). W tej sytuacji trudno jest określić stopień reprezentatywności próby w stosunku do wszystkich turystów odwiedzających województwo mazowieckie oraz zweryfikować, na ile względne udziały poszczególnych segmentów turystów spotykanych w tych miejscach odpowiadają ich udziałom wśród wszystkich odwiedzających województwo. W popularnych miejscach turystycznych można na przykład spodziewać się nadreprezentacji wycieczek zorganizowanych i znacznie ograniczonej reprezentacji turystów biznesowych. W oparciu o badania IPSOS można natomiast dokonać dosyć szczegółowej, ilościowej charakterystyki poszczególnych segmentów, podczas gdy badania Instytutu Turystyki polegają raczej na ich jakościowym opisie.

Oba podejścia można zatem traktować jako komplementarne przy rozważaniu segmentów turystów odwiedzających województwo mazowieckie, polegając na badaniach IT dla określenia bezwzględnych liczebności poszczególnych segmentów oraz trendów w przyjazdach na przestrzeni ostatnich kilku lat, i na badaniach Ipsos dla szczegółowej charakterystyki turystów w tych segmentach.

Wyodrębnione w toku segmentacji Ipsos segmenty skupiają turystów o podobnych charakterystykach, a nazwane zostały w oparciu o dominujący (ale niekoniecznie jedyny) w danym segmencie cel przyjazdu.

Udziały segmentów wg. Badania Ruchu Turystycznego Ipsos 2011-2012

Na pierwszy rzut oka widać, że proporcje segmentów w badaniu Ipsos różnią się wyraźnie od szacunków Instytutu Turystyki. Najwyraźniej daje się zauważyć niedoszacowanie segmentu „Biznes” oraz „Zakupów i innych”, a także przeszacowanie segmentu „Rozrywka”, szczególnie wśród osób zatrzymujących się w Warszawie. Wynika to z faktu, że rekrutacja respondentów prowadzona była w szczególnie popularnych miejscach turystycznych i rozrywkowych. W segmentacji nie uwzględnieni zostali także turyści „jednodniowi”, którzy nie nocują w Warszawie lub okolicach – co w dużej części przyczyniło się do obserwowanego odchylenia wyników od spodziewanych wartości. Natomiast proporcje zatrzymujących się w Warszawie i poza Warszawą uwidaczniające się w próbie potwierdzają tezę o dominującej pozycji przyjazdów do rodziny i

znajomych wśród turystów zatrzymujących się w województwie mazowieckim poza Warszawą i mniejszy udział tego segmentu dla samej stolicy.

2.3.1 Rozrywka

Najmłodszy z wyróżnionych segmentów, składający się z osób przed 30-stym rokiem życia, w 2/3 uczniów i studentów. Należą do niego osoby w największym stopniu nastawione na zwiedzanie zabytków, wypoczynek oraz życie nocne - kluby, dyskoteki i puby. Obcokrajowcy stanowią około 1/3 tego segmentu, zdecydowana większość z nich zatrzymuje się jednak w Warszawie - poza Warszawą odsetek obcokrajowców w segmencie rozrywkowym jest trzykrotnie niższy, niż w stolicy.

3/4 turystów z tego segmentu przyjeżdża do Warszawy bezpośrednio ze swojego miejsca zamieszkania i po pobycie w mieście wraca bezpośrednio do domu, nie odwiedzając po drodze innych miejscowości w celach turystycznych.

Grupa ta ze wszystkich wyróżnionych segmentów stosunkowo najczęściej przyjeżdża do Warszawy pociągiem a najrzadziej - samochodem. Ich pobyt trwa średnio nieco dłużej, niż pobyt turystów na wycieczkach, ale krócej, niż przyjeżdżających w odwiedziny. Przyjazd organizują w większości we własnym zakresie, niekiedy pomagają im w tym znajomi bądź szkoła / uczelnia. Zatrzymują się najczęściej w hostelach lub u rodziny czy znajomych.

Blisko połowa przyjeżdża do Warszawy w towarzystwie przyjaciół i znajomych, dosyć rzadko towarzyszy im rodzina. Większość z nich jest w Warszawie po raz pierwszy lub drugi, jednak często w porównaniu z innymi segmentami deklarują, że zamierzają przyjechać do stolicy ponownie.

Osoby należące do tego segmentu pod względem średnich dochodów gospodarstwa domowego zbliżone są do średniej dla ogółu badanych turystów - segmenty "biznes" i "wycieczka" są od nich bogatsze, segment "odwiedzających" jest jednak wyraźnie uboższy. Ich stan majątkowy odzwierciedlają także wydatki, jakie zamierzają oni poczynić na wyjeździe. Mimo, że sami narażeni są na wydatki w największej liczbie kategorii (takich jak przejazdy, wyżywienie, rozrywka czy opłaty za wstęp i zwiedzanie zabytków) to ich szacunki co do sumy wydatków są niższe, niż dla wszystkich pozostałych segmentów poza przyjeżdżającymi w odwiedziny.

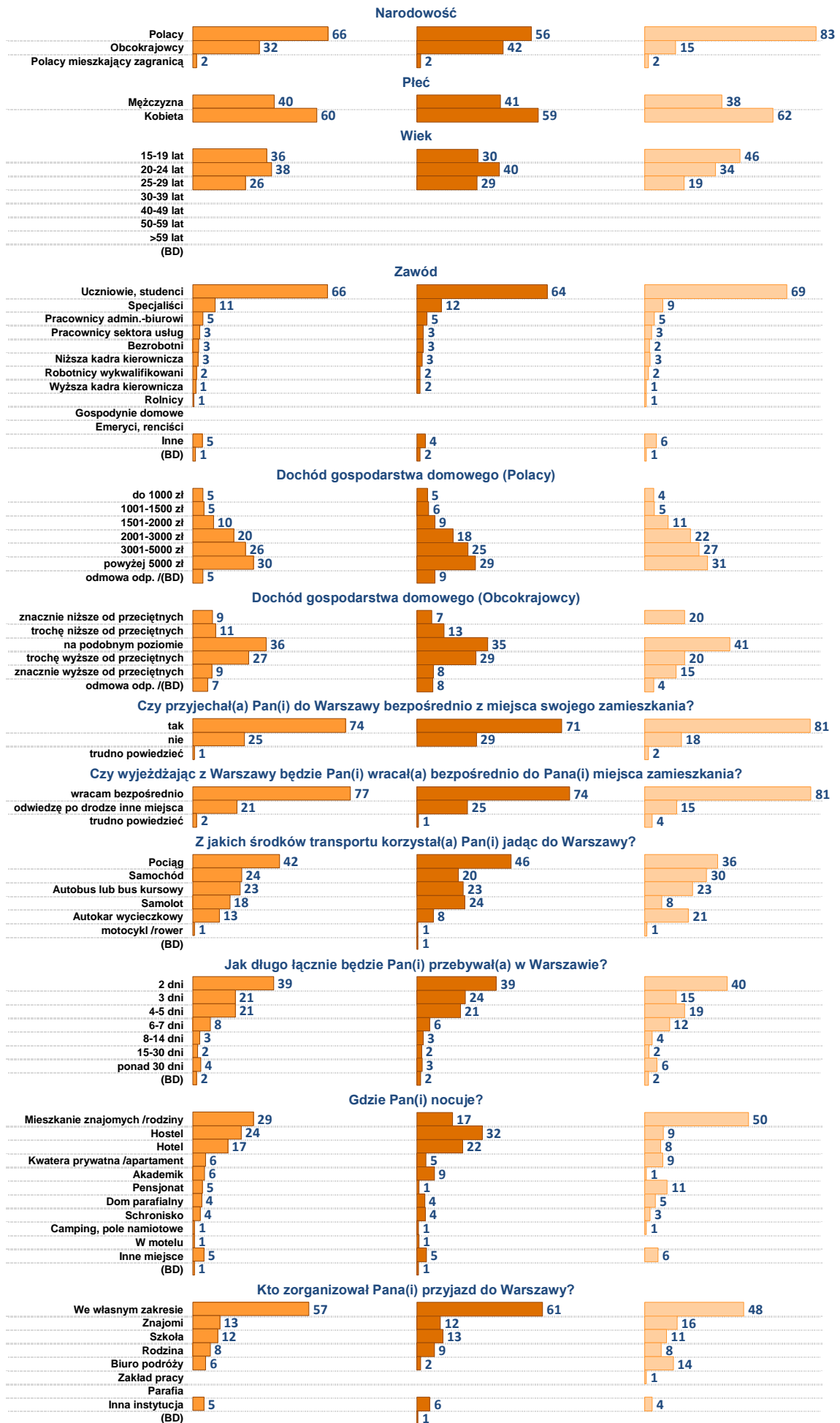
Warto jednak zauważyć, że stosunkowo duży odsetek turystów w segmencie rozrywki (10%) twierdzi, że byliby gotowi wydać w Warszawie znacznie więcej, niż wynika z ich szacunków. Istnieje zatem wyraźny potencjał do nakłonienia tej grupy aby przeznaczyła pieniądze zaoszczędzone na zakwaterowaniu i wyżywieniu na dodatkowe rozrywki. Jest to wyraźnie widoczne wśród zatrzymujących się poza Warszawą - ich dochody są bowiem zbliżone, a wydatki - o ponad 40% niższe, niż zatrzymujących się w Warszawie.

Ogółem

Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

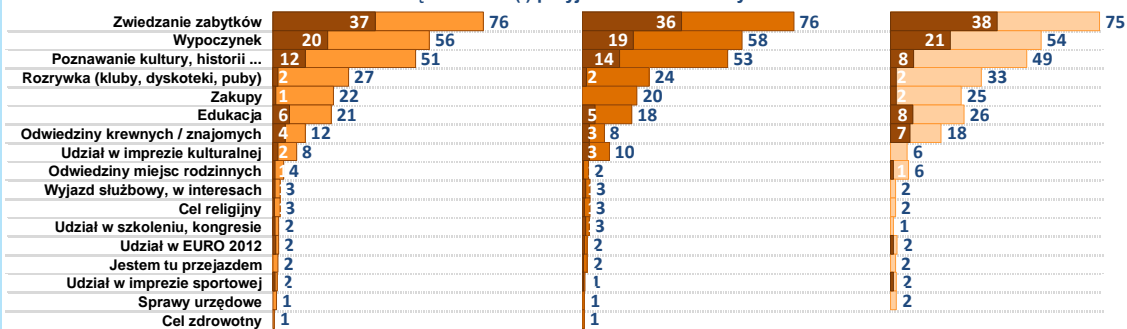

Ogółem

Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

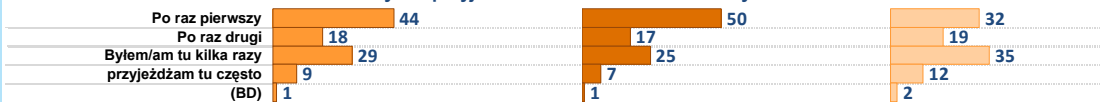
Jakie są cele Pana(i) przyjazdu do Warszawy?

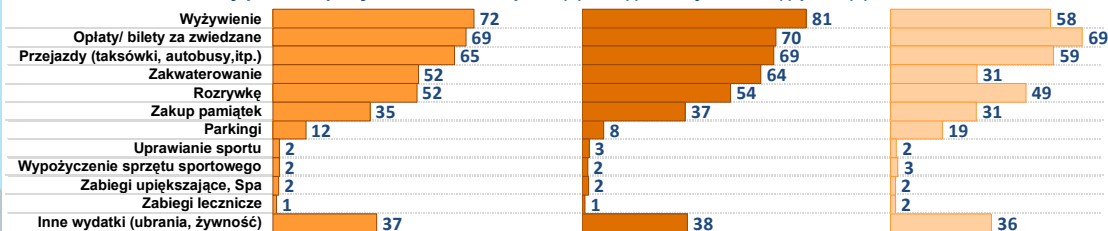
Kto towarzyszy Panu(i) w tej podróży?

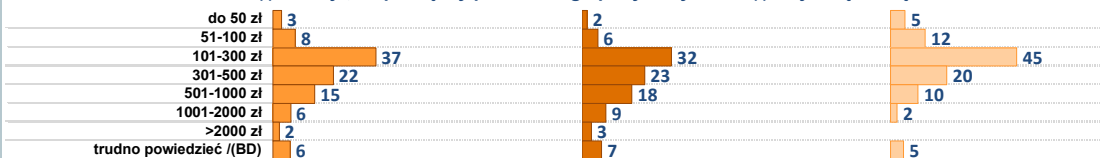
Który raz przyjechała/ł Pani/Pan do Warszawy?

Czy podczas pobytu w Warszawie płacił(a) Pan(i) lub będzie Pan(i) płacił(a) za:

Jak Pan(i) szacuje, ile pieniędzy podczas tego pobytu wyda Pan(i) na jedną osobę?

Czy był(a)by Pan(i) gotów wydać więcej pieniędzy?

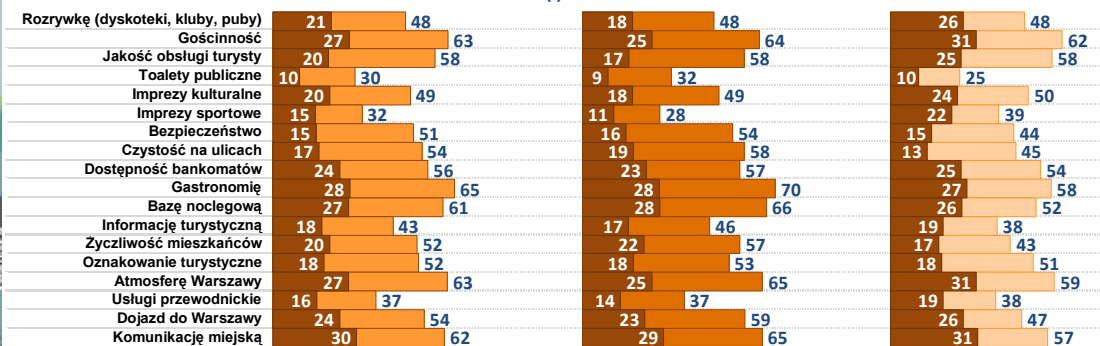
Czy polecił(a)by Pan(i) swoim przyjaciołom /znajomym przyjazd do Warszawy?

Czy zamierza Pan(i) przyjechać do Warszawy ponownie?

Jak ocenia Pan(i) w Warszawie...

b. dobrze (5) / dobrze (5+4)

2.3.2 Odwiedziny

Na segment odwiedzających składają się przede wszystkim osoby, które przyjeżdżają do województwa mazowieckiego i Warszawy kierując się głównie chęcią odwiedzenia rodziny lub znajomych, chociaż nie zawsze jest to główny cel ich wizyty. 3/4 z nich nocuje u osób, które przyjechały odwiedzić. Pozostali najczęściej zatrzymują się w hotelach (10%) lub hostelach (5%). Wśród przybywających w odwiedzinach, zatrzymujących się w Warszawie, udział zakwaterowanych w hotelach sięga blisko 20%, co czyni ich już dosyć istotną grupą przyjeżdżających.

1/3 osób w tej grupie stanowią uczniowie lub studenci, większość jednak pracuje zawodowo - odwiedzający w sposób zrównoważony reprezentują zatem pełen zakres zawodów i grup wiekowych.

"Odwiedzający" są segmentem z najniższym udziałem gości z zagranicy - mniej niż 1/4, jeśli nie liczyć Polonii.

Osoby odwiedzające najczęściej nie nocują po drodze do Warszawy lub w drodze powrotnej w innych miejscowościach - decyduje się na to niecałe 30% z nich. Blisko połowa odwiedzających przyjeżdża do Warszawy samochodem, wśród pozostałych najpopularniejszym środkiem transportu jest pociąg. Wyjazd w przeważającej większości organizują we własnym zakresie lub z pomocą rodziny, członkowie rodzin towarzyszą w podróży także blisko połowie z nich. Dla większości "odwiedzających" przyjazd do Warszawy nie jest nowością - prawie 2/3 przyjeżdża do stolicy często lub była w niej już kilka razy. Mimo to taki sam odsetek turystów w tym segmencie jako jeden z celów przyjazdu wymienia zwiedzanie zabytków, a 1/3 wspomina o poznawaniu kultury, historii i zwyczajów. Dla stosunkowo wielu istotne są również zakupy.

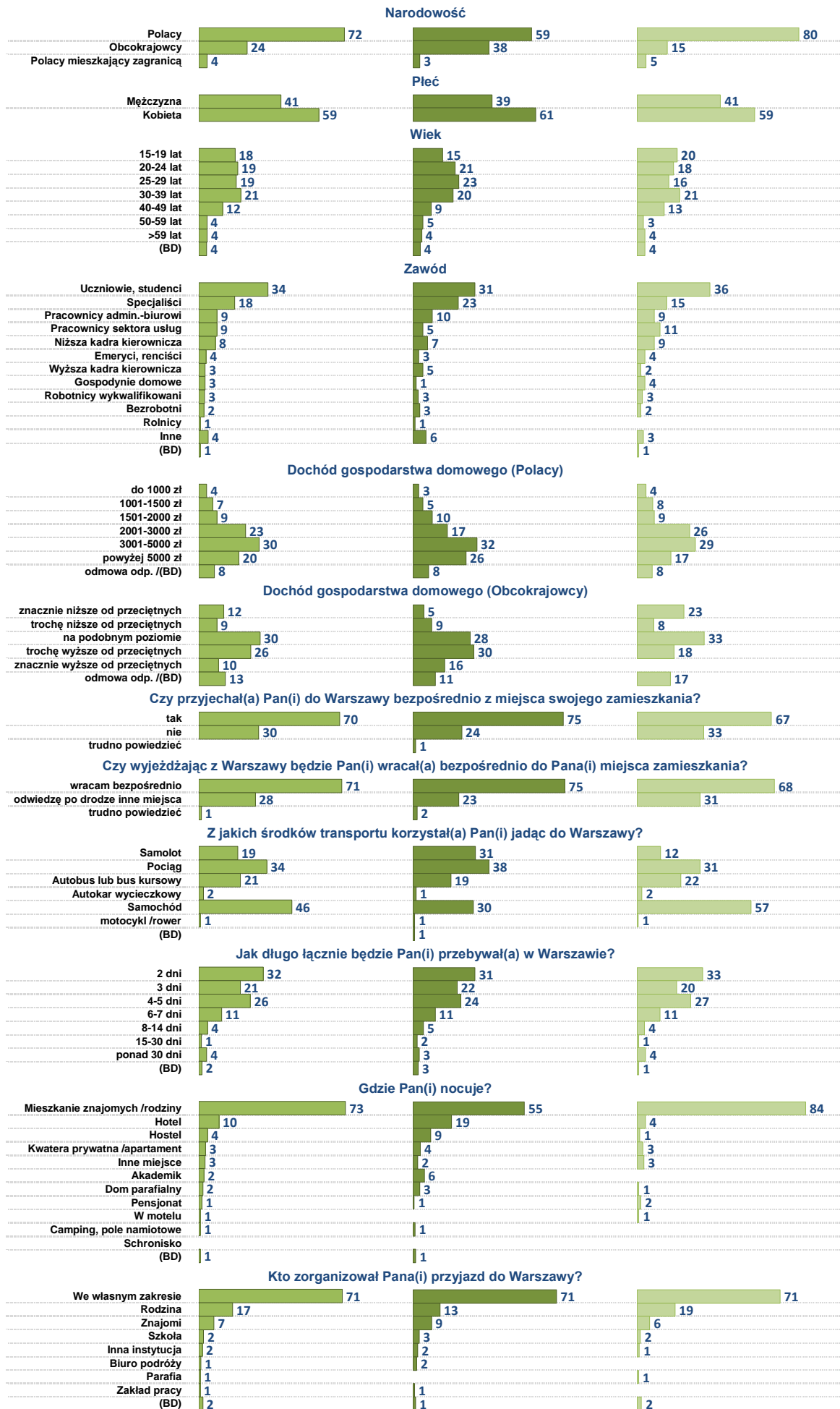
Odwiedzający narażeni są na względnie najniższe wydatki ze wszystkich goszczących w Warszawie i województwie mazowieckim segmentów turystów. Tylko co szósty płaci za zakwaterowanie a o wyżywienie musi troszczyć się niewiele ponad połowa. Większość z nich deklaruje gotowość wydania nieco większej niż z góry zakładana ilości pieniędzy, ale mało kto twierdzi mógłby zdecydować się wydać znacznie więcej. Ponadto wśród odwiedzających zakwaterowanych poza Warszawą odsetek skłonnych do poniesienia znacznie większych niż spodziewane wydatków jest zdecydowanie niższy, niż w przypadku innych segmentów. Wiąże się to z niższymi dochodami odwiedzających zatrzymujących się pod Warszawą w stosunku do tych, którzy nocują w obrębie miasta. Jest to regułą zarówno wśród turystów polskich, jak i zagranicznych.

Ogółem

Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

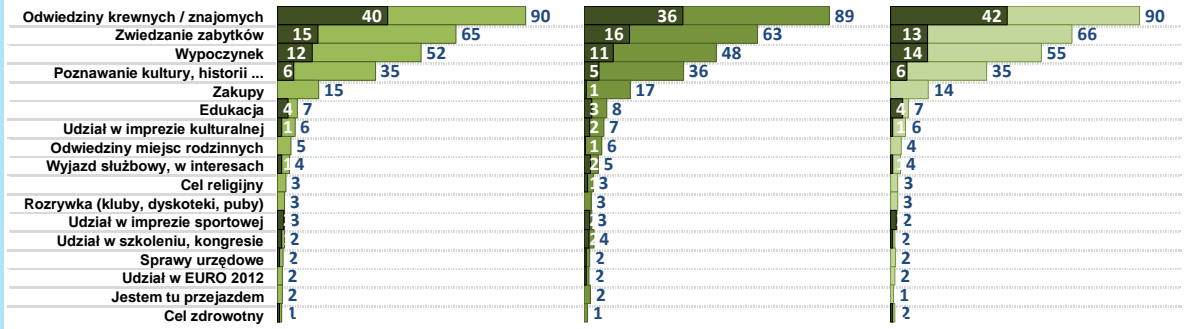

Ogółem

Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

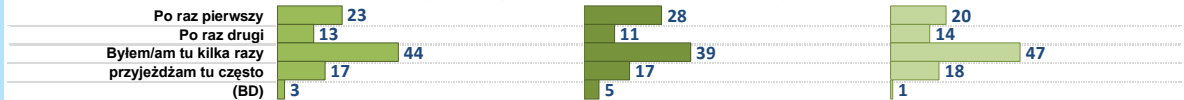
Jakie są cele Pana(i) przyjazdu do Warszawy?

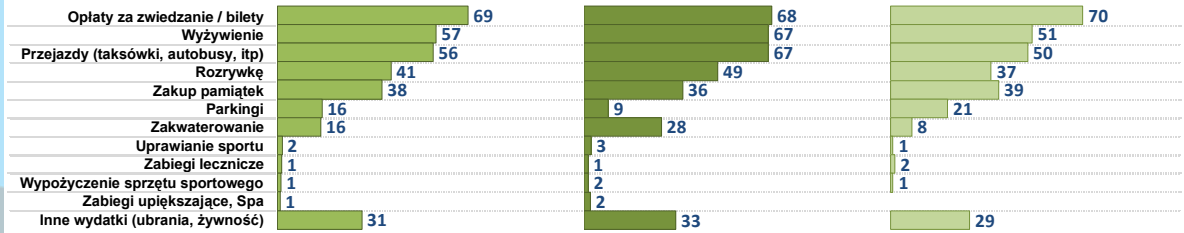
Kto towarzyszy Panu(i) w tej podróży?

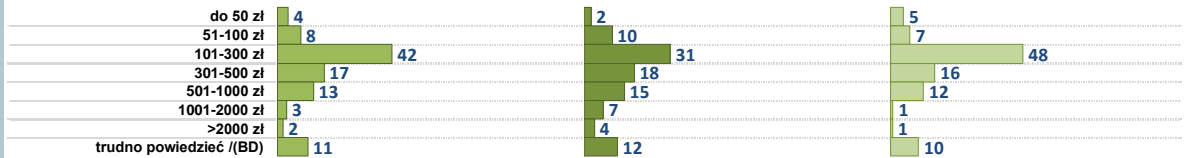
Który raz przyjechała/ Pan/Pan do Warszawy?

Czy podczas pobytu w Warszawie płacił(a) Pan(i) lub będzie Pan(i) płacił(a) za:

Jak Pan(i) szacuje, ile pieniędzy podczas tego pobytu wyda Pan(i) na jedną osobę?

Czy był(a)by Pan(i) gotów wydać więcej pieniędzy?

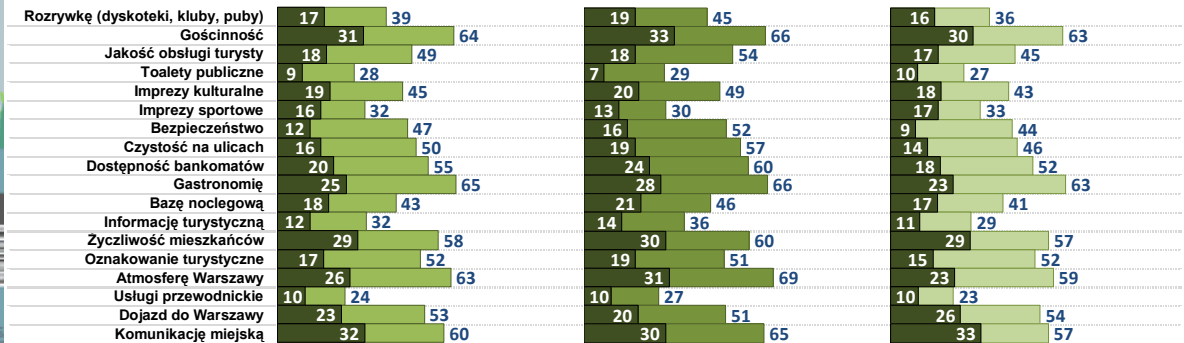
Czy polecił(a)by Pan(i) swoim przyjaciołom /znajomym przyjazd do Warszawy?

Czy zamierza Pan(i) przyjechać do Warszawy ponownie?

Jak ocenia Pan(i) w Warszawie...

b. dobrze (5) / dobrze (5+4)

2.3.3 Biznes

Segment "biznes" to przede wszystkim turyści, którzy przyjeżdżają do Warszawy i województwa mazowieckiego służbowo. Dla blisko 3/4 z nich jest to główny cel pobytu, nie musi to być jednak cel jedyny. Blisko połowa nastawiona jest także na zwiedzanie zabytków a 1/4 - na wypoczynek. Na segment ten nadal składają się głównie Polacy - szczególnie poza Warszawą (80%) - w samej stolicy jednak 45% turystów w segmencie "biznes" stanowią obcokrajowcy.

Ponad 3/4 turystów biznesowych przyjeżdżających do Warszawy nie zatrzymuje się nigdzie po drodze i wraca bezpośrednio swojego miejsca zamieszkania.

Łatwo można ulec wrażeniu, że segment turystów biznesowych musi charakteryzować się najkrótszymi pobytami w odwiedzanych miastach. Rzeczywiście, spośród respondentów z badanej grupy 1/3 gości z tego segmentu spędzi w Warszawie lub okolicach tylko jedną noc, wśród pozostałych jednak dosyć częste są pobyty dłuższe - blisko 1/4 spędzi w województwie mazowieckim ponad tydzień. Średnia długość wyjazdu turystów z tego segmentu okazuje się zatem największa ze wszystkich badanych grup.

"Biznes" przy tym segmentem najzamożniejszym, jednak ze względu na stosunkowo małą liczbę kategorii wydatków, jakie turyści w tej grupie muszą poczynić z własnej kieszeni, zostawiają oni w województwie średnio nieco mniej pieniędzy niż uczestnicy wycieczek.

Turyści biznesowi płacą najczęściej za wyżywienie, zwiedzanie i przejazdy, rzadko natomiast - za zakwaterowanie i pamiątki.

Podobnie jak w przypadku odwiedzających rodzinę, segment "biznes" najczęściej był w Warszawie kilka razy lub przyjeżdża do niej często. Tylko 1/4 badanych turystów w tej grupie odwiedziła stolicę po raz pierwszy.

Pomimo różnic w zarobkach i strukturze zawodowej, turyści biznesowi mają zatem wiele wspólnego z przybywającymi w odwiedziny do rodziny lub znajomych. Segment "biznes" również najczęściej przyjeżdża do województwa mazowieckiego samochodem (w przypadku zakwaterowanych w samej Warszawie nieco większy odsetek przylatuje jednak samolotem), nie płaci za zakwaterowanie oraz traktuje zwiedzanie poznawanie kultury i historii jako cele poboczne.

Ponad połowa turystów biznesowych przyjeżdża do Warszawy z grupą zorganizowaną lub samotnie, spora część jednak przywozi ze sobą rodzinę lub znajomych i zatrzymuje się w prywatnych mieszkaniach.

Ogółem

Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

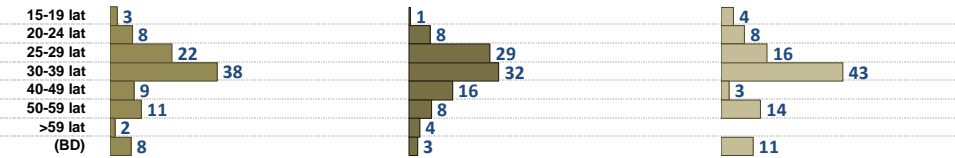
Narodowość

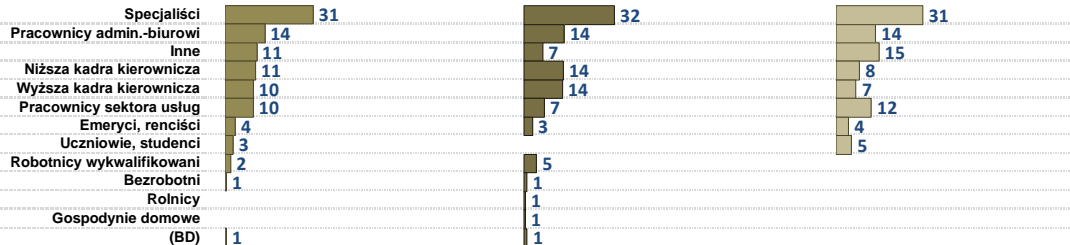
Płeć

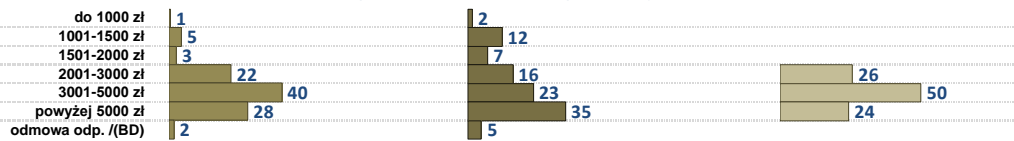
Wiek

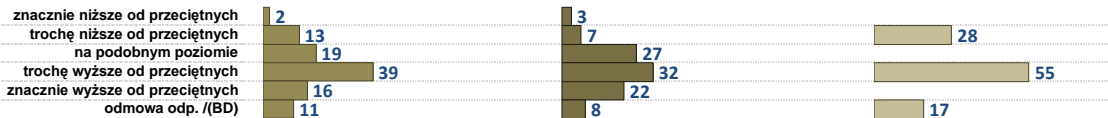
Zawód

Dochód gospodarstwa domowego (Polacy)

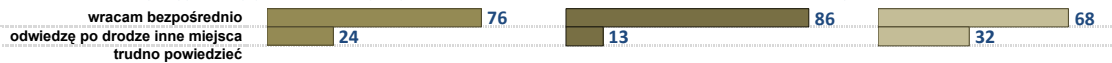
Dochód gospodarstwa domowego (Obcokrajowcy)

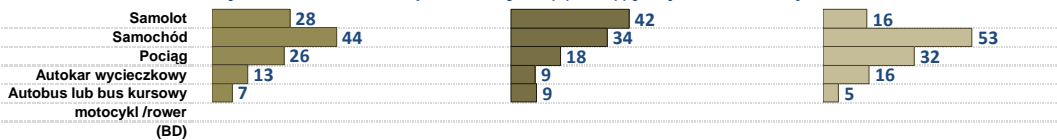
Czy przyjechał(a) Pan(i) do Warszawy bezpośrednio z miejsca swojego zamieszkania?

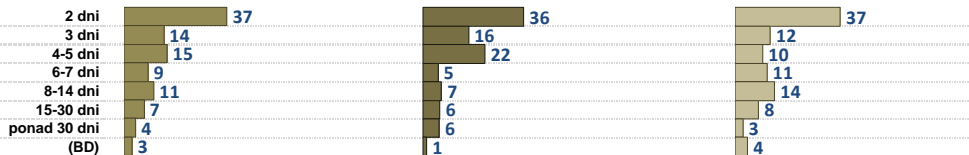
Czy wyjeżdżając z Warszawy będzie Pan(i) wracał(a) bezpośrednio do Pana(i) miejsca zamieszkania?

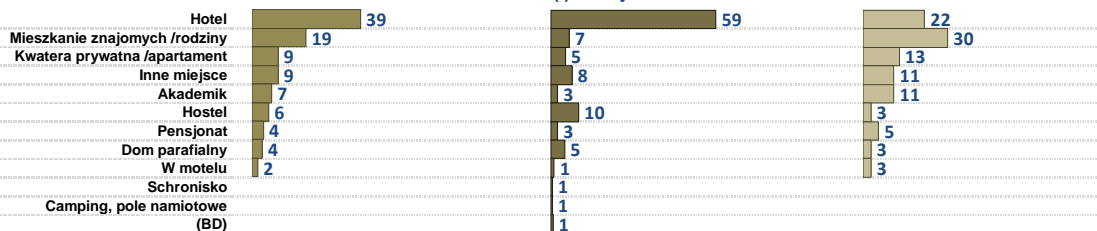
Z jakich środków transportu korzystał(a) Pan(i) jadąc do Warszawy?

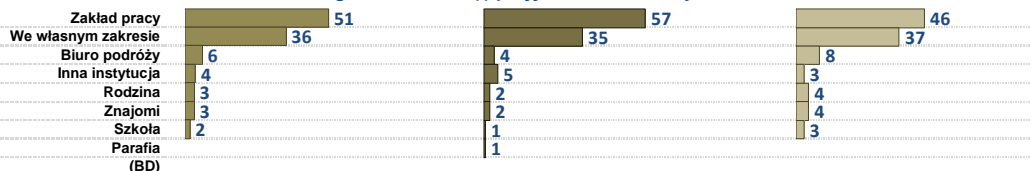
Jak długo łącznie będzie Pan(i) przebywał(a) w Warszawie?

Gdzie Pan(i) nocuje?

Kto zorganizował Pana(i) przyjazd do Warszawy?

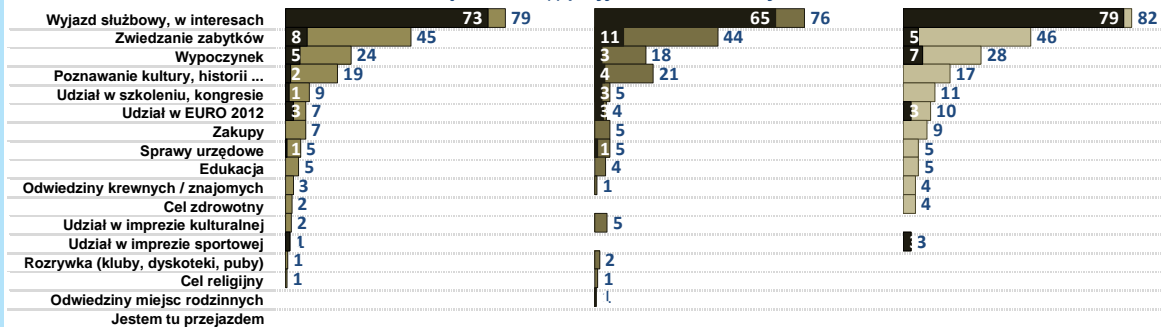

Ogółem

Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

Jakie są cele Pana(i) przyjazdu do Warszawy?

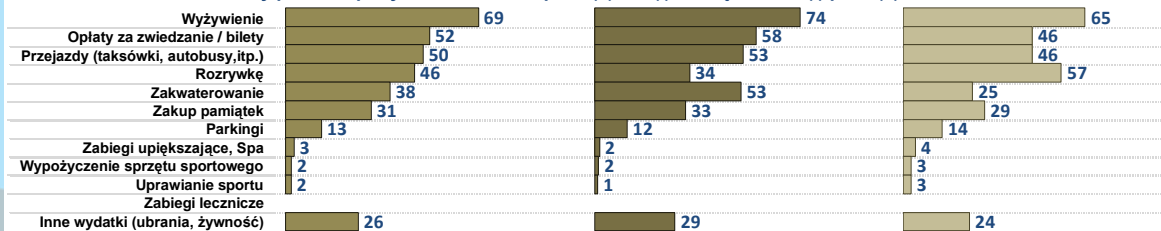
Kto towarzyszy Panu(i) w tej podróży?

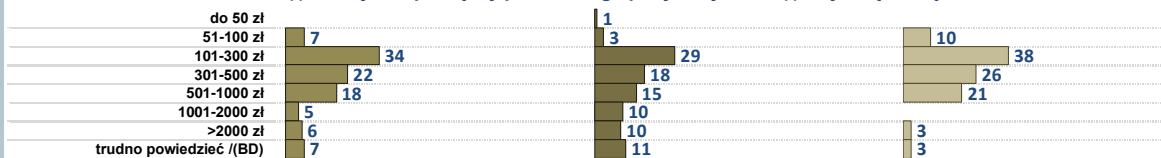
Który raz przyjechała/ Pani/Pan do Warszawy?

Czy podczas pobytu w Warszawie płacił(a) Pan(i) lub będzie Pan(i) płacił(a) za:

Jak Pan(i) szacuje, ile pieniędzy podczas tego pobytu wyda Pan(i) na jedną osobę?

Czy był(a)by Pan(i) gotów wydać więcej pieniędzy?

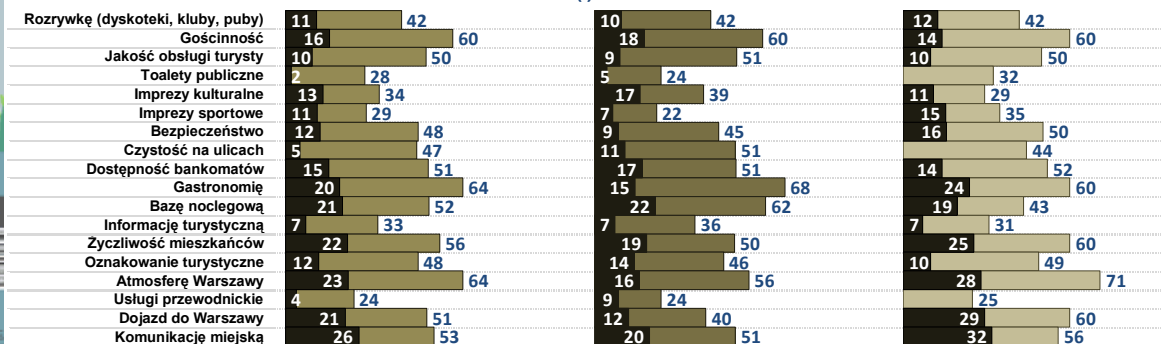
Czy polecił(a)by Pan(i) swoim przyjaciołom /znajomym przyjazd do Warszawy?

Czy zamierza Pan(i) przyjechać do Warszawy ponownie?

Jak ocenia Pan(i) w Warszawie...

b. dobrze (5) / dobrze (5+4)

2.3.4 Wycieczka

Osoby w segmencie "wycieczka" to turyści powyżej 30-go roku życia, w przeważającej większości pracujący zawodowo. Od segmentu "Rozrywka" różnią się przede wszystkim wiekiem, miejscem zakwaterowania i celami przyjazdu. Co prawda podobnie jak turyści "rozrywkowi", uczestnicy wycieczek przyjeżdżają do Warszawy i okolic głównie w celu zwiedzania zabytków, to na drugim miejscu stawiają wypoczynek, a dopiero w dalszej kolejności pragną poznawać historię, kulturę i zwyczaje. Nie interesuje ich też życie nocne ani udział w imprezach kulturalnych czy sportowych.

W tej grupie blisko połowę stanowią obcokrajowcy, a wśród zakwaterowanych w samej Warszawie odsetek gości z zagranicy przekracza nawet 50%.

Turyści właśnie z tego segmentu najczęściej traktują Warszawę i województwo mazowieckie jako jeden z przystanków w dłuższej podróży. Blisko 1/3 uczestników wycieczek przylatuje do Warszawy samolotem, drugie tyle przyjeżdża samochodem. Pozostali najczęściej wybierają pociąg. Zatrzymują się w stolicy dosyć krótko - 60% z nich nie dłużej niż 3 dni. Wydają w tym czasie jednak znacznie więcej niż niemal wszystkie pozostałe segmenty - o połowę więcej niż "rozrywkowi" i 20% więcej, niż segment "biznes".

Najczęściej płacić muszą za zakwaterowanie, jako że przeważnie nocują w hotelach lub hostelach, a także wyżywienie oraz wstęp do atrakcji turystycznych. Najchętniej też kupują pamiątki. Chociaż są starsi, niż segment "biznes", to zarabiają średnio nieco mniej i rzadko wykazują gotowość do ponoszenia wydatków wyższych, niż spodziewane.

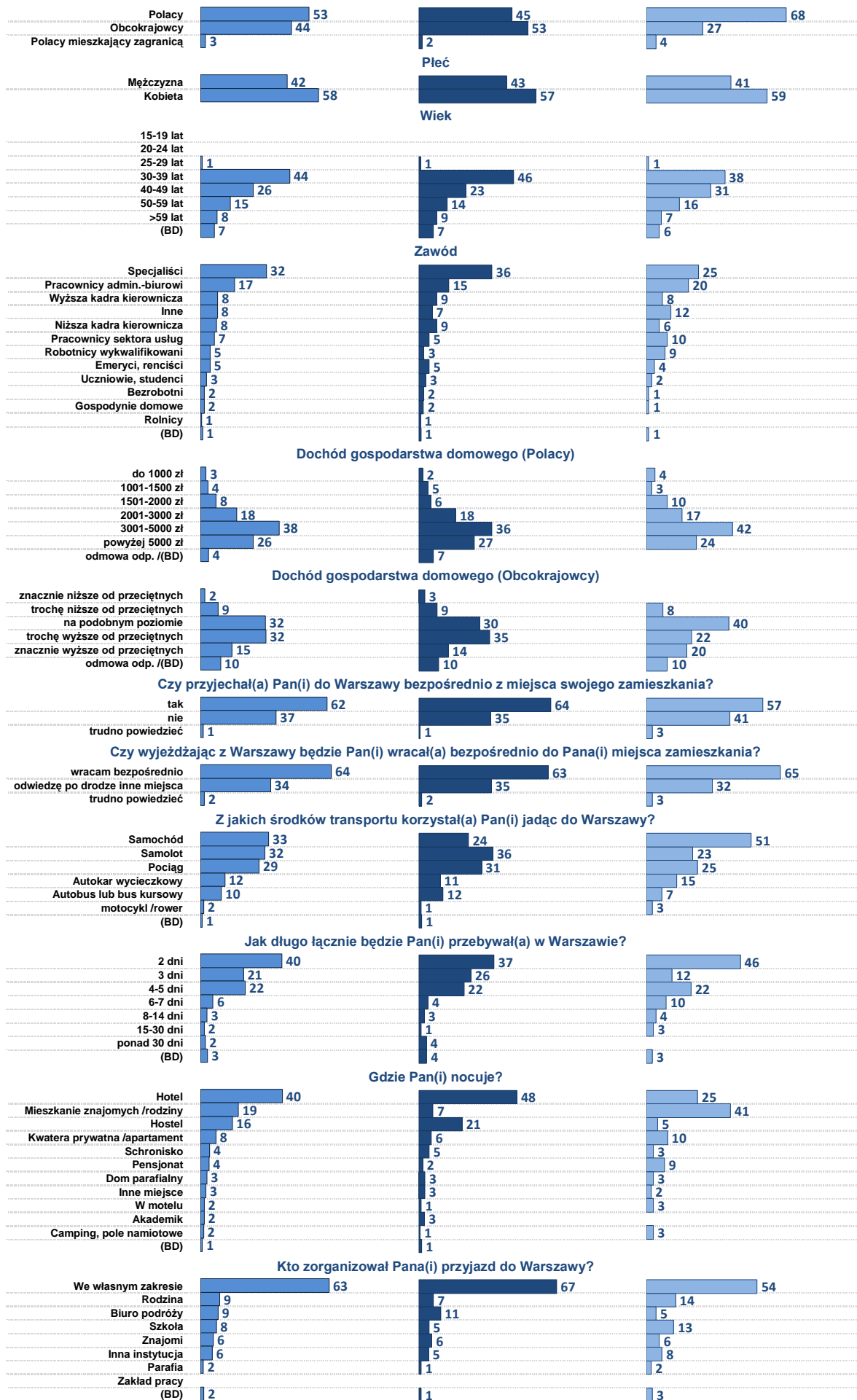
Ponad połowa z nich odbywa podróż w towarzystwie rodziny, co czwarty - przyjaciół lub znajomych a co szósty - w grupie zorganizowanej. Segment ten najgorzej zna Warszawę i najrzadziej ją odwiedza - Blisko co drugi nigdy wcześniej nie był w stolicy.

Ogółem

Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

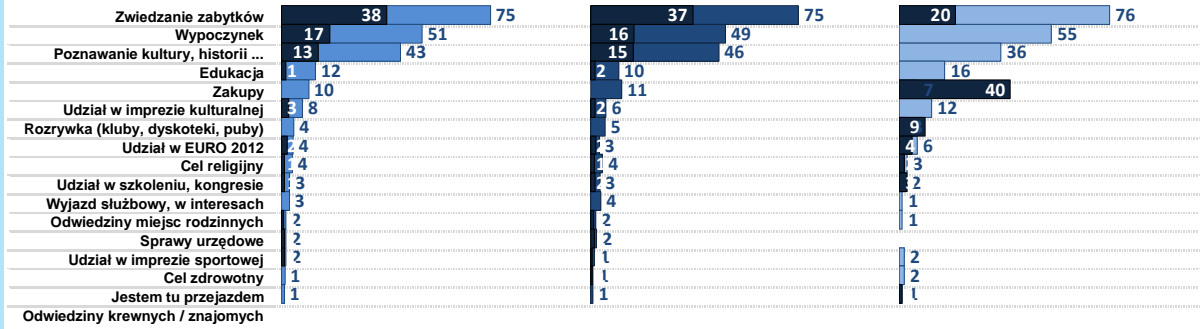

Ogółem

Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

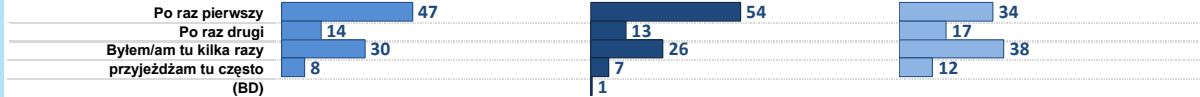
Jakie są cele Pana(i) przyjazdu do Warszawy?

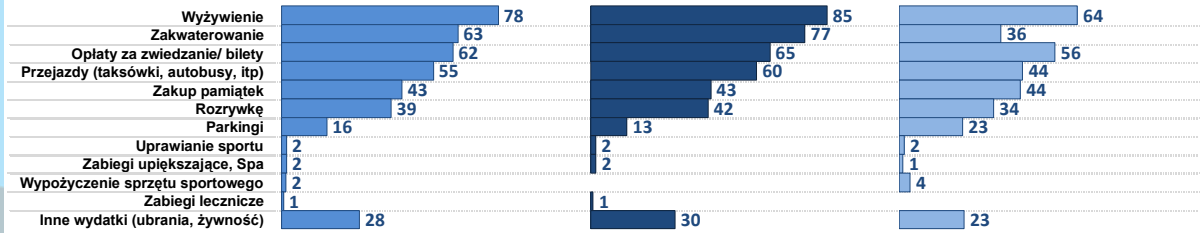
Kto towarzyszy Panu(i) w tej podróży?

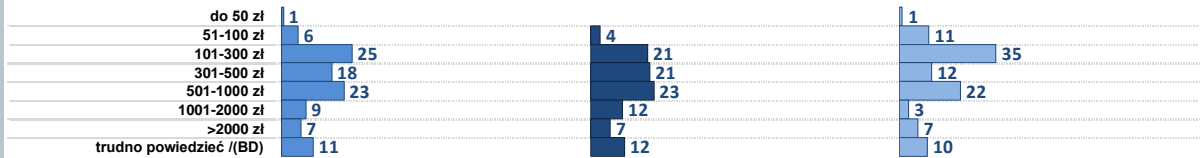
Który raz przyjechała/ł Pani/Pan do Warszawy?

Czy podczas pobytu w Warszawie płacił(a) Pan(i) lub będzie Pan(i) płacił(a) za:

Jak Pan(i) szacuje, ile pieniędzy podczas tego pobytu wyda Pan(i) na jedną osobę?

Czy był(a)by Pan(i) gotów wydać więcej pieniędzy?

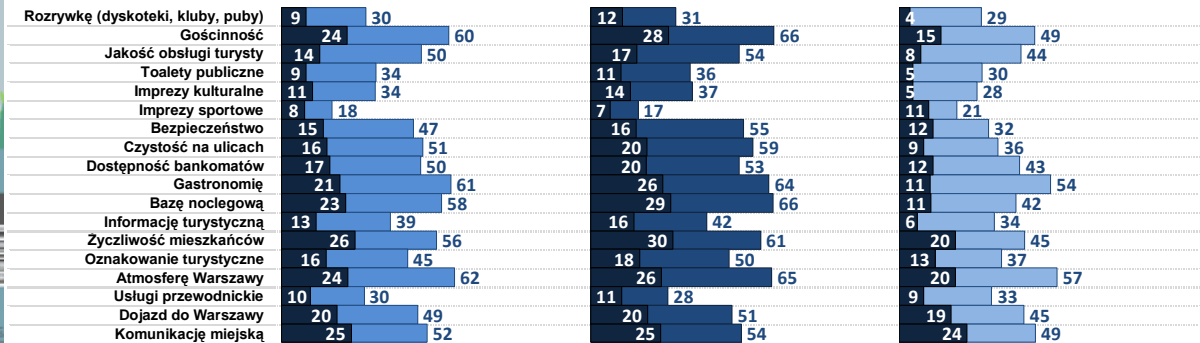
Czy polecił(a)by Pan(i) swoim przyjaciołom /znajomym przyjazd do Warszawy?

Czy zamierza Pan(i) przyjechać do Warszawy ponownie?

Jak ocenia Pan(i) w Warszawie...

b. dobrze (5) / dobrze (5+4)

2.3.5 Zakupy i inne

"Zakupy i inne" to segment reprezentowany w badaniu ruchu turystycznego Ipsos przez najmniejszą liczbę respondentów, dlatego też wnioski na jego temat są najmniej kompletne. Jest to także najmniej homogeniczny segment - składają się na niego osoby, które przyjeżdżają do Warszawy i okolic załatwić sprawy urzędowe, na zakupy, lub są w niej przejazdem. Zwiedzanie zabytków, chociaż je interesuje, nie jest priorytetem. W segmencie znajdują się zarówno studenci, jak i osoby pracujące zawodowo. Ponadto w grupie zatrzymujących się w granicach Warszawy większość stanowią obcokrajowcy.

W stolicy osoby te zatrzymują się w przeważającej większości w hotelach lub hostelach, poza nią natomiast - najczęściej u rodziny lub znajomych.

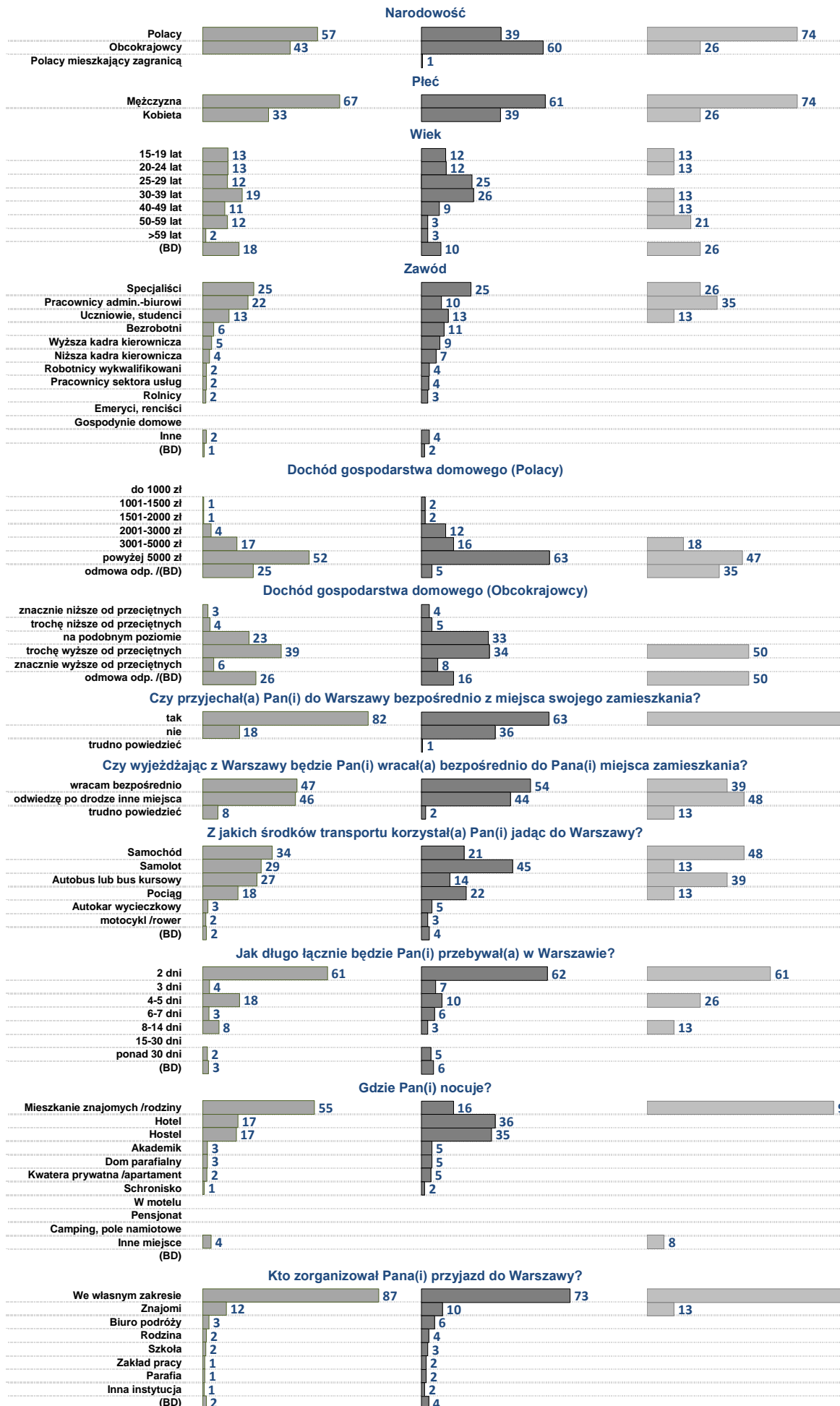
Ich wydatki w mieście również należą do najbardziej zróżnicowanych - jako że dla blisko 1/4 z tych turystów podstawowym celem pobytu są zakupy, segment ten wydaje w stolicy średnio najwięcej pieniędzy. Niestety ze względu na ograniczenia związane z przyjętą metodologią (wywiady realizowane w miejscach turystycznych, rzadko uczęszczanych przez osoby należące do tego segmentu) nie możliwe jest przeprowadzenie bardziej szczegółowej analizy tej grupy w oparciu o wyniki badań Ipsos.

Ogółem

Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

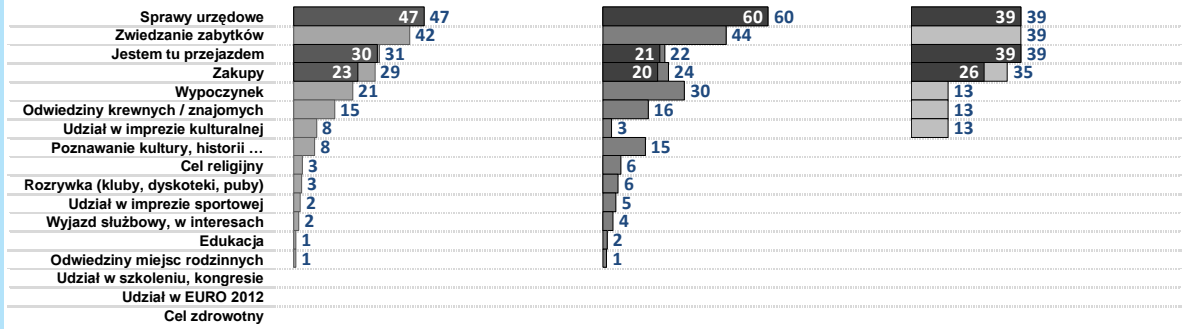

Ogółem

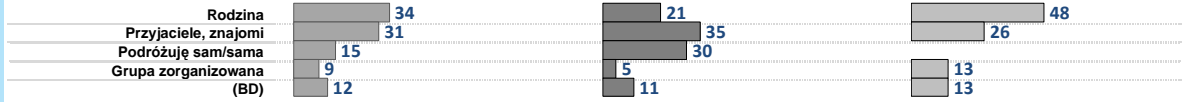
Zatrzymujący się w Warszawie

Zatrzymujący się poza Warszawą

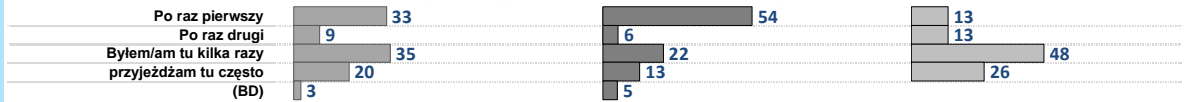
Jakie są cele Pana(i) przyjazdu do Warszawy?

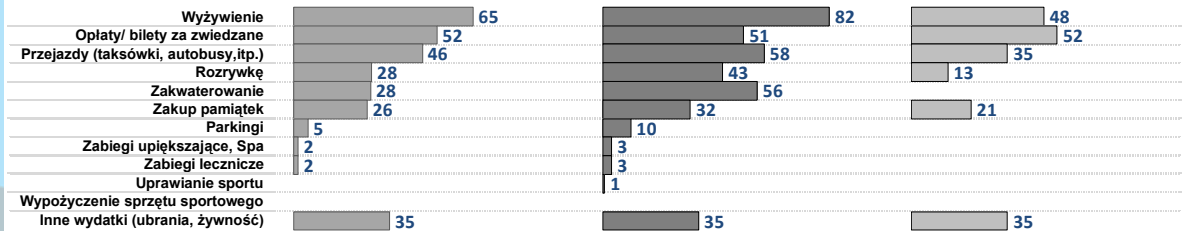
Kto towarzyszy Panu(i) w tej podróży?

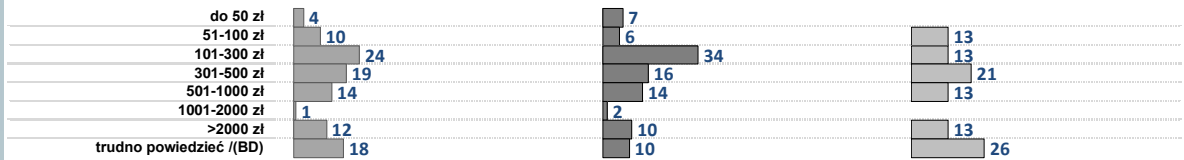
Który raz przyjechała/ Pan(i) do Warszawy?

Czy podczas pobytu w Warszawie płacił(a) Pan(i) lub będzie Pan(i) płacił(a) za:

Jak Pan(i) szacuje, ile pieniędzy podczas tego pobytu wyda Pan(i) na jedną osobę?

Czy był(a)by Pan(i) gotów wydać więcej pieniędzy?

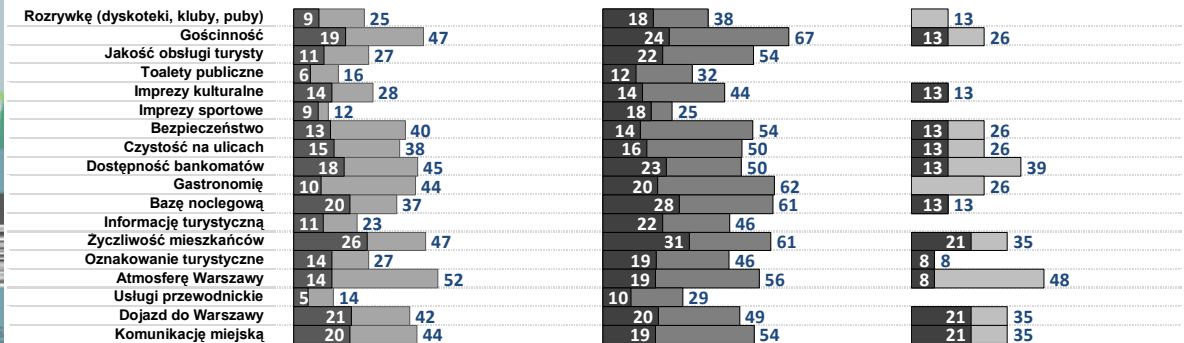
Czy polecił(a)by Pan(i) swoim przyjaciołom /znajomym przyjazd do Warszawy?

Czy zamierza Pan(i) przyjechać do Warszawy ponownie?

Jak ocenia Pan(i) w Warszawie...

b. dobrze (5) / dobrze (5+4)

2.4 Metodologia Badania Ruchu Turystycznego w Warszawie 2011-2012

Badania zostały zrealizowane metodą *wywiadu bezpośredniego* prowadzonego przez przeszkolonych ankieterów z dobranymi losowo respondentami. Podstawą wywiadu był formularz ankiety opracowanej, ze względu na udział obcokrajowców, w dziewięciu wersjach językowych (polskiej, angielskiej, niemieckiej, francuskiej, rosyjskiej, hiszpańskiej, portugalskiej, włoskiej, japońskiej). Polacy byli ankietowani bezpośrednio przez ankietera, a cudzoziemcy dostali ankietę do samodzielnego wypełnienia.

Respondenci - uczestnicy badań - odpowiadali na ogółem 28 pytań kwestionariusza, a ich odpowiedzi zostały potraktowane jako wskaźniki opinii i postaw obrazujących Warszawę jako miejsce odwiedzin turystycznych. W pytaniach proszono respondentów również o ocenę pakietu usług (nie tylko turystycznych), z jakimi zetknęli się w Warszawie. Odbiór ten warto potraktować jako podstawę w określaniu przyszłej polityki rozwoju turystycznego miasta zorientowanej na różne grupy.

Dodatkowo respondenci wskazywali swoje dane demograficzne: płeć, wiek, pozycję zawodową itp. Te deklaracje badanych posłużyły do opisu populacji turystów odwiedzających Warszawę oraz rozdzielonych grup składających się na tę populację.

2.5 Badana populacja

Badaną populację stanowiły osoby w wieku 15 lat bądź starsze odwiedzające Warszawę (przebywające w mieście poniżej 1 doby) i turyści. Od 2009 roku w próbie uwzględniane były również osoby przyjeżdżające do Warszawy na studia zaoczne. Nie prowadzono wywiadów z osobami mieszkającymi na stałe w Warszawie oraz z osobami pracującymi, uczącymi się/studiującymi dziennie lub wieczorowo w Warszawie.

Dobór respondentów do badania odbywał się w sposób *losowy*: do udziału zapraszano co piątą osobę znajdującą się w miejscu realizacji badania (a w Żółtych Tarasach – co trzecią, ze względu na specyfikę tego punktu realizacyjnego). Jedynie w pubach i klubach dopuszczano rekrutację celową, na przykład zwracanie się do osób mówiących w obcym języku. Ta sama procedura doboru stosowana była w latach ubiegłych. W 2008 roku stosowano jedynie dobór z mniejszą częstotliwością (co 20 osoba), co wynikało z dłuższego czasu realizacji badania. Sama zasada doboru losowego była jednak zachowana.

2.6 Punkty realizacji badania

Wywiady były realizowane w wybranych punktach Warszawy, tzn. w takich miejscach, gdzie skupia się ruch turystyczny. W roku 2012 badania prowadzone były w identycznych punktach, jak w latach wcześniejszych, a odmiennie nieco niż w 2008. Miejskami realizacji badań były:

1. Plac Zamkowy i Rynek Starego Miasta;
2. Pałac Kultury i Nauki (wejście od ul. Marszałkowskiej oraz taras widokowy);
3. Muzeum Powstania Warszawskiego (brama/wejście);
4. Pałac w Łazienkach Królewskich (taras przed pałacem);
5. Pomnik Bohaterów Getta (plac przed pomnikiem);
6. Żółte Tarasy;
7. Puby i kluby warszawskie.

Podsumowanie: wnioski i rekomendacje

Dane obrazujące dynamikę ruchu turystycznego w I półroczu 2013 r. zdają się dowodzić powrotu Mazowieckiego do wysokiej dynamiki wzrostu ruchu turystycznego. Przypomnijmy, że dynamika ta była w 2012 r. niska na tle kraju (1,1%), choć wysoka w przypadku ruchu turystycznego z zagranicy (pow. 10%).

W mazowieckim ruchu turystycznym uderza kontrast pomiędzy rozmiarami bazy turystycznej i poziomem jej wykorzystania. Pod tym względem Mazowsze ujawnia swoje osobliwości na mapie turystycznej kraju. Zarówno w bazie noclegowej, jak również jej wykorzystaniu dominują obiekty hotelowe w o wiele większym stopniu niż w pozostałych regionach kraju. Mazowieckie okazuje się bardzo efektywne w przyciąganiu turystów, w tym zwłaszcza turystów zagranicznych. To główne wnioski opracowania, a ich całość poniżej.

- Mazowieckie dysponuje szczupłą bazą obiektów i miejsc noclegowych na tle całego kraju. Skupia jedynie 4,9% wszystkich obiektów oraz 6,8% wszystkich miejsc noclegowych na terenie kraju (2012).
- Dynamika przyrostu bazy noclegowej na Mazowszu była w ostatnich latach niższa niż średnio w kraju.
- Infrastruktura noclegowa Mazowsza jest zdominowana przez hotele i miejsca noclegowe w hotelach. Hotele na Mazowszu stanowią 37,1% wszystkich obiektów i zapewniają ok. 60% wszystkich miejsc noclegowych, podczas gdy w kraju tylko 21,2% wszystkich obiektów noclegowych stanowią hotele.
- Dysponując szczupłą bazą noclegową Mazowsze przyciąga największą w kraju liczbę turystów, a w większym jeszcze stopniu turystów zagranicznych, korzystających z bazy.
- Dynamika korzystających z bazy noclegowej Mazowsza była w ostatnich latach wyższa niż średnio w kraju, choć w 2012 r. uległa spowolnieniu w stosunku do reszty kraju.
- Udział turystów zagranicznych wśród ogółu turystów korzystających z bazy noclegowej Mazowsza jest znacznie wyższy niż w całym kraju.
- Wstępne wyniki wykorzystania bazy noclegowej w pierwszym półroczu 2013 r. wskazują na powrót Mazowsza do wysokiej dynamiki w zakresie wykorzystania przez turystów bazy noclegowej. Przyrosty są wyraźnie wyższe niż w 2012 r. i zdecydowanie wyższe niż średnio w kraju.
- W największym stopniu turyści korzystają z mazowieckiej bazy noclegowej umiejscowionej w hotelach, przy czym preferowane są hotele najwyższych kategorii, zwłaszcza przez turystów zagranicznych.
- Stopień wykorzystania pokoi i miejsc noclegowych w hotelach lokuje Mazowsze na pierwszej pozycji w kraju.
- Rozwój bazy noclegowej Mazowsza charakteryzuje się w ostatnich latach wysoką dynamiką przyrostu hoteli oraz jeszcze wyższą dynamiką przyrostu liczby domów gościnnych, zajazdów, zamków świadczących usługi hotelowe. Nadto bardzo szybko wzrasta liczba hosteli. Notowany jest postępujący spadek liczby domów wycieczkowych, schronisk różnego rodzaju i kempingów. Tendencje w zakresie liczebności obiektów przekładają się na zapewniane liczebności miejsc noclegowych.
- Liczba turystów korzystających z bazy noclegowej na Mazowszu zwiększyła się od 2007 r. o ponad 1/3. Wzrost podobnej skali odnosi się także do korzystających z bazy turystów zagranicznych. Zdecydowana większość wszystkich turystów korzysta z bazy hotelowej. Wśród wiodących narodowych grup turystów zagranicznych najszybciej wzrasta udział turystów z Rosji.
- Wśród turystów zagranicznych wizytujących Mazowsze turyści z Europy stanowią

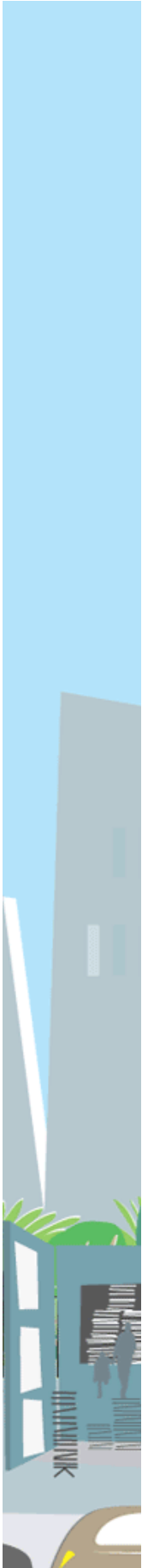
¼, choć ich udział nieco spada. Najwięcej przybywa turystów brytyjskich, co może zaskakiwać wobec największego w skali kraju udziału turystów z Niemiec.

- Baza noclegowa Mazowska charakteryzuje się wewnętrznymi dysproporcjami rozwojowymi. W jeszcze większym stopniu dotyczy to rozmiarów jej wykorzystania przez turystów. Warszawa zdecydowanie dominuje nad pozostałymi podregionami województwa we wszelkich aspektach ruchu turystycznego w regionie.
- Dystans przestrzenny podregionów od Warszawy ma wpływ na ich zaawansowanie w rozwoju ruchu turystycznego. Podregiony podwarszawskie są pod tym względem wyraźnie bardziej zaawansowane niż podregiony odległe od Warszawy.
- Powiaty wchodzące w skład podregionów reprezentują bardzo zróżnicowaną dynamikę rozwoju ruchu turystycznego i poziom jego zaawansowania. Wyróżniają się pod względem dynamiki powiaty otwocki, legionowski i wyszkowski. Z drugiej strony do niektórych powiatów zagląda zaledwie kilkaset turystów rocznie z zerowym udziałem turystów zagranicznych.
- W niektórych podregionach ich centra (Płock, Radom) zdominowały ruch turystyczny, przy czym istnieje wyraźna tendencja do transferu lokalnego ruchu turystycznego ze stolic powiatów w ich peryferia.
- Wszelkie szacunki ilustrujące całkowite rozmiary ruchu turystycznego są obarczone sporym ryzykiem popełnienia błędu i trudne do weryfikacji. Metody oszacowań wypracowane przez Instytut Turystyki są podstawą do wyliczeń rozmiarów ruchu turystycznego na Mazowszu w latach 2008-2012. Wynika z nich, że Mazowieckie jest liderem w kraju pod względem przyciągania turystów, w tym zwłaszcza turystów zagranicznych.

Szansę dalszego rozwoju ruchu turystycznego w regionie mogą się wiązać z aktywnym powiązaniem kontrastowych elementów, którymi region dysponuje dzięki położeniu w centrum Europy i swojej pełnej komplikacji przeszłości historycznej. Turystyczne perspektywy rozwojowe mogą zostać spotęgowane dzięki powiązaniu nowoczesności z tradycją, walorów naturalnych z kulturowymi, uroków krajobrazu z dziedzictwem historycznym, rustykalnego wdzięku z tradycjami szlacheckimi i mieszczańską witalnością, Zachodu ze Wschodem.

To, co wyłania się z powyższej analizy ruchu turystycznego i co można rekomendować czynnikom odpowiedzialnym za dalszy rozwój turystyki w regionie zawierać może następujące sugestie:

- Stymulowanie i ożywienie ruchu turystycznego w podregionach poza Warszawą. Sama stolica wymaga takiej animacji w o wiele mniejszym stopniu, natomiast zwłaszcza podregiony odległe od stolicy takiej stymulacji wymagają. Wyprowadzenie ruchu turystycznego poza Warszawę i jego integracja z warszawskim ruchem turystycznym wydaje się dosyć klarownym postulatem wynikającym z powyższej analizy. W tym celu warto wykorzystać poszczególne elementy infrastruktury transportowej, np. rzecznej w celach turystycznych, np. wspomniane już rejsy statkiem z Warszawy do Płocka.
- Promocja poza-hotelowej bazy turystycznej, w której Mazowsze jest zapóźnione na tle kraju. Wprawdzie dokonana analiza nie dowodzi wzrostu popytu generowanego przez tego rodzaju obiekty na Mazowszu, jednak, być może, stan taki jest spowodowany pewnym „skrzywieniem” wynikającym z dominacji obiektów hotelowych przy braku aktywnych ofert spędzania wypoczynku w obiektach takich, jak kwatery agroturystyczne czy pokoje gościnne. Udział takich obiektów np. w Małopolsce jest wielokrotnie wyższy niż na Mazowszu.
- Aktywny rozwój turystyki na obszarach wiejskich poprzez rozbudowę bazy noclegowej w kwaterach agroturystycznych i pokojach gościnnych. Pod tym względem Mazowsze jest zapóźnione w stosunku do wiodących regionów kraju, a reprezentuje ogromny potencjał wzrostu.

- Rozwój turystyki aktywnej (rowerowej, wodnej, pieszej) poprzez ekstensję istniejących szlaków rowerowych, wodnych i turystycznych. W tym obszarze potencjał jest także perspektywiczny i dotąd niewykorzystany w pełni.
- Przyjęcie pewnych priorytetów w rozwoju turystyki, które obok wymienionych w p. 3 i 4 reprezentują poważny potencjał wzrostu. Dotyczy to zwłaszcza turystyki miejskiej i kulturowej, w której liczba uczestników w turystyce światowej bardzo szybko wzrasta. Dotyczy to także turystyki na terenach przemysłowych i turystyki religijno-pielgrzymkowej.
- Ożywienie mazowieckiej tradycji szlacheckiej, np. przez inscenizacje dawnych elekcji władców na kształt inscenizacji dawnych bitew.
- Ożywienie i promocja zagranicznego ruchu turystycznego. Wprawdzie Mazowsze (Warszawa) przyciąga największą ilość turystów zagranicznych, istnieją jednak pewne niezrozumiałe dysproporcje, których wykorzystanie może sprzyjać intensyfikacji zagranicznego ruchu turystycznego, zwłaszcza z krajów sąsiednich. Niezrozumiałe jest, że wśród turystów zagranicznych udział turystów brytyjskich jest większy niż niemieckich (inaczej niż w całym kraju). Być może turyści z Niemiec powinni być specjalnie zachęceni do przyjazdu na Mazowsze. Rzec dotyczy także uczestnictwa turystów z Czech, Słowacji, Węgier i krajów bałtyckich w mazowieckim ruchu turystycznym. Uczestnictwo turystów ze Wschodu (Rosja, Białoruś, Ukraina) wzrasta bez szczególnego wsparcia.
- Aktywna promocja Mazowsza na Dalekim Wschodzie. Azjatyccy turyści stanowią już obecnie drugą po Europejczykach kontynentalną grupę turystyczną na Mazowszu. Jednakże potencjał rozwojowy Azji Wsch. i rozwój turystyki z tego obszaru wskazuje na spotęgowanie się tego ruchu w obecnym czasie, tzn. w nadchodzących latach. Fale turystów japońskich, chińskich czy koreańskich zmierzających do naszego kraju można przyciągnąć na Mazowsze.

Źródła danych i wykorzystane opracowania:

1. GUS, *Turystyka w 2012 roku*, Warszawa 2013
2. GUS, *Rocznik statystyczny RP 2012*, Warszawa 2013
3. GUS, *Ochrona Środowiska 2012*, Warszawa 2013
4. WUS, *Rocznik statystyczny Województwa Mazowieckiego 2012*;
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/warsz/ASSETS_rocznik_2012.pdf
5. WUS, *Biuletyn Statystyczny Województwa Mazowieckiego*;
http://www.stat.gov.pl/warsz/69_1444_PLK_HTML.htm
6. WUS, *Turystyka w woj. Mazowieckim w 2012 r.*
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/warsz/ASSETS_turystyka_2012.pdf
7. WUS, *Turystyka w woj. Mazowieckim w 2011 r.*
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/warsz/ASSETS_turystyka_2011.pdf
8. WUS, *Turystyka w woj. Mazowieckim w 2010 r.*
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/warsz/ASSETS_turystyka_2010.pdf
9. WUS, *Turystyka w woj. Mazowieckim w 2009 r.*
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/warsz/ASSETS_turystyka_2009.pdf
10. WUS, *Turystyka w woj. Mazowieckim w 2008 r.*
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/warsz/ASSETS_turystyka_2008.pdf
11. WUS, *Turystyka w woj. Mazowieckim w 2007 r.*
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/warsz/ASSETS_turystyka_2007.pdf
12. GUS, *Wykorzystanie bazy noclegowej w I półroczu 2013*;
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/KTS_wykorzystanie_turystycznych_obiektow_noclegowych_2kw_2013.pdf
13. WUS, *Wykorzystanie obiektów turystycznych w II kwartale 2013 r.*;
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_Statystyka_Warszawy_Turystyka_II_kwartal_2013.pdf
14. IT, *Analizy ruchu turystycznego*; <http://www.intur.com.pl/statystyka.htm>
15. IT, *Badanie ruchu turystycznego w woj. Małopolskim w 2011 r.*;
http://www.malopolskie.pl/Pliki/2012/Ruch_turystyczny_2011_streszenie.pdf
16. EU-Consult Sp. z o.o., *Badanie ruchu turystycznego w woj. Małopolskim w 2012 r.*;
http://www.malopolskie.pl/Pliki/2013/Raport_z_badan_ruchu_turystycznego_2012.pdf
17. ULC, *Analiza rynku transportu lotniczego w Polsce*;
http://www.ulc.gov.pl/download/publikacje/analiza_ryнку_11.pdf
18. *Raport Rynek Lotniczy 2012*; <http://podroze.re.pl/artypul/83329.html>
19. PART, *Strategia rozwoju turystyki dla województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013*; http://rpo.mazowia.eu/g2/oryginal/2011_07/8fe7c33a20c350cd31ff4df0a247404f.pdf
20. PART, *Raport z Diagnozy Potencjału Turystycznego Województwa Mazowieckiego. Strategia rozwoju turystyki województwa mazowieckiego na lata 2007-2013*;
http://kierunekkultura.waw.pl/images/stories/PDF/DiagnozaPotencjalTurystycznego_Mazowsze.pdf
21. Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego, *Konkurencyjność Mazowsza i jej uwarunkowania*, Warszawa 2012
22. Mazowiecki Urząd Pracy (SMG/KRC), *Regionalne prognozy gospodarcze*;

www.barometr.mazowsze.pl/raporty/mezoeconomiczne/getfile/id/31

23. POT, *Krajowy rynek atrakcji turystycznych 2004*;
www.pot.gov.pl/index.php?option=com_rubberdoc&view...id...
24. Agrotec, *Badanie efektywności działań promocyjnych w ramach projektu „Kreowanie wizerunku turystycznej marki Mazowsze”*;
http://www.agrotec.pl/turystyka_na_mazowszu/wp-content/uploads/2011/12/Raport-%E2%80%9EKreowanie-wizerunku-turystycznej-marki-Mazowsze%E2%80%9D-Agrotec1.pdf
25. IT, *Wyjazdy turystyczne mieszkańców Warszawy ze szczególnym uwzględnieniem województwa mazowieckiego*, Warszawa 1998
26. MSiT, *Raport o stanie gospodarki turystycznej w latach 2007-2011*, Warszawa 2013
27. *Analiza rynkowa ruchu turystycznego województwa mazowieckiego* / Jan Owsiak, Janusz Sewerniak, Toruń, Instytut Turystyki, 2005
28. J. Łaciak, *Aktywność turystyczna mieszkańców Polski w wyjazdach turystycznych w 2012 roku*, Warszawa 2013
29. B. Radkowska i in., *Turystyka polska w 2007 roku. Układ regionalny*, Warszawa 2008
30. (red. I. Sikorska-Wolak), *Ekonomiczne i społeczne aspekty rozwoju turystyki wiejskiej*, Warszawa 2008 SGGW
31. IT, *Mazowsze: regionalny produkt turystyczny. Seminarium w Warszawie-Miedzeszynie, 23-25 listopada 1993*, Warszawa 1993
32. W. Dziemianowicz i in., *Mazowsze: tradycja i współczesność*, Warszawa 1999 Scholar
33. A. i R. Sypek, *Zamki i warownie ziemi mazowieckiej*, Warszawa 2002 Trio
34. R. Sypek, *Zamki, pałace i dwory Mazowsza*, Warszawa 2004 ARX
35. B. Tekieli, *Mazowsze do wzięcia od zaraz*, w: *Rynek Turystyczny* 8/2005
36. A. Pawlikowska-Piechotka, *Funkcje turystyczne zabytkowych obiektów przemysłowych (region Mazowsza)*, w: *Strategia rozwoju turystyki w Polsce na lata 2007-2013. Założenia teoretyczne jako inspiracja dla praktyki*, Warszawa 2006
37. Żyrardów - *miasto różne od innych*, w: *Rynek Turystyczny* 6/1997

